

REPUBLIKA KOSOVA
MINISTARSTVO UPRAVE
LOKALNE SAMOUPRAVE

SOCIO-EKONOMSKI UTICAJI COVID-19 NA OPŠTINE I PREDUZEĆA NA KOSOVU

Ministarstvo za administraciju lokalne samouprave u
partnerstvu sa Programom sveobuhvatnog razvoja
Implementiran od **UN-Habitat-a Kosovo**

financiran od:

Sweden
Sverige

REPUBLIKA KOSOVA
MINISTARSTVO UPRAVE
LOKALNE SAMOUPRAVE

SOCIO-EKONOMSKI UTICAJI COVID-19 NA OPŠTINE I PREDUZEĆA NA KOSOVU

2022

ODRICANJE OD ODGOVORNOSTI

Upotrebljene oznake i prezentacija materijala u ovoj publikaciji ne podrazumevaju izražavanje bilo kakvog mišljenja Sekretarijata Ujedinjenih nacija o pravnom statusu bilo koje zemlje, teritorije, grada ili područja ili njenih vlasti, ili u vezi sa razgraničenjem njenih granica. Stavovi izraženi u ovoj publikaciji ne odražavaju nužno stavove Programa Ujedinjenih nacija za ljudska naselja, Ujedinjenih nacija ili njihovih država članica. Odlomci se mogu umnožavati neovlašćeno, pod uslovom da se navede izvor.

Sva prava zadržana © 2022 Program Ujedinjenih nacija za ljudska naselja (UN-Habitat), zgrada ministarstava Rilindja, 10. sprat, 10000 Priština, Kosovo www.unhabitat.org www.unhabitat.org
www.unhabitat-kosovo.org
Ministarstvo administracije lokalne samouprave, zgrada ministarstava Rilindja, 13. sprat, 10000 Priština, Kosovo <https://mapl.rks-gov.net/>

IZRAZI ZAHVALNOSTI

Autor izveštaja: Atdhe Hetemi, PhD (UN-Habitat Kosovo); **Menadžer projekta:** Zana Sokoli (UN-Habitat Kosovo); **Vodeći koordinator:** Saranda Stublla (Ministarstvo administracije lokalne samouprave); **Doprinosioci:** Besnike Kocani (UN-Habitat Kosovo); Artan Rexhepi (UN-Habitat Kosovo); Blerina Boshnjaku (UN-Habitat Kosovo); Edina Ibishi (Ministarstvo administracije lokalne samouprave); Fjolle Caka (UN-Habitat Kosovo); Ganimete Salihu (Ministarstvo administracije lokalne samouprave), Ereza Bokshi (UN-Habitat Kosovo), Miredita Kosova (UN-Habitat Kosovo), Adem Llabjani (UN-Habitat Kosovo).

Opštinski koordinatori anketiranja/istraživanja: Mevlyde Peci Shala (opština Južna Mitrovica), Sebahate Sadiku (opština Uroševac), Fari Shkreta (opština Elez Han), Afrim Prokshi (opština Glogovac), Shemsi Azemi (opština Lipljan), Nuriye Fazliu (opština Kosovo Polje), Aleksandar Nedeljkovic (opština Ranilug), Aleksandar Jovic (opština Gračanica), Zlata Savic (opština Parteš), Muhidin Emini (opština Dragaš), Agim Vuthi (opština Peć), Valdete Berisha (opština Kamenica), Qemajl Selmani (opština Gnjilane), Igor Savic (opština Šterpce), Ejup Babatinca (opština Podujevo), Rrustem Pepshi (opština Junik), Islam Latifi (opština Vučitrn), Berat Mehmeti (opština Obilić), Dragisa Kojic (opština Klokot), Driton Raci (opština Klina), Arsim Morina (opština Mališevo), Mirsad Gashi (opština Srbica), Ymer Brisha (opština Prizren), Besnik Shala (opština Štimlje), Biondina Ramaj (opština Orahovac), Habib Qorri (opština Priština), Faton Bytyqi (opština Istok), Arbër Gola (opština Đakovica), Enver Cacaj (opština Dečan), Vedat Dema (opština Kačanik), Mustaf Mehmeti (opština Vitina), Englin Tac (opština Mamuša), Arbenita Llapashtica (opština Novo Brdo), Fatos Kuqi (opština Suva Reka), Mursel Ahmeti (opština Severna Mitrovica), Dragana Milutinovic (opština Leposavić), Sonja Bozovic (opština Zubin Potok), Jelena Sofronijevic (opština Zvečan).

Učesnici i saradnici regionalnih radionica: Dejan Nikolic (“LioSTEP”), Steffen Felbrich (UNMIK), Arben Qirezi (UNDP), Fatmire Thaci (MRR), Hysen Beqa (ME), Dragiša Kojić (opština Klokot), Besnik Šalja (opština Štimlje), Anita Sutaj (MIPT), Habib Qorri (Opština Priština), Nuriye Fazliju (Opština Kosovo Polje), Berat Mehmeti (Opština Obilić), Ejup Babatinca (Opština Podujevo), Kujtim Gjevori (“SCAMPA”), Sami Vllasaliu (Opština Novo Brdo), Margaretta Matić (UNMIK-OCS), Linda Shahini (Opština Lipljan), Arian Vrainca (Udruženje gastronoma Kosova), Lumnije Ajdini („Kosovski savez preduzeća“), Shehrije Mustafa (opština Glogovac), Gazmend Ademi (MIPT), Bejtush Kicmari (CBK), Lino Sciarra (UNMIK), Sakibe Jashari (CoE), Bjondina Ramaj (opština Orahovac), Vjollca Selimi (MALS), Agim Bylygbashi (opština Suva Reka), Lulzim Aliu (opština Uroševac), Arsim Morina (opština Mališevo), Mimoza Karamata (MALS), Ymer Brisha (opština Prizren), Muhamet Malsiu (MZSPPI), Qazim Mehmeti (opština Đakovica), Lon Ibishi (opština Đakovica), Faton Bytyci (opština Istok), Enver Cacaj (opština Dečan), Engin Tac (opština Mamuša), Samire Krasniqi (opština Kamenica), Burbuqe Leka (opština Kamenica), Bahrie Sadiku (“Privredna komora Kosova”), Januz Hajzeraj (opština Peć), Gëzim Paci (MFRT), Pashk Buzhala (MZ), Shehide Hoxha (opština Gnjilane), Florina Ujupi (NVO “Nisja, Zhvillohu”), Fatos Shala (opština Junik), Bardha Haxhiu (NVO “Mundesia”), Preston Pentony (UNMIK), Islam Latifi (opština Vučitrn), Zenel Citaku (opština Južna Mitrovica), Mevlyde Peci Shala (opština Južna Mitrovica). Ovu aktivnost je takođe finansijski podržao UNMIK. Zahvaljujemo se i predstavnicima opština kao i privatnih preduzeća na popunjavanju upitnika, učešću u radnim grupama i podršci tokom procene. Nadalje, posebna zahvalnost ostalim predstavnicima Ministarstva administracije lokalne samouprave kao i kolegama iz UN-Habitata uključenim u realizaciju ovog projekta, na njihovoj kontinuiranoj podršci i doprinosu u ovom istraživanju.

AKRONIMI I SKRAĆENICE

AKO	Asocijacija kosovskih opština
EU	Evropska unija
EULEX	Misija Evropske unije za vladavinu prava na Kosovu
BDP	Bruto domaći proizvod
IJKZ	Institut za javno zdravlje Kosova
KARP	Kosovska agencija za registraciju preduzeća
KILS	Kosovski institut za lokalnu samoupravu
MZ	Ministarstvo zdravlja
MALS	Ministarstvo administracija lokalne samouprave
NUA	Nova urbana agenda
SDG	Ciljevi održivog razvoja
UN	Ujedinjene nacije
UNCDF	Fond za kapitalni razvoj Ujedinjenih nacija
UN-Habitat	Program Ujedinjenih nacija za ljudska naselja
UNKT	Tim Ujedinjenih nacija na Kosovu

SADRŽAJ

IZRAZI ZAHVALNOSTI	3					
AKRONIMI I SKRAĆENICE	4					
1. REZIME	7					
2. METODOLOGIJA	13					
3. UVOD	15					
4. KLJUČNI NALAZI NA NIVOU OPŠTINA	19					
						
 Opština Dečani 23	 Opština Dragaš 26	 Opština Glogovac 29	 Opština Uroševac 32	 Opština Kosovo Polje 35	 Opština Đakovica 38	 Opština Gnjilane 41
 Opština Gračanica 44	 Opština Elez Han 47	 Opština Istok 52	 Opština Junik 55	 Opština Kačanik 58	 Opština Kamenica 61	 Opština Klina 64
 Opština Kllokot 67	 Opština Leposavić 70	 Opština Lipljan 73	 Opština Mališevo 76	 Opština Mamuša 79	 Opština Južna Mitrovica 84	 Opština Severna Mitrovica 87
 Opština Novo Brdo 90	 Opština Obilić 93	 Opština Parteš 96	 Opština Peć 99	 Opština Podujevo 102	 Opština Priština 105	 Opština Prizren 108
 Opština Orahovac 111	 Opština Ranilug 116	 Opština Štrpce 119	 Opština Štimlje 122	 Opština Srbica 125	 Opština Suva Reka 128	 Opština Vitina 131
		 Opština Vučitrn 134	 Opština Zubin Potok 137	 Opština Zvečan 140		
5. ZAKLJUČCI I PREPORUKE	145					
6. BIBLIOGRAFIJA	149					

1

REZIME

KOvaj izveštaj je rezultat saradnje između Ministarstva administracije lokalne samouprave (MALS) i UN-Habitata na Kosovu¹. Pandemija COVID-19, koja je zvanično proglašena 11. marta 2020. godine, zdravstveni je fenomen bez presedana koji utiče na mnoge aspekte ličnog i društvenog života na globalnom nivou, posebno na ljudsko zdravlje i ekonomiju. Ukupan broj smrtnih slučajeva uzrokovanih virusom je preko 6,2 miliona, dok je potvrđeno da je više od pola milijarde ljudi zaraženo virusom². To je rezultiralo zdravstvenim vanrednim situacijama i ekonomskim krizama, poremećujući proizvodnju i trgovinu, što je negativno uticalo na društveno-ekonomski razvoj u svetu. Kosovo je takođe pogođeno ovom globalnom situacijom pandemije. Prvi slučajevi zaraze COVID-19 na Kosovu prijavljeni su 13. marta 2020. Ubrzo nakon toga, pandemija se brzo proširila, a zbog vladinih mera za suzbijanje krize, uobičajene svakodnevne privatne i javne akcije osobe i zajednice su poremećene, uključujući, između ostalog, rad, školu i ekonomske aktivnosti. Neki izveštaji međunarodnih organizacija, istraživačkih centara, lokalnih nevladinih organizacija, kao i regionalnih i međunarodnih aktera koji deluju na Kosovu, analizirali su opšti uticaj pandemije Covid-19 na Kosovu. Međutim, postojeća literatura pokazuje da je većina dosadašnjih istraživanja o uticaju Covid-19, uglavnom fokusirana na ekonomske i poslovne efekte, socio-ekonomske uticaje na domaćinstva, a vrlo malo na komunalne usluge. Od 20 analiziranih izveštaja napisanih o situaciji Covid-19 na Kosovu³, 14 njih obavljeno je 2020., dok je 6 drugih objavljeno 2021. Dok su neki od njih analizirali situaciju(e) meseca(a) kada su istraživačke aktivnosti sprovedene (na primer mart 2020.), drugi su pokrivali duže periode da se vidi uticaj pandemije na određena područja i sektore. Na primer, istraživanje koje je preduzeo Tim Ujedinjenih nacija na Kosovu (UNKT) sprovedeno je u tri kruga procene koje su omogućile identifikaciju potencijalnih trendova tokom prve godine pandemije. Dodatno, postoji i još jedan izveštaj UN-Habitata koji se odnosi na uticaj Covid-19 na rad direkcija za urbanizam, posebno u oblasti planiranja, izgradnje, legalizacije, stanovanja itd.⁴

- 1 Sve reference na Kosovo u ovom dokumentu treba shvatiti u kontekstu rezolucije 1244 Saveta bezbednosti (1999)
- 2 Kontrolna tabla SZO Coronavirus (COVID-19). Dostupno na: <https://covid19.who.int/> (poslednji put pristupljeno 21.4.2022).
- 3 Lista konsultovane literature biće priložena konačnom nacrtu izveštaja kao aneks
- 4 Pogledajte POSLEDICE COVID-19 NA SEKTOR PROSTORNOG/URBANISTIČKOG PLANIRANJA, GRAĐEVINARSTVA, LEGALIZACIJE I STANOVANJA, dostupno na: https://unhabitat-kosovo.org/wp-content/uploads/2021/10/The-Consequences-of-COVID-19...7057_compressed_compressed.pdf (poslednji put pristupljeno 09/09/2022)

Slika 1. Oblasti koje su najviše obuhvaćene istraživanjem sprovedenim na Kosovu o COVID-19. Izvor, UN-Habitat Kosovo

Dakle, postojeći izveštaji međunarodnih organizacija, istraživačkih centara, lokalnih nevladinih organizacija, kao i regionalnih i međunarodnih tela koja deluju na Kosovu, omogućavaju analizu uticaja pandemije Covid-19 na Kosovu. Dok je sledeći pregled koji se posebno fokusira na nalaze koji se direktno bave socio-ekonomskom situacijom i povezanim pitanjima. Širenje pandemije COVID-19 i vladinih mera koje su usledile, kao što su ograničenje kretanja i ekonomskih aktivnosti, nametanje socijalnog distanciranja, kao i vladine fiskalne mere i mere oporavka za suočavanje sa nastalom krizom, uticale su na različite aspekte socio-ekonomskih oblasti, vladavinu prava i obrazovni život na Kosovu.

U avgustu 2020. godine, Skupština Kosova donela je „Zakon o sprečavanju i suzbijanju pandemije COVID-19 na teritoriji Republike Kosovo“ koji predviđa preventivne mere protiv Covid-19. U izveštaju o uticaju Covid-19 na vladavinu prava na Kosovu, Misija Evropske unije za vladavinu prava na Kosovu (EULEX) zaključila je da ograničenja koja je nametnula kosovska vlada bore da uspostave ravnotežu između zaštite prava na život i zdravlje, s jedne strane, i neophodne restriktivne mere za ljudska prava i vladavinu prava kao deo institucionalnog odgovora na pretnju pandemije, s druge strane, što je uticalo na funkcionisanje institucija vladavine prava⁵. U izveštaju se preporučuje da postoji hitna potreba da se reši nedostatak jasne pravne osnove za neke od restriktivnih mera koje se preduzimaju kao deo gore navedenog zakona. Kriza COVID-19 na Kosovu, takođe potvrđuje negativan uticaj pandemije na nekoliko aspekata ekonomije zemlje. U prvih devet meseci 2020. godine, ekonomija Kosova pala je za 5,6%⁶. Tim UN-a za Kosovo je takođe izvestio o negativnim efektima COVID-19 na kosovski poslovni sektor.

5 EULEX, „Specijalni izveštaj o uticaju Covid-19 na vladavinu prava na Kosovu.“ mart 2020-mart 2021. Dostupno na: https://www.eulex-kosovo.eu/eul/repository/docs/Covid%20Report_EN.pdf

6 OECD, „Krizna Covid-19 na Kosovu“. 31. januar 2021. Dostupno na: <https://www.oecd.org/south-east-europe/COVID-19-Crisis-in-Kosovo.pdf>

To je uglavnom zbog društvenih promena u ponašanju, kao i smanjenja potrošnje domaćinstava u određenim područjima života, kako bi se nadoknadio gubitak prihoda ili potencijalni gubitak prihoda⁷.

Ekonomski pokazatelji za ekonomiju ostali su mračni. Kosovska ekonomija je teško pogođena kako domaćim merama ograničenja, tako i međunarodnim ograničenjima putovanja. Bruto domaći proizvod (BDP) je opao u prvoj godini pandemije (2020.), dok je fiskalni deficit povećan kao rezultat pada poreskih prihoda i mera oporavka od strane države. Politička dešavanja tokom prve godine pandemije nisu bila ohrabrujuća, jer je zemlja imala tri različite vlade tokom 2020. Podrazumeva se da je politička nestabilnost tokom pandemijske krize stvorila mnoge prepreke za odgovarajuću pomoć građanima i preduzećima tokom pandemije, pokazatelj na koji se također upućuje u nekoliko izveštaja⁸. Međutim, Kosovo je izdvojilo otprilike 570 miliona evra za napore ekonomskog oporavka u 2020. godini, i još 200 miliona evra za podršku privatnom sektoru kroz Program ekonomskog oporavka u decembru 2020⁹. Izveštaj MMF-a za 2020. procenjuje da je BDP Kosova pao za 6% u 2020. godini, a fiskalni deficit porastao na 7,7% BDP-a zemlje. Takođe, u izveštaju se procenjuje da je deficit na računu porastao na 7,5% BDP-a, kao rezultat priliva vezanih za dijasporu, posebno u tokovima putovanja, kupovini nekretnina i doznakama¹⁰. Međutim, možda suprotno očekivanjima, trend koji je donekle ublažio negativan uticaj pandemije na inače relativno siromašnu ekonomiju Kosova jesu doznake iz dijaspore koje su se, prema uporednoj proceni uticaja COVID-19 na neke Zapadne zemlje, povećale tokom pandemije¹¹. Pandemija COVID-19 značajno je poremetila normalno funkcionisanje lokalne samouprave, jer su se opštine borile sa poteškoćama i nedostacima u suočavanju sa izazovima koje je pandemija predstavljala. U izveštaju istraživanja o potrebama i socio-ekonomskom uticaju Covid-19 na lokalnu upravu koji je sproveden sa gradonačelnicima i direktorima opštinskih direkcija, među glavnim poteškoćama koje su identifikovane su ograničeni budžet, nedostatak zaštitnih mera, nedostatak medicinskog osoblja, oprema za online nastavu, ograničenja ekonomskih aktivnosti itd.¹²

I pored visokog stepena saradnje opština sa vladinim ministarstvima tokom perioda pandemije, kako je navedeno u ovoj studiji, zabeležen je niži nivo zadovoljstva ovom saradnjom. Iako je lokalni nivo upravljanja bliži i direktnije povezan sa socio-ekonomskim prilikama građana, opštine su ograničene u svojoj sposobnosti da se suoče sa socio-ekonomskim izazovima koji su rezultat pandemije. Oni u velikoj meri zavise od grantova centralne vlade i imaju ograničen iznos lokalnog budžeta koji bi se mogao potrošiti u oblastima koje se odnose na posebne potrebe koje proizlaze iz pandemije. Kao što je navedeno u analizi uticaja pandemije na ekonomiju Kosova u 2020. godini, koju je realizovao Kosovski institut za lokalnu samoupravu (KILS), ova ograničenja su produbljena jer lokalna uprava trpi značajno smanjenje poreza na prihod, poreza na promet, i drugih prihoda¹³. Zauzvrat, analiza zaključuje da „uticaj promena u prihodima, predstavlja potencijalne i negativne rezove u infrastrukturu, zdravlje, obrazovanje i druge važne investicije“, što će zauzvrat imati negativne posledice na javne usluge na lokalnom nivou na Kosovu.

7 Tim UN Kosova, „Brza procena socio-ekonomskog uticaja Covid-19 na Kosovu“. maj 2021. (str. 8) Dostupno na: <https://kosovoteam.un.org/sites/default/files/2021-06/SEIA%203.pdf>

8 Videti na primer: Izveštaj Fondacije Fridrih Nauman za slobodu pod naslovom „Uticaj Covid-19 na ekonomiju Kosova“. Decembar 2020. (str. 8) Dostupno na: https://www.freiheit.org/sites/default/files/2021-05/broschura_eng.pdf

9 OECD, „Krizna Covid-19 na Kosovu“. 31. januara 2021. (P.2) Dostupno na: <https://www.oecd.org/south-east-europe/COVID-19-Crisis-in-Kosovo.pdf>

10 Državni izveštaj MMF-a br. 21/41, Uticaj Covid-19. februar 2021. (Vidi stranice 1, 4-5 izveštaja.) Dostupno na: <https://www.elibrary.imf.org/view/journals/002/2021/041/article-A000-en.xml>

11 Albanski institut za statistiku (INSTAT), „Uticaj Covid-19 na Zapadni Balkan.“ April 2021. Dostupno na: <https://statswiki.unece.org>

12 AKO, SDC, „Studija o hitnim potrebama i socio-ekonomskom uticaju Covid-19 na lokalnu upravu na Kosovu“, jul 2020. (stranica 6). Dostupno na: <https://covid-congress-hub.org/en/partner/16-association-of-kosovo-municipalities.html>

13 Kosovski institut za lokalnu samoupravu (KILS), „Uticaj Covid-19 na ekonomiju Kosova.“ 2020. (str.11) Dostupno na: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/kosovo/17758.pdf>

Ciljevi i zadaci ovog izveštaja

Ovaj izveštaj ima za cilj da identifikuje izazove koje predstavlja Covid-19 pojedinačno za svaku od 38 opština na Kosovu, i na osnovu svojih nalaza pruži konkretne preporuke za socio-ekonomski oporavak opština. Planirano je da MALS pomogne opštinama u onome što se naziva „zelenim oporavkom“ davanjem prioriteta novim fondovima na zelenim agendama, digitalizaciji, održivom razvoju kao i održivoj urbanoj mobilnosti i transportu. Nakon ovog istraživanja, prioritetni projekti i dugoročni razvoj i oporavak kosovskih opština biće definisani:

- Opštinskim planovima za vanredne situacije za ekonomski oporavak
- Nacionalnim programom za lokalni ekonomski razvoj 2022 – 2029
- Daljom saradnjom sa donatorima sa fokusom na razvojne ciljeve UN-a i ekonomski i investicioni plan EU za zapadni Balkan.

Naziv izveštaja	SOCIO-EKONOMSKI UTICAJI COVID-19 NA OPŠTINE NA KOSOVU
Cilj	Glavni cilj ovog izveštaja je da pruži brzu sintezu kako su kosovske opštine (poslovni sektor, javne institucije) pogođene situacijom koju je stvorila globalna pandemija COVID-19. Nalazi ovog izveštaja takođe imaju za cilj da obezbede odgovor na krizu i dugoročne mere oporavka kako bi se buduće investicije sa međunarodnog i centralnog nivoa usmerile ka pomoći kosovskim opštinama u njihovom dugoročnom razvoju i oporavku.
Geografska pokrivenost	Jugo-istočna Evropa, Kosovo
Površina	10 905.25 km ²
Administrativna podela:	38 opština
Inhabitants	1.78 million

Tabela1. Naslov, cilj i ciljane lokacija (izvor podataka: KAS, „Kosovo u brojkama, 2019.”)

Prvi prijavljeni slučaj:	13. mart 2020
Potvrđeni slučajevi:	161,356
Oporavljeni	158,016
Broj umrlih	2,990

Tabela 2. Kratak opis COVID-19 na Kosovu (prezentovani podaci su od 28. decembra 2021. godine), izvor podataka: NIJK <https://datastudio.google.com/.../2e546d77.../page/MT0qB>

MALS je osnovan 2004. godine sa ciljem unapređenja sistema lokalne samouprave, povećanja lokalne autonomije i jačanja sposobnosti opština da pružaju isplative usluge za poboljšanje kvaliteta života, bezbednosti i lokalne ekonomije. Dok je UN-Habitat počeo da radi na Kosovu 2000. godine, tokom kojeg se fokusirao na omogućavanje institucija za izgradnju države i podršku institucionalnoj koordinaciji i saradnji između različitih vertikalnih i horizontalnih nivoa vlasti.¹⁴ Rad UN-Habitata na Kosovu zasnovan je na dva strateška plana UN-Habitata, odnosno onima za 2014-2019 i 2020-2023.

Cilj Strateškog plana 2014-2019 bio je „dobro planirani, dobro vođeni i efikasni gradovi i druga ljudska naselja, sa adekvatnim stanovanjem, infrastrukturom i univerzalnim pristupom zapošljavanju i osnovnim uslugama kao što su voda, energija i kanalizacija.” Trenutni Strateški plan 2020-2023 fokusira se na „predanost i doprinos UN-Habitata sprovođenju ovih globalnih razvojnih agendi, posebno obećanje u Agendi za održivi razvoj 2030. “Ne ostaviti nikog iza sebe.” Osnova nove vizije je „bolji kvalitet života za sve u urbanizujućem svetu.”

Kao deo svoje posvećenosti održivom razvoju, putem ovog izveštaja, UN-Habitat takođe ima za cilj da pruži tehničku pomoć lokalnim i centralnim vladama u postizanju ciljeva održivog razvoja (SDG), posebno Cilja 11, Održivi gradovi i zajednice. Godine 2016. svetski lideri usvojili su Novu urbanu agendu (NUA), koja postavlja novi globalni standard za održivi urbani razvoj. NUA se bavi načinom na koji se gradovi planiraju, dizajniraju, upravljaju, vode i finansiraju za postizanje ciljeva održivog razvoja; fokusiranje na transformaciju ka socijalnoj inkluziji i okončanje siromaštva. UN-Habitat je takođe povećao svoju saradnju sa vladama i drugim akterima na sprovođenju NUA i održivoj urbanizaciji.

14 UN-Habitat, Kosovo, Naš rad, <https://unhabitat-kosovo.org/about-us/un-habitat-kosovo/>

Slika 2. Razvojni ciljevi UN, izvor: UN-Habitat Kosovo

2

METODOLOGIJA

Ovaj izveštaj je zasnovan na nizu višestrukih, mešovito dizajniranih metoda koje uključuju i kvalitativne i zamenske kvantitativne pristupe koji su korišćeni tokom procesa prikupljanja podataka. Iako će očekivani doprinosi u ovom nacrtu, od UN-Habitata i drugih zainteresovanih strana, pomoći u daljem usavršavanju metodološkog pristupa i alata, do sada su tokom faze istraživanja dokumenata pregledane relevantne matrice literature o Covid-19, postojeći izveštaji, uključujući pakete hitnih mera izdatih od strane centralne vlade i materijali sa različitih internet izvora. S obzirom da je cilj tretiranje uticaja Covid-19 na kosovske opštine i preduzeća, MALS i UN-Habitat su zajedno pripremili onlajn upitnik (ili fizički za one koji nemaju pristup mreži) sa javnim institucijama sa ciljem prikupljanja specifičnih informacija iz različitih oblasti kao što su; socio-ekonomske, obrazovne, infrastrukturne itd. Odgovori su prikupljeni od identifikovanih relevantnih opštinskih institucija ili odeljenja, odgovornih da odgovore na upitnik u svih 38 opština na Kosovu. Pored toga, sproveden je i onlajn upitnik (ili fizički za one koji nemaju pristup mreži) sa poslovnim sektorom, ciljajući na mikro, mala i srednja preduzeća. Preduzeća su identifikovana preko Kosovske agencije za registraciju preduzeća (KARP) i opštinskih registara u odgovarajućim opštinama. Pored procene javnih institucija i preduzeća opština putem namenskih upitnika/istraživanja, podaci su prikupljeni i sa organizovanih radionica u sedam glavnih regiona Kosova, održanih uz učešće predstavnika centralnih i lokalnih institucija, kao i privatnog sektora i javnih aktera. Okvir (koji je razvio UNCDF i drugi UN partneri) zasnovan na sledećih pet dimenzija koristi se za procenu javnih institucija i poslovnog sektora, posebno tokom i nakon krize COVID-19:

POSLOVNO
OKRUŽENJE

EKONOMSKO
UPRAVLJANJE

USLOVI NA
TRŽIŠTU RADA

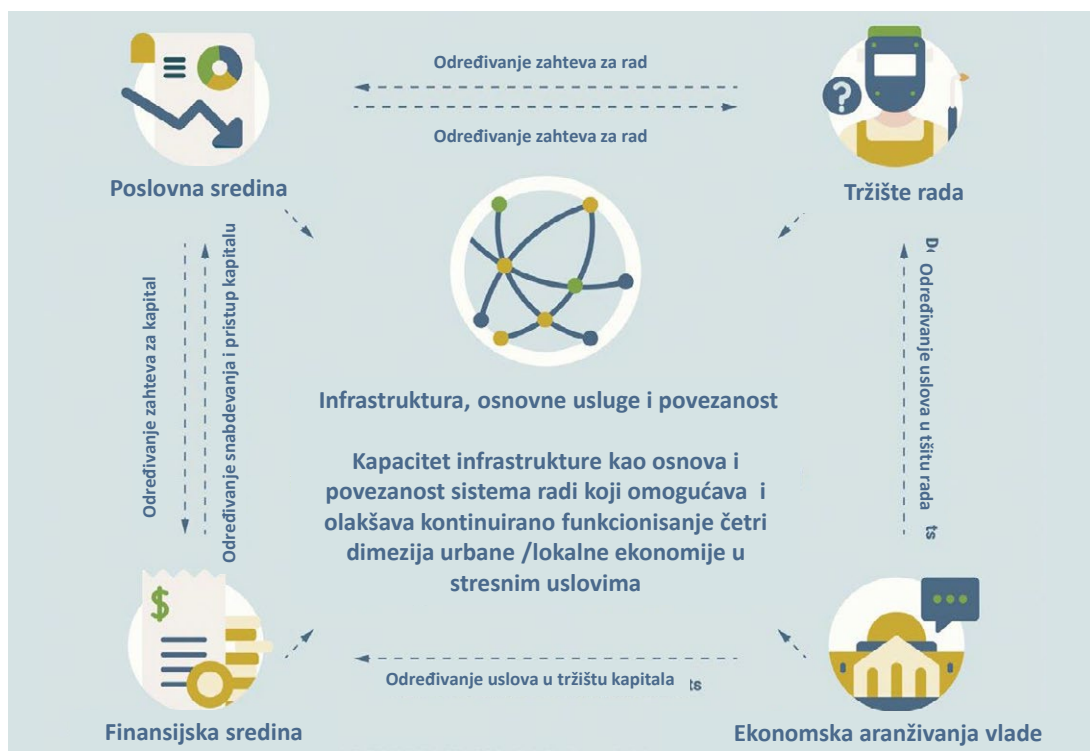

FINANSIJSKI
ARANŽMANI

INFRASTRUKTURA
I POVEZANOST

Prva dva se odnose na urbane sisteme i opisuju, respektivno, uslove poslovanja (i javne i privatne), strukturu lokalnih ekonomija, kao i pravila i propise koji regulišu aktivnosti preduzeća, dok se preostala dva odnose na tržišne faktore (rad i kapital, respektivno). Peta dimenzija se fokusira na kapacitete osnovne infrastrukture i sistema povezivanja da omoguće i olakšaju nastavak rada ostale četiri dimenzije urbane ekonomije u stresnim uslovima.

Slika 3. Dimenzije izgradnje otpornosti za urbane ekonomije. Izvor; UNDA-13-Urban-Resilience-Project-Brochure

Velika količina prikupljenih materijala iz različitih izvora i korišćenje istraživačkog pristupa usmerenog na korišćenje i mešovitih metoda s obzirom na pol i etničku pripadnost, osiguraće da se nalazi dobiju iz kolektivnog doprinosa širokog spektra ciljne grupe, triangulisane i validirane, a da je rodno razmatranje integrisano u metode prikupljanja podataka i analize. Pre svega, ove metode će uključivati:

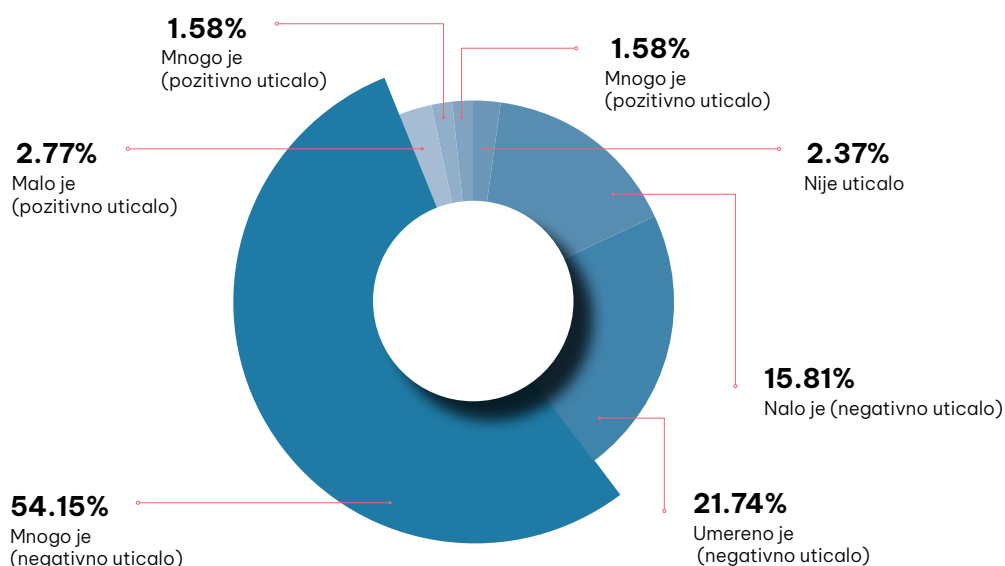

Etički standardi se uzimaju u obzir tokom analize podataka i procesa pisanja kako bi se osiguralo da se doprinosi ankete i ispitanici na radionici (opštinski službenici, predstavnici preduzeća, učesnici regionalnih radionica) tretiraju s integritetom, poštovanjem i – kada je to potrebno – poverljivošću. Ovo istraživanje predviđa brzu sintezu za svaku od 38 opština na Kosovu sa posebnim naglaskom na lokalne samouprave i poslovni sektor koji utiču na tržišne uslova rada domaćinstava. Izveštaj je takođe fokusiran na pružanje analize koja bi poslužila jačanju kapaciteta lokalnih samouprava za osmišljavanje, sprovođenje i praćenje održivih, otpornih i inkluzivnih ekonomskih odgovora i planova oporavka COVID-19.

3

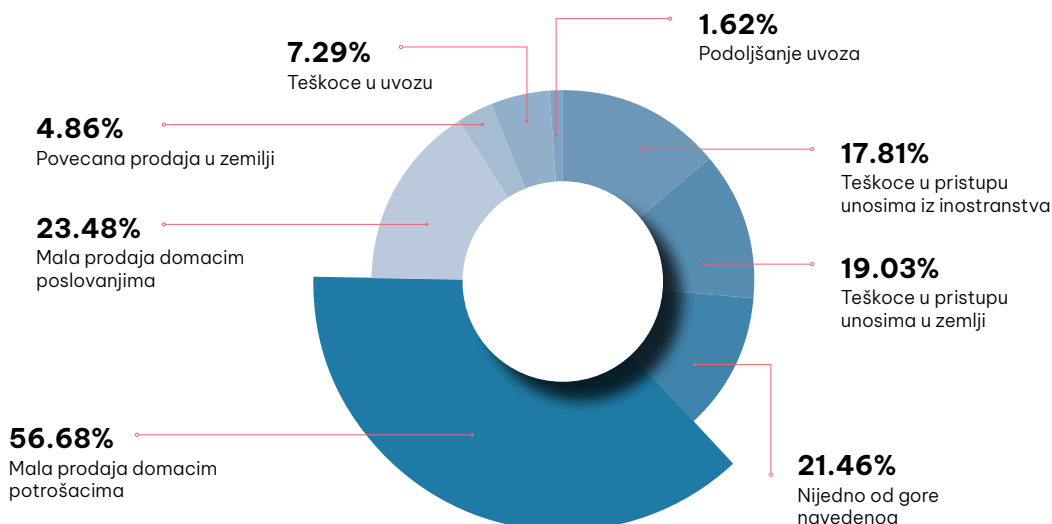
UVOD

Period pandemije COVID-19 i vladina ograničenja uvedena kao deo preventivnih mera negativno su uticali na ionako usporene ekonomije kosovskih opština. Ekonomija se smanjila čak i u opštinama sa relativno visokom ekonomskom aktivnošću, kao što su opštine Priština, Uroševac i Prizren. Među poslovnim sektorima koji su najviše pogođeni krizom su: gastronomija, ugostiteljstvo, građevinarstvo, transport, trgovina na malo i sl. Više od 90% poslovnih predstavnika, koji su intervjuisani za potrebe ove studije, izjavilo je da je na njihovu poslovnu aktivnost negativno uticala pandemija COVID-19, od čega je više od 54% snažno pogođeno (vidi sl.).

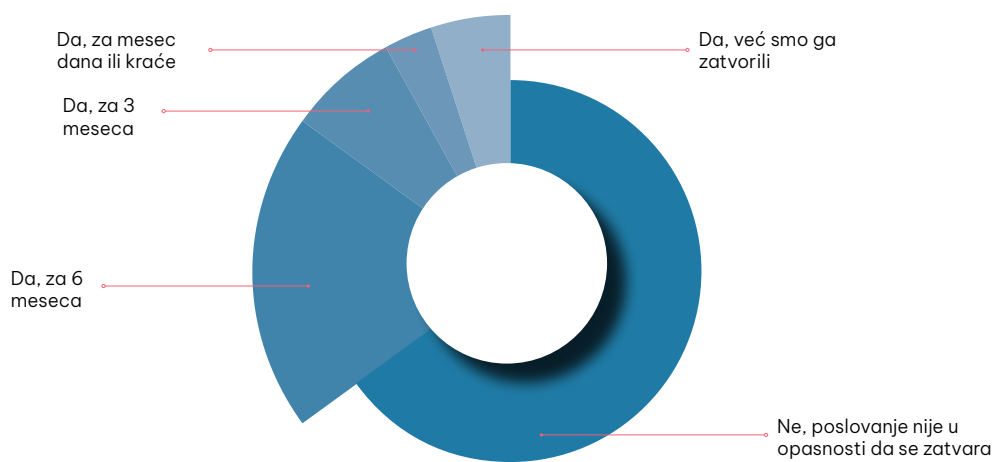
Slika 4. Generalno, da li je COVID-19 pozitivno ili negativno uticao na vašu poslovnu aktivnost? U kojoj meri je uticao pozitivno/negativno?

Nalazi pokazuju da je poslovanje preduzeća pogođeno na različite načine. Najčešće prijavljeni problemi uzrokovani COVID-19 su: skoro 57% preduzeća izjavilo je pad domaće prodaje potrošačima, skoro 60% preduzeća je privremeno ugašeno, a broj klijenata koji ne plaćaju ili kasne sa plaćanjem svojih računa je značajno porastao, izostanci zaposlenih su povećani, dok su investicije smanjene, itd. (vidi sliku 4.3).

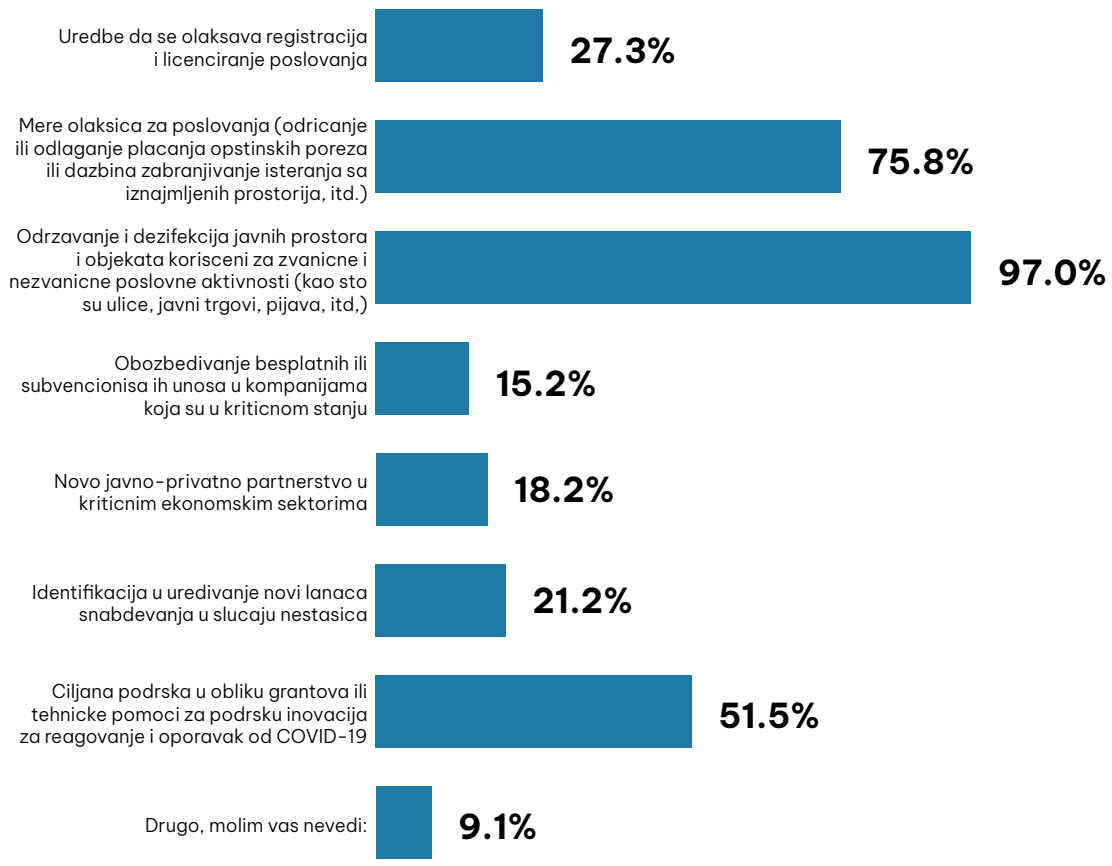
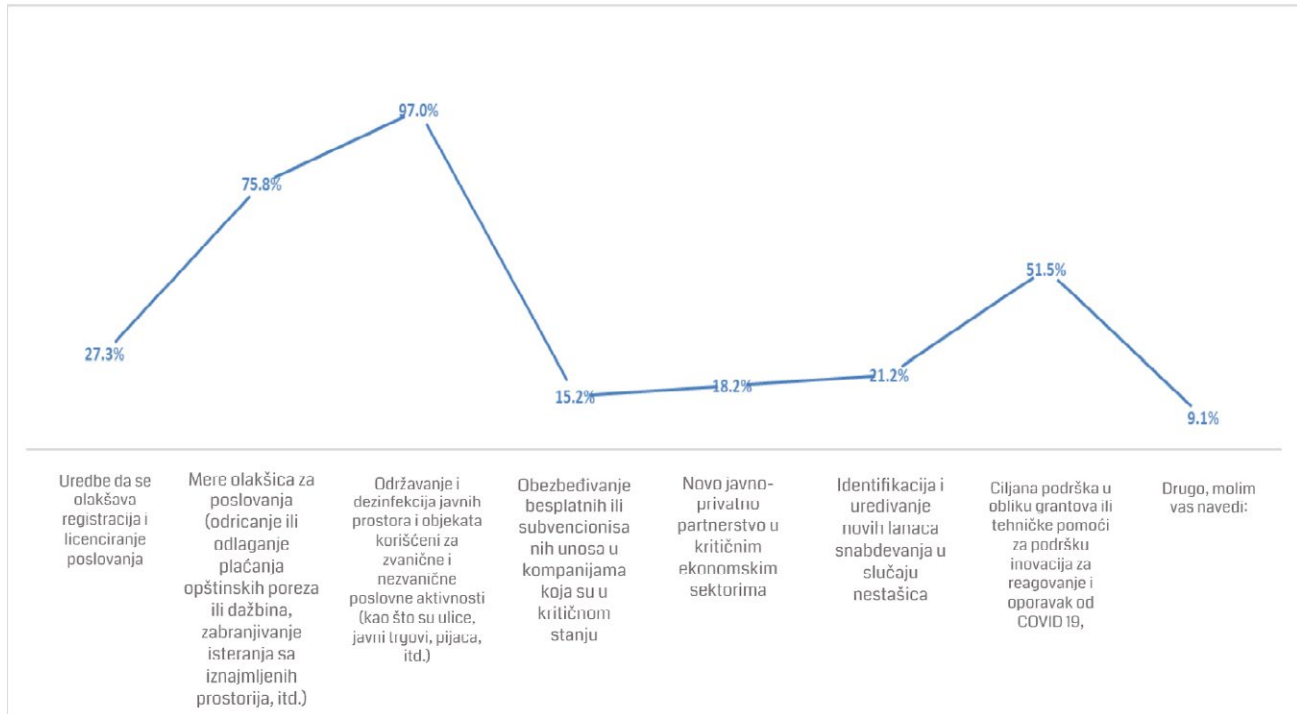
Slika 5. Da li je COVID-19 uticao na sposobnost vašeg poslovanja da prodaje i kupuje? (višestruki odabir)

Kao rezultat toga, preduzeća su bila izložena riziku od zatvaranja. Oko 38% predstavnika preduzeća izjavilo je da su njihove firme u opasnosti da budu zatvorene zbog COVID-19 (vidi sliku 4.4). Zaista, mnoga preduzeća su zatvorena u nekim malim opštinama koje se bore sa lošom ekonomijom i ograničenim finansijskim kapacitetima za oporavak, kao što je opština Dragaš. Kao rezultat toga, stopa nezaposlenosti je porasla, jer je više od 40% preduzeća uključenih u ovu studiju izjavilo da su bili primorani da smanje broj zaposlenih za 30 do 50%.

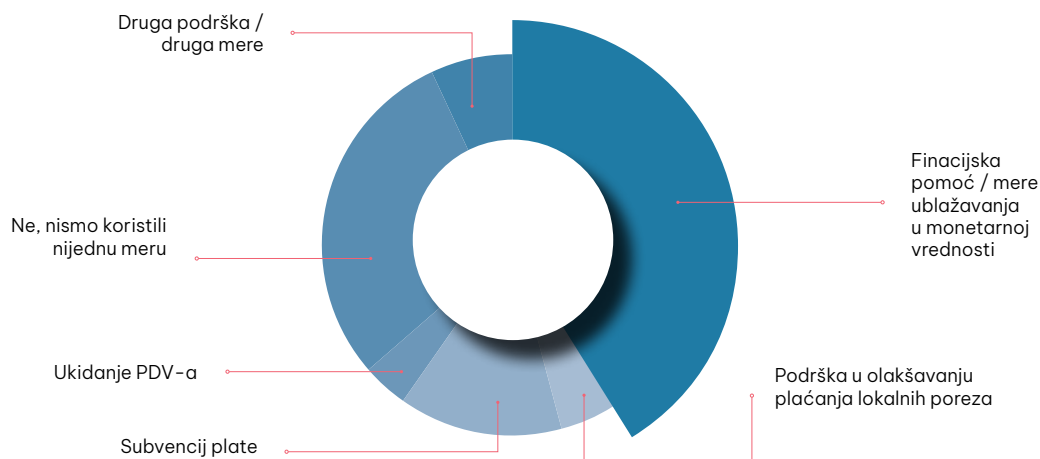
Slika 6. Mislite li da je vaše poslovanje u opasnosti da bude zatvoreno zbog COVID-19? Ako da, kada se to očekuje?

Međutim, vredno je napomenuti da postoje različiti podaci o nezaposlenosti, neki ukazuju na povećanje stopa nezaposlenosti, dok drugi na smanjenje stopa nezaposlenosti kao rezultat pandemije. Potonje je rezultat registracije i formalizacije zaposlenih u preduzećima tokom pandemije u svrhu dobijanja subvencija. Ipak, jaz u nezaposlenosti se povećao, jer je 5% zaposlenih u javnom sektoru i 35% zaposlenih u privatnom sektoru ostalo bez posla, posebno u sektorima poljoprivrede, proizvodnje i veleprodaje. Stope nezaposlenosti su porasle među određenim grupama, posebno među ženama i mladima. Finansijska kriza koja se dogodila imala je velike implikacije, posebno na ugrožene grupe stanovništva i domaćinstva, od kojih se neke već graniče sa siromaštvom.

Slika 7. Koje mere je opština preduzela i/ili planira da upravlja posledicama krize COVID-19? (Poslovno okruženje, lokalna ekonomska aktivnost van opštine)

Kao što je ilustrovano na sl. 4.5, finansijska podrška ili mere ublažavanja u monetarnoj vrednosti i subvencije za plate su dva oblika od kojih su preduzeća najviše koristila kao deo vladinih mera olakšavanja. Međutim, nisu sve kompanije uključene u studiju imale koristi, jer je skoro 40% izjavilo da njihova preduzeća nisu imala nikakve koristi od mera olakšavanja.

Slika 8. Da li je vaše poslovanje imalo koristi od mera olakšavanja centralne (lokalne) vlade? Ako jeste, od kojih mera?

Međutim, više od polovine poslovnih predstavnika intervjuisanih za potrebe ove studije izjavilo je da im je teško ili veoma teško pristupiti informacijama i pogodnostima vladinih programa pomoći vezanih za COVID-19.

Glavni cilj ovog izveštaja je da pruži brzu sintezu o tome kako su kosovske opštine (lokalne samouprave i poslovni sektor) pogođene situacijom stvorenom globalnom pandemijom COVID-19. Nalazi ovog izveštaja takođe imaju za cilj da obezbede mere odgovora na krizu i oporavak kako bi se buduće investicije sa međunarodnog i centralnog nivoa usmerile ka pomoći kosovskim opštinama u njihovom dugoročnom razvoju i oporavku. Kosovo se suočilo sa novim talasima virusa, pa je došlo do drastičnog porasta trenda pozitivnih slučajeva (i smrtnih slučajeva) (avgust-septembar 2021.) i to je uticalo na sprovođenje novih strogih mera od strane vlade, koje su produbile socio-ekonomske uticaje. Ovo istraživanje je posebno zainteresovano za održivi i inkluzivni oporavak, koji se temelji na principu „boljeg oporavka“ i strategiji socio-ekonomskog oporavka od tri stuba: socijalna kohezija i otpornost zajednice, projektovanje radnih mesta i ekonomski oporavak i konačno makroekonomski odgovor i multilateralna saradnja.

4

KLJUČNI NALAZI NA NIVOU OPŠTINA

U ovom poglavlju izveštaja, predstavljeni su profili svake od 38 opština na Kosovu, u sledećem formatu:

OPŠTINSKI
PROFIL

GLAVNI
EKONOMSKI
I FINANSIJSKI
UTICAJI

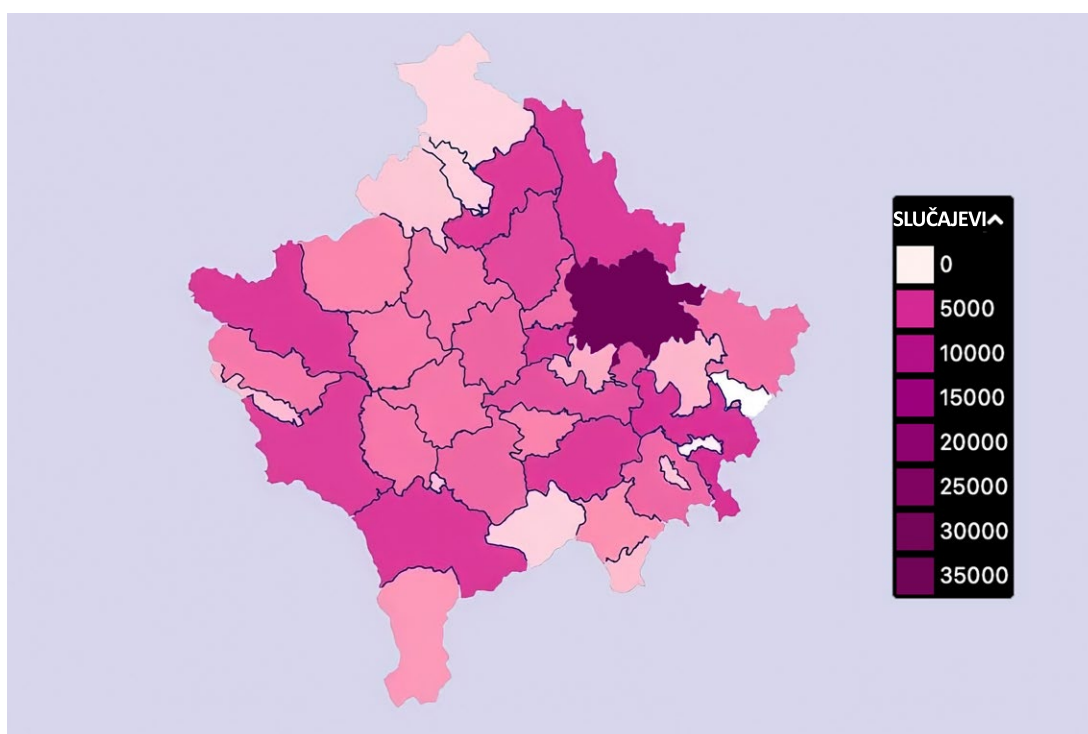

ODGOVOR NA
KRIZU I MERE
OPORAVKA

UMESTO
ZAKLJUČKA

Što se tiče popisa opština, koristi se abecedni red.

Slika 9 Slučajevi COVID-19 po opštini na Kosovu. (prezentovani podaci datirani su 28. decembra 2021.),
Izvor podataka: IKSHPK <https://datastudio.google.com/.../2e546d77.../page/MTQqB>

**PLAYGROUND
CLOSED**

To help limit the spread of COVID-19, this playground has been closed until further notice.

We apologize for any inconvenience.

Please visit calgary.ca/covid19 for more information.
Thank you.

CAUTION

CAUTION

CAUTION

Empire
MADE IN USA

CAUTION

CAUTION

CAUTION

Opština Dečani

Opštinski profil

Socio-ekonomski uticaj koji je pandemija COVID-19 imala na Kosovu uticao je na sve opštine na Kosovu, iako ne istim intenzitetom. U opštini Dečani, od prvog slučaja COVID-19 u martu 2020. do decembra 2021. godine, identifikovano je 1816 slučajeva COVID-19, od kojih je 1767 izlečeno, a 49 je umrlo. Za koordinaciju i upravljanje akcijama na sprečavanju širenja pandemije COVID-19, opština je osnovala Štab za vanredne situacije, koji je preduzeo sve zaštitne mere za sprečavanje širenja pandemije COVID-19 u skladu sa Rešenjem Ministarstva zdravlja (MZ) i Instituta za javno zdravlje Kosova (IJZK).

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

Opština Dečani je i pre pandemije posedovala veliki broj porodica kojima je potrebna socijalna pomoć, a pandemijska kriza je povećala ovaj broj. Nezaposlenost koja je već bila velika i ekonomska kriza sa gašenjem malih preduzeća koja se kontinuirano dešavala zbog početka pandemije značajno su uticali na dobrobit građana ove opštine.

Poslovno okruženje

Prema rečima zvaničnika ove opštine, tokom pandemije u opštini Dečani, pogođeni su skoro svi sektori biznisa, posebno gastronomija, tekstil, ugostiteljstvo, građevinarstvo, maloprodaja, krojenje, kozmetički saloni, itd. , nema podataka o broju preduzeća zatvorenih kao posledica pandemije, ali prema rečima opštinskih zvaničnika, pandemija je imala negativan uticaj na zatvaranje preduzeća do -85% i uticala na smanjenje privredne aktivnosti do - 73%. S druge strane, procenjuje se da je pandemija do 70% pozitivno uticala na olakšanje procedura za otvaranje novih preduzeća.

Ekonomsko upravljanje

Opštinski zvaničnici opštine Dečani izjavili su da je dobru saradnju na lokalnom i centralnom nivou takođe omogućila Asocijacija kosovskih opština (AKO). Tokom perioda pandemije, informacije i konsultacije o ekonomskim pitanjima daju se na mesečnoj bazi.

Uslovi na tržištu rada

Lokalnom ekonomijom opštine Dečani uglavnom dominiraju individualna i mikro preduzeća i ove vrste preduzeća su značajno pogođene situacijom pandemije. Međutim, najviše pogođeni sektori u pogledu stope zaposlenosti bili su gastronomija, tekstil, ugostiteljstvo, građevinarstvo, maloprodaja, krojenje, kozmetički saloni, itd. Zvanični podaci o broju zaposlenih i tražilaca posla tokom perioda pandemije nisu precizirani, ali prema podacima opštinskih zvaničnika, pandemija je imala negativan uticaj na stopu nezaposlenosti do -90%, dok je najveći negativan uticaj, oko -70%, posebno na nezaposlenost žena i mladih. S druge strane, pozitivno je ocenjen uticaj koji je pandemija imala na uslove rada kao što su plate i radno vreme i otpuštanja, što prema rečima opštinskih zvaničnika ima pozitivan uticaj od oko 50% na ova dva elementa.

Finansijsko okruženje

Slično drugim opštinama, i u opštini Dečani, 2020. godina je obeležila smanjenje sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu. Međutim, prema prikupljenim podacima od opštinskih zvaničnika, prihodi su neznatno porasli tokom 2021. godine za otprilike 45% iz sopstvenih izvora i 65% poreskih prihoda. Zbog situacije sa pandemijom, opštinski budžet je takođe imao koristi od subvencija i donacija spoljnih donatora.

Infrastruktura i povezanost

Što se tiče zdravstvenih usluga, ruralna područja udaljena od zdravstvenih ustanova najviše su pogođena tokom pandemije jer su usluge javnog prevoza bile ograničenije tokom ovog perioda. Prema podacima opštinskih zvaničnika, pandemija je imala negativan uticaj koji se procenjuje na oko -50% na dostupnost transporta i mobilnosti. Kao rezultat toga, većina građana je bila primorana da koristi privatni prevoz. Usluge električne energije su deklarirane kao na odgovarajućem nivou snabdevanja. Međutim, neka ruralna područja ove opštine nailazila su na pro

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Pogođeni su gotovo svi sektori poslovnog polja. Uglavnom gastronomija, tekstil, ugostiteljski sektor, građevinarstvo, maloprodajna industrija, krojenje, kozmetički saloni itd..
Ekonomsko upravljanje	Prijavljeni su mehanizmi saradnje na lokalnom i centralnom nivou kao razmena informacija i međusobne konsultacije.
Uslovi na tržištu rada	Sektori koji su najviše pogođeni u pogledu stope zaposlenosti su gastronomija, tekstil, ugostiteljstvo, građevinarstvo, maloprodaja, krojenje, kozmetički saloni itd.
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih izvora i poreskih prihoda, povećanja su zabeležena tokom 2021..
Infrastruktura i povezanost	Izveštava se da su zdravstvena zaštita, sakupljanje otpada, pijaća voda, sanitarne i transportne usluge na zadovoljavajućem nivou u urbanim područjima. Određene poteškoće u pogledu infrastrukture i povezanosti zabeležene su za ruralna područja.

Odgovor na krizu i mere oporavka

Tokom pandemijske krize, opština Dečani je, u okviru svojih budžetskih mogućnosti, koristila svoje kapacitete, kao što su podrška preduzećima uz oslobađanje od opštinskih taksi, omogućavanje korišćenja spoljnih prostorija, obezbeđivanje besplatnih ili subvencionisanih inputa kritičnim preduzećima (npr. , hlebno brašno), subvencije za hranu za porodice u potrebi i obobile od Covid-19, finansijsku podršku opštinskom preduzeću “HYGJIENA” za njegovu održivost i druge usluge građana. Opština Dečani je takođe procenila ekonomske i finansijske posledice za ovu opštinu na srednji i dugi rok kao rezultat pandemijske krize svih sektora, ali je trenutno proglašena da nema finansijskih kapaciteta za mere oporavka.

Umesto zaključka

S obzirom da se i pre pandemije ova opština suočavala sa teškom ekonomskom situacijom, pandemijska kriza ju je još više pogoršala. Najviše su pogođeni privatni sektor i mala preduzeća.

Opština Dragaš

Opštinski profil

U opštini Dragaš, od prvog slučaja COVID-19 4. aprila 2020. godine do decembra 2021. godine, identifikovana su 704 slučaja COVID-19, od kojih je 656 izlečeno, a 48 je umrlo. Za koordinaciju i upravljanje preventivnim delovanjem od pandemije COVID-19, opština je formirala Štab za vanredne situacije, koji je preduzeo sve zaštitne mere kako bi sprečio širenje pandemijske situacije. Vredi napomenuti da je prijavljeno da su sve opštinske radnje preduzete u skladu sa odlukama MZ i IJZK.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

Najveći deklarirani problemi ove opštine su nezaposlenost, ekonomski razvoj i nedostatak opštinske imovine. Iako je nekoliko preduzeća koja posluju u ovoj opštini otvorilo nekoliko radnih mesta, broj nezaposlenih je i dalje veoma visok.

Poslovno okruženje

Prema rečima zvaničnika ove opštine, situacija sa pandemijom u opštini Dragaš pogodila je skoro sva preduzeća. Ipak, najviše dotaknuti sektori ostaju gastronomija, tekstil, ugostiteljstvo, građevinarstvo, maloprodaja, krojenje, kozmetički saloni itd. Od početka pandemije do kraja 2021. godine u ovoj opštini zatvoreno je 30 preduzeća, od toga 11 tokom 2020. godine i 19 tokom 2021. godine. Kada je u pitanju rodna raspodela vlasnika, podaci pokazuju da od ukupno 19 ugašenih preduzeća, njih 18 vode muškarci, a samo 1 žena. Prema opštinskim zvaničnicima, pandemija je imala negativan uticaj na zatvaranje preduzeća u većinskom ženskom vlasništvu do -62% i uticala na smanjenje ekonomske aktivnosti do -94%.

Ekonomsko upravljanje

Opštinski zvaničnici Dragaša su izvestili o dobroj saradnji između lokalnog i centralnog nivoa. Izveštava se da je ova saradnja bila olakšana od strane AKO-a. I ovde su se tokom ovog perioda pandemije mesečno odvijale informacije i konsultacije o ekonomskim kretanjima u opštini.

Uslovi na tržištu rada

Tokom pandemije u opštini Dragaš svi sektori poslovnog sektora su pogođeni nezaposlenošću. Gastronomija, tekstil, ugostiteljstvo, građevinarstvo, maloprodaja, krojenje, kozmetički saloni, itd. ostaju najviše pogođeni sektori. Za period pandemije nema zvaničnih podataka o broju zaposlenih i onih koji traže posao. Međutim, prema rečima opštinskih zvaničnika, pandemija je imala negativan uticaj na stopu nezaposlenosti do -98%, dok je najveći negativan uticaj, oko -64%, posebno na nezaposlenost žena i mladih.

Finansijsko okruženje

Slično drugim opštinama, i u opštini Dragaš tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su ovi tada, prema podacima istraživanja, porasli u 2021. godini za oko 74%. Tokom ovog perioda pandemije povećan je i budžet za subvencije i donacije spoljnih donatora.

Infrastruktura i povezanost

Podaci govore da oko 71% domaćinstava u ovoj opštini ima pristup vodovodnoj mreži. Što se tiče sanitarnih usluga, tokom pandemije, opština Dragaš je prijavila dezinfekciju javnih zgrada, škola i stanica, i distribuirala higijenski materijal u svim javnim institucijama. Dok su neki nedostaci prijavljeni za ruralna područja što se tiče usluga sakupljanja otpada tokom pandemijske situacije, gde je, prema opštinskim zvaničnicima, procenjeno da je postojao negativan uticaj od oko -59%, međutim, vremenom se situacija poboljšala. Prijavljene su i prepreke i kašnjenja u uslugama socijalne zaštite, uglavnom u ruralnim područjima. Dok transportne službe nisu imale poteškoća ni tokom pandemijske situacije.

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Pogođeni su gotovo svi poslovni sektori. S velikom krizom suočeni su gastronomski, tekstilni, ugostiteljski sektor, građevinarstvo, maloprodaja, krojenje, kozmetički saloni itd. Ukupno 30 preduzeća zatvoreno je tokom 2020/21.
Ekonomsko upravljanje	Prijavljeni su mehanizmi saradnje na lokalnom i centralnom nivou kao razmena informacija i međusobne konsultacije.
Uslovi na tržištu rada	Najpogođeniji sektori u pogledu zapošljavanja su gastronomija, tekstil, ugostiteljstvo, građevinarstvo, maloprodaja, krojenje, kozmetički saloni itd..
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih izvora i poreskih prihoda, međutim, tokom 2021. godine zabeleženi su blagi porasti prihoda..
Infrastruktura i povezanost	Opština Dragaš je dezinfikovala sve javne zgrade i podelila higijenski materijal u svim javnim institucijama. Zdravstvena zaštita, sakupljanje otpada, pijaća voda, sanitarne i transportne usluge bile su na zadovoljavajućem nivou u urbanom području.

Odgovor na krizu i mere oporavka

Nedostatak finansijskih sredstava opštine ograničio je mogućnosti za mere oporavka. Opština je, međutim, preduzela neke mere uglavnom dajući grantove ili subvencije za pomoć preduzećima koja su privremeno zatvorena. Pored toga, opština Dragaš je takođe podržala preduzeća sa merama olakšice (ukidanje ili odlaganje opštinskih poreza i naknada, zabrana iseljavanja preduzeća iz iznajmljenih prostorija, itd.), grantovima ili tehničkom pomoći za podršku inovacijama za odgovor na COVID-19 i oporavak, itd

Umesto zaključka

Dragaš je mala opština, a ekonomske aktivnosti su i pre pandemije bile blizu osnova. Period Covid-19 dodatno je otežao situaciju. Mnoga preduzeća su zatvorena, a opština nema dovoljno finansijskih kapaciteta za dugoročne mere oporavka.

Opštinski profil

U opštini Glogovac, od marta 2020. do decembra 2021. godine, identifikovano je 3440 slučajeva COVID-19, od kojih je 3351 izlečen, a 89 je umrlo. Za koordinaciju i upravljanje akcijama i sprečavanje širenja pandemije COVID-19, opština je osnovala štab za vanredne situacije. Sve zaštitne mere za sprečavanje širenja pandemije COVID-19 preduzimaju se u skladu sa Odlukama MZ i IJZK.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

Razvoj Glogovca u velikoj meri zavisi od oko 4000 poslovanja u ovoj opštini. Opštinski zvaničnici su izvestili da je situacija s pandemijom uglavnom uticala na sektore ugostiteljske industrije i mikro-biznisa (turizam), do 65% ovih preduzeća je označilo nižu stopu recesije tokom 2020/21., dostižući pad od oko 40% njihovih godišnjih prihoda.

Poslovno okruženje

Podaci ukazuju na zatvaranje ili neaktivnost brojnih preduzeća tokom perioda pandemije. Prema rečima opštinskih zvaničnika, pandemija je uticala na smanjenje privredne aktivnosti do -65%. S druge strane, procenjeno je da je pandemija 100% pozitivno uticala na olakšanje procedura za otvaranje novih poslova. Zbog ograničenog radnog vremena, samo je 2020. godine zatvoreno oko 27 preduzeća, dok je 2021. godine to učinilo 21. Od 27 zatvorenih preduzeća u 2020. godini, njih 6 su vodile žene (ili 22%), dok 2021. godine 6 od zatvorenih firmi su vodile žene (28,5%). Opštinski zvaničnici intervjuisani za potrebe ove studije takođe su spomenuli da je neformalna ekonomija prisutna, ali smatraju da je ona u nižim parametrima u poređenju sa drugim regionima Kosova

Ekonomsko upravljanje

Opštinski zvaničnici Glogovca prijavili su dobru saradnju između lokalnog i centralnog nivoa tokom perioda pandemije. AKO je takođe prijavljen kao fasilitator u ovom pogledu, međusobno informisanje i konsultacije za građane su ponuđene na mesečnom nivou.

Uslovi na tržištu rada

Najpogodniji sektori u ovoj opštini su građevinska i proizvodna industrija, zatim gastronomija i ugostiteljstvo. Stopa zaposlenosti je značajno opala tokom pandemije. Prema rečima opštinskih zvaničnika, pandemija je negativno uticala na stopu nezaposlenosti do -45%. Na osnovu statistike dobijene od opštinske službe za zapošljavanje, 2021. godine zaposleno je samo 89 osoba. Opština Glogovac nije prijavila otpuštanja radnika u javnom sektoru, dok za privatni sektor nema informacija.

Finansijsko okruženje

Na osnovu nalaza ove studije, sopstveni prihodi opštine Glogovac su stalno rasli i beležili procenat od oko 9,5%. Opštinski prihodi od poreza na imovinu za 2020. godinu dostigli su iznos od 448.947 € ili povećanje od 78,8%, dok je tokom 2021. godine prikupljeno 685.842 €, što je povećanje od 138%. Takođe je naglašeno da ova opština ima stalnu finansijsku podršku od strane spoljnih donatora.

Infrastruktura i povezanost

Nalazi ukazuju da opština Glogovac omogućava pristup osnovnim uslugama za obezbeđivanje vode za piće za 60,5% domaćinstava i to se nije promenilo ni tokom pandemije. Prema podacima opštinskih zvaničnika, pandemija je imala negativan uticaj koji se procenjuje na oko -40% na snabdevanje vodom za piće. U pogledu sanitarnih usluga, opština je angažovala sanitarne i ekološke inspektore, da prate održavanje higijene u upravnim zgradama, kao i stanje životne sredine uopšte. Prema rečima opštinskih zvaničnika, sva naselja u opštini Glogovac su uključena u uslugu prikupljanja otpada, ali je pandemija negativno uticala na Regionalnu kompaniju za sakupljanje otpada (RKO) „Pastrimi“ jer je ova kompanija radila sa manjim brojem zaposlenih, zbog anti-kovid mera. Kao rezultat toga, bilo je slučajeva da su usluge čišćenja kasnile. Kada je reč o uslugama prevoza, opštinski službenici intervjuisani za potrebe ove studije naveli su da je 95,2% sela ove opštine uključeno u sistem javnog prevoza u gradsko-prigradskim naseljima. Međutim, opštinski službenici su izvestili da je u periodu pandemije ova služba naišla na poteškoće u radu. U opštini Glogovac, kao i širom Kosova, obrazovni sistem je funkcionisao u tri scenarija.

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Oko 48 preduzeća je zatvoreno 2020/21. Od njih 12 predvodile su žene.
Ekonomsko upravljanje	Izveštava se o redovnoj saradnji između institucija na lokalnom i centralnom nivou. Informacije i međusobne konsultacije se pružaju na mesečnoj bazi.
Uslovi na tržištu rada	Najpogođeniji sektori u ovoj opštini su građevinska i proizvodna industrija, zatim ugostiteljski i gastronomski sektor.
Finansijsko okruženje	Ova opština je zabeležila povećanje sopstvenih prihoda i prihoda od poreza na imovinu tokom perioda pandemije. Tekuću finansijsku podršku od strane spoljnih donatora takođe su istakli opštinski zvaničnici intervjuisani za potrebe ove studije.
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, sakupljanje otpada, pijaća voda, sanitarne i transportne usluge su na zadovoljavajućem nivou u urbanim područjima, dok su neka ruralna područja bila blago pogođena.

Odgovor na krizu i mere oporavka

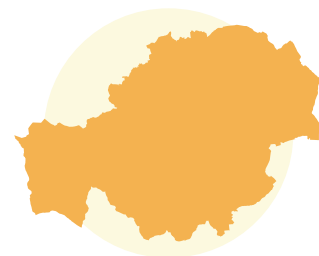
Što se tiče srednjoročnih mera oporavka, prema rečima intervjuisanih ispitanika, opština je pomogla zdravstvenom sektoru angažovanjem dodatnog osoblja i dodeljivanjem novih prostora za obavljanje zdravstvenih usluga. Pored toga, opština je podelila hitnu pomoć sa paketima hrane za porodice kojima je potrebna socijalna pomoć i preduzela mere ublažavanja za preduzeća kao što su oslobađanje od plaćanja opštinskih taksi i obezbeđivanje besplatnih sirovina ili subvencija za kritična preduzeća. Opština je takođe promenila prioritete i reprogramirala postojeći opštinski budžet kako bi povećala dostupnost finansiranja za kritična područja za reagovanje i oporavak od COVID-19. Što se tiče dugoročnih mera oporavka, ova opština nije izradila nikakav plan već radi samo na osnovu vladinog plana za ekonomski oporavak koji je odobren 2021. godine. Međutim, ovaj plan ne daje podatke o predviđenim budžetima koji će se deliti po opštinama.

Umesto zaključka

Pored ukupnih pozitivnih pokušaja, ova opština nema kapacitet da utiče na dugoročni oporavak. Prema njima, to je odgovornost centralne vlade. Stalni izazov ove opštine ostaje pitanje nezaposlenosti, a tako je i nakon pandemijske situacije.

Opština Uroševac

Opštinski profil

Od 13. marta 2020. godine, kada su prijavljena prva dva slučaja zaraze COVID-19 na Kosovu, pandemijska kriza se proširila na sve opštine, uključujući i Uroševac. Od marta 2020. do decembra 2021. godine, ukupan broj identifikovanih slučajeva COVID-19 u opštini Uroševac je 9123, od kojih je 96 slučajeva završilo sa smrtnim ishodom, dok je 8938 slučajeva izlečeno. Ranije, opština Uroševac nije posedovala plan upravljanja vanrednim situacijama u slučaju pandemije, već su postojeći „krizni planovi“ uglavnom bili fokusirani na upravljanje kišnim poplavama ili izlivanjem korita, itd

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

Opština Uroševac je treća po veličini na Kosovu u pogledu površine, a druga posle glavnog grada Prištine u smislu ekonomskog razvoja. Intervjuisani opštinski zvaničnici za potrebe ove studije izjavili su da se pored poteškoća u upravljanju situacijom sa COVID-19, opština Uroševac suočila sa velikim brojem problema koji su nastali kao posledica pandemijske krize. Rastuće siromaštvo produbilo je nejednakost među ljudima dok je ionako slaba ekonomija pretrpela gotovo nepopravljivu štetu.

Poslovno okruženje

Rezultati ankete sprovedene sa preduzećima koja posluju u ovoj opštini potvrdili su da je pandemija COVID-19 nanela štetu gotovo svim privrednim aktivnostima različitih privrednih subjekata sa oko 7% uticaja na ekonomske recesije. Većina preduzeća je izjavila da je primorana da smanji broj zaposlenih zbog ekonomske krize. U međuvremenu, nekoliko preduzeća je pominjalo mogućnost gašenja, zbog finansijske krize izazvane pandemijom. Privremeno zatvaranje preduzeća i kašnjenja u plaćanju kupaca dva su od najčešćih problema sa kojima se susreću vlasnici preduzeća koji su bili deo istraživanja. Neka preduzeća su priznala da su primila finansijsku pomoć od institucija na centralnom ili lokalnom nivou, ali su neka takođe izjavila da ne primaju finansijsku pomoć ni od jedne institucije. Međutim, velika većina vlasnika biznisa najboljom potencijalnom podrškom institucija smatra subvenciju procenta plata radnika za određeni period. S druge strane, procenjuje se da je pandemija pozitivno uticala i do 20% na olakšanje procedura za otvaranje novih preduzeća.

Ekonomsko upravljanje

Prema rečima opštinskih zvaničnika, nedostajala je međuopštinska koordinacija koja bi osigurala efikasno upravljanje pandemijom COVID-19. Dok su mehanizmi saradnje na lokalnom i centralnom nivou bili informisanje i međusobne konsultacije.

Uslovi na tržištu rada

Što se tiče stope zaposlenosti, nalazi ukazuju na privatni sektor, mala i srednja preduzeća (MSP), poljoprivrednike i samozaposlene kao najteže pogođene pandemijskom krizom u ovoj opštini. Dok je poseban naglasak stavljen na komercijalne i uslužne poslove, jer su radna mesta u ovim industrijama pogođena. Prema rečima opštinskih zvaničnika, uticaj pandemije na stopu nezaposlenosti je i do 7%, dok je najveći negativan uticaj, oko -13%, posebno na nezaposlenost žena i mladih.

Finansijsko okruženje

U finansijskom smislu, tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih izvora i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su ovi tada, prema podacima istraživanja, u 2021. godini porasli za oko 58% na poreske prihode. Imali su poteškoće u izvršavanju budžetskih obaveza praćenih sudskim i izvršnim odlukama, koje proizilaze iz kolektivnih ugovora o radu i problema sa realizacijom kapitalnih projekata sa posebnim akcentom na one koje sufinansiraju resorna ministarstva itd.

Infrastruktura i povezanost

Pored finansijske krize, ova opština se suočila i sa izazovima u oblasti obrazovanja i zdravstva. Do ovih kriza je posebno došlo zbog manjka kadrova koji je proizašao iz odluka Vlade o otpuštanju kadrova starijih od 60 godina, trudnica, majki sa decom mlađom od 3 godine i službenika sa hroničnim bolestima, a da u isto vreme nedostaju mehanizmi za njihovu zamenu. Ovo povećava potrebu za zaštitom samog zdravstvenog sistema i obezbeđivanjem inkluzivnog i pravednog kvalitetnog obrazovanja za sve. Dok su intervjuisani opštinski zvaničnici za ovu studiju istakli da dok su ruralna područja pogođena u smislu transporta i usluga socijalne zaštite, urbana područja su iskusila više naklonosti u pogledu vode za piće, sanitarnih i zdravstvenih usluga. S druge strane, ispitanici su se izjasnili da nemaju problema u pružanju usluga obrazovanja (online učenja) i čišćenja, niti su dobili pritužbe građana za ove oblasti.

Dimenzije	Gljučni nalazi
Poslovno okruženje	Većina preduzeća je izjavila da je primorana da smanji broj zaposlenih zbog ekonomske krize. U međuvremenu, nekoliko preduzeća je pominjalo mogućnost gašenja, zbog finansijske krize izazvane pandemijom.
Ekonomsko upravljanje	Nedostajala je međuopštinska koordinacija koja bi osigurala efikasno upravljanje pandemijom COVID-19.
Uslovi na tržištu rada	Nalazi ukazuju na mala i srednja preduzeća, poljoprivrednike i samozaposlene kao najteže pogođene pandemijskom krizom u ovoj opštini..
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su ovi tada, prema podacima istraživanja, povećani u 2021..
Infrastruktura i povezanost	Ruralna područja su pogođena u smislu transporta i usluga socijalne zaštite, dok su urbana područja iskusila više naklonosti u pogledu vode za piće, sanitarnih i zdravstvenih usluga.

Odgovor na krizu i mere oporavka

Nalazi ukazuju da je uloga opštine Uroševac u upravljanju pandemijskom krizom bila fokusirana u nekoliko pravaca. Što se tiče srednjoročnih mera oporavka, prema rečima opštinskih zvaničnika, podrška se pruža preduzećima sa finansijskim sredstvima (na primer pomoć kompanijama gradskih i međugradskih saobraćajnih linija), adekvatnim fiskalnim prostorom, odlaganjem administrativnih i opštinskih plaćanja za građane i preduzeća kao i da ponudi nesmetano pružanje glavnih javnih usluga. Službenici opštine Uroševac istakli su da su podržali porodice u potrebi sa paketima hrane, pomoći pacijentima obolelim od COVID-19 nuđenjem kućnih pregleda, kao i uspostavljanjem socio-psihološke platforme putem TV-a za motivaciju, predavanja sa psiholozima grada, itd. Dok u pogledu dugoročnih mera oporavka, Vlada Kosova je odobrila Paket ekonomskog oporavka (2021) koji predviđa nekoliko mera za finansijsku podršku podeljenih po sektorima. Za podršku ekonomskom oporavku i proizvodnji, ovaj paket pruža finansijsku pomoć od 108 miliona evra, uključujući subvencije za investicione kredite, oporavak hotela i preduzeća, podršku izvozu, podršku preduzećima za pristup finansijama, itd. U socijalnoj zaštiti i obrazovanju, paketom oporavka vlade je obezbeđena novčana pomoć od 50 miliona evra, uključujući podršku penzionerima i porodicama sa socijalnom pomoći, podršku porodicama koje su ostale bez nosioca domaćinstva, bonove za hranu za porodice, isplate za nezaposlene majke itd., ali nema dostupnih podataka o tome kako su podeljeni po opštinama.

Umesto zaključka

Opština Uroševac nema dugoročnu meru za oporavak od posledica pandemije COVID-19, a trenutno se ne radi na njenoj izradi. Finansijska kriza je imala velike implikacije na ugrožene grupe stanovništva i domaćinstva, od kojih su neka već na granici siromaštva. Pružana pomoć ne garantuje održivi oporavak jer je primenjena kao kratkoročna pomoć samo da se privremeno popravi situacija.

Opština Kosovo Polje

Opštinski profil

U opštini Kosovo Polje, od prvog slučaja COVID-19 u martu 2020. do decembra 2021. godine, identifikovana su 6773 slučaja COVID-19, od kojih su 6684 osobe izlečene, a 81 je umrlo. Za koordinaciju i upravljanje akcijama na sprečavanju širenja pandemije COVID-19, opština je formirala Štab za vanredne situacije, koji je preduzeo sve zaštitne mere za sprečavanje širenja pandemije COVID-19 u skladu sa Odlukama MZ i IJZK.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

Brzi razvoj u opštini Kosovo Polje, nove gradnje, stvaranje brojnih objekata od strane opštine za razvoj ekonomskih aktivnosti, privlačenje biznisa i njihovo otvaranje stvorili su velike mogućnosti zapošljavanja i veoma povoljan ambijent za život građana. Ovakva dešavanja sa jedne strane donela su mnoge koristi, ali su sa druge strane izazvala velike izazove za ovu opštinu. Zbog značajnog povećanja broja stanovnika povećani su zahtevi u svim oblastima pružanja komunalnih usluga, dok je broj zaposlenih u zdravstvu, obrazovanju, administraciji itd. ostao isti. Zbog blizine glavnog grada Kosova, brojni građani iz Preševa kao i iz drugih delova Kosova su se preselili u Kosovo Polje. Ova činjenica je izazvala značajno povećanje broja stanovnika, dok su kapaciteti opštine za smeštaj tako velikog broja stanovnika i dalje ograničeni.

Poslovno okruženje

Podaci pokazuju da je opština Kosovo Polje zabeležila pad ekonomskih aktivnosti od 50% tokom meseca marta, aprila i maja 2020. godine, počevši od malog porasta tokom 2020. godine, dok je 2021. godine došlo do porasta i optimalne stabilnosti. Lokalnom privredom u Kosovom Polju dominiraju individualni biznisi i mikro-biznisi koji su pogođeni situacijom pandemije kao rezultat ograničenja i preporuka nadležnih institucija. Prema rečima opštinskih zvaničnika, pandemija je imala negativan uticaj na stvaranje preduzeća i do -30%. Za dvogodišnji period od početka pandemije u ovoj opštini registrovano je 648 novih preduzeća, a zatvorena su 54 preduzeća, dok postoji tendencija rasta broja zatvorenih preduzeća.

Ekonomsko upravljanje

Opštinski zvaničnici procenjuju da je tokom perioda pandemije bilo međusobnog informisanja i konsultacija na centralnom i lokalnom nivou, iako nije bilo formiranih odbora između centralnih i lokalnih zvaničnika. Prema podacima iz ovog istraživanja, za period 2020. - 2021. godine nije bilo izrade novih propisa niti izmene postojećih propisa.

Uslovi na tržištu rada

Podaci pokazuju da je, kao i u većini drugih malih opština na Kosovu, i ovde privatni sektor najviše pogođen pandemijskom krizom. Gastronomija, građevinarstvo, transport i privatni vrtići i dalje su jedni od najteže oštećenih sektora. Prema rečima opštinskih zvaničnika, pandemija je negativno uticala na stopu nezaposlenosti i do -30%, dok je najveći negativan uticaj, oko -30%, posebno na nezaposlenost žena i mladih. Prema podacima u individualnim i malim preduzećima nema otpuštanja s posla, jer dominira porodično zapošljavanje, ali u ostalim preduzećima otpuštanja ima do 20% i očigledno je zatvaranje preduzeća uticalo na pad broja zaposlenih.

Finansijsko okruženje

Na osnovu podataka istraživanja, opština Kosovo Polje je tokom prve pandemijske godine zabeležila pad sopstvenih prihoda. U odnosu na 2019. godinu, u 2020. godini beleži se pad od -11,7%. Dok je u 2021. godini zabeležen porast od 50,4%. Slično kao i poreski prihodi, gde je u 2020. u odnosu na 2019. zabeležen pad na -20,2%, dok je u 2021. godini zabeležen rast od 59,2%.

Infrastruktura i povezanost

Prema rečima opštinskih zvaničnika, opštinski štab za hitne slučajeve tretirao je i pomogao svim ugroženim porodicama (dajući prioritet manjinskim zajednicama i porodicama sa socijalnom pomoći), te pružao zdravstvenu i socijalnu zaštitu svim pojedincima pogođenim COVID-19. Dodatno, opština je obezbedila snabdevanje GCPM zaštitnom opremom (maske, rukavice, dezinfekciono sredstvo, zaštitna odeća i dr.), dezinfekciju javnih zgrada-ustanova, kolektivnih zgrada, ulaza u stambene, poslovne zgrade, dezinfekciju puteva i čišćenje ulica, nabavka i distribucija prehrambenih paketa, higijensko-sanitarnih sredstava i brašna za sve pogođene i porodice sa teškom ekonomskom i socijalnom situacijom. U opštini Kosovo Polje, kao i širom Kosova, obrazovni sistem je funkcionisao u tri scenarija u zavisnosti od situacije sa pandemijom.

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Obeležen je pad privrednih aktivnosti od 50% tokom prvih meseci mart-april-maj 2020. godine, počevši sa malim porastom tokom 2020. godine, dok je 2021. godine došlo do uspona i optimalne stabilnosti. Za dvogodišnji period od početka pandemije zatvorena su 54 preduzeća.
Ekonomsko upravljanje	Mehanizmi saradnje na lokalnom i centralnom nivou bili su informisanje i međusobne konsultacije.
Uslovi na tržištu rada	Krizom pandemije najviše je pogođen privatni sektor. Sektori gastronomije, građevinarstva, transporta i privatnih vrtića ostaju najteže oštećeni sektori u ovom periodu.
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih izvora i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, međutim oni su povećani u 2021.
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, sakupljanje otpada, pijaća voda, sanitarne i transportne usluge su na zadovoljavajućem nivou, dok je obrazovni sistem funkcionisao u tri scenarija u zavisnosti od pandemijske situacije.

Odgovor na krizu i mere oporavka

Što se tiče srednjoročnih mera oporavka, prema rečima opštinskih zvaničnika, Vlada Kosova je podržala opštinu Kosovo Polje u iznosu od 1.103.114 evra. Ova sredstva dodeljena su za sprečavanje širenja pandemije Covid-19. Pored javnog zdravstva, ova sredstva su namenjena i oblastima obrazovanja, socijalne zaštite i javne higijene. Za ekonomsku pomoć i razvoj preduzeća koja su pretrpela gubitke tokom ovog perioda opština je podelila iznos od 308.000 evra, pomažući finansijskim sredstvima 598 različitih preduzeća, kao što su krojači, frizerski saloni, frizerski saloni, jaslice-vrtići, itd. Opština Kosovo Polje nije izradila nikakav plan za dugoročne mere oporavka i zavisi samo od vladinog plana za ekonomski oporavak koji je odobren 2021.

Umesto zaključka

Opština Kosovo Polje nema dugoročnu meru za oporavak od posledica pandemije COVID-19. Nedostatak preliminarnog plana za upravljanje pandemijom Covid-19 istaknut je kao izazov. Posledice situacije će se osećati još nekoliko godina, kažu u opštini. Bez pomoći vlade, ekonomska pomoć lokalnim preduzećima predstavlja ozbiljan izazov za opštinu.

Opština Đakovica

Opštinski profil

U opštini Đakovica prvi slučajevi zaraženih COVID-19 pojavili su se u martu 2020. godine. Za tačan broj identifikovanih, izlečenih i onih koji su imali smrtni ishod do decembra 2021. godine, zvaničnici ove opštine savetovali su da se pozovemo na podatke IJZK. S početkom pandemije aktiviran je i „Opštinski štab za vanredne situacije“ u koji su, osim predstavnika sigurnosti, bili uključeni i glavni zdravstveni akteri kako bi se bolje upravljalo situacijom sa COVID-19.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

Opština Đakovica se i pre pandemijske krize suočila sa teškom ekonomskom i socijalnom situacijom. Neki od najvećih izazova ove opštine su veliki broj nezaposlenih, ograničen budžet opštine za neophodna ulaganja, amortizovana infrastruktura itd..

Poslovno okruženje

Prema podacima istraživanja iz ove opštine, u lokalnoj ekonomiji dominiraju pojedinci i mikro preduzeća koja su pogođena pandemijskom situacijom. Prema rečima opštinskih zvaničnika, pandemija je imala negativan uticaj na zatvaranje preduzeća i do -5 procenata, ali to nije uticalo na smanjenje privredne aktivnosti. Od kada je počeo period pandemije, u ovoj opštini su zatvorena ukupno 152 preduzeća (68 je zatvoreno 2020. godine i 84 preduzeća 2021. godine). Međutim, približne brojke su bile prisutne kada je reč o zatvaranju poslovanja i pre pandemijske situacije (98 preduzeća zatvoreno u 2019.).

Ekonomsko upravljanje

Opštinski zvaničnici su prijavili nedostatak komunikacije između lokalnog i centralnog nivoa. Ponekad mere koje je preduzeo centralni nivo nisu bile usklađene sa 'de-fakto' situacijom na lokalnom nivou. U mnogim slučajevima uvedene su preventivne/restruktivne mere, a opština nije bila spremna da ih izvrši ili nadgleda.

Uslovi na tržištu rada

Na osnovu podataka za ovu opštinu, procenjuje se da je negativan uticaj na zapošljavanje naglašen uglavnom u sektoru gastronomije, posebno zbog restriktivnih mera pandemije. Prema rečima opštinskih zvaničnika, pandemija je imala negativan uticaj na stopu nezaposlenosti do -5%. Dok su proizvodni sektori poput tekstila, metala i prerade drveta, kao i građevinski sektor, rezultirali pozitivnim učinkom zbog otvaranja nekih novih privatnih kompanija. Osim javnog sektora (odnosno sektora obrazovanja i zdravstva), svi ostali sektori lokalne privrede rezultiraju neravnopravnim učešćem u zapošljavanju u pogledu pola, uz izvestan balans u visini plata. U IT sektoru je naglašen najveći rodni jaz, gde su žene 5,5 puta manje zastupljene. S druge strane, pozitivno je ocenjen uticaj koji je pandemija imala na uslove rada kao što su plate i radno vreme od oko 10%

Finansijsko okruženje

Prikupljeni podaci za potrebe ove studije ukazuju da su u opštini Đakovica tokom 2020. godine smanjeni sopstveni izvori i poreski prihodi u odnosu na prethodnu godinu. Međutim, povećanje naplate ovih prihoda je poraslo u 2021. Tokom perioda pandemije, opštinski službenici su prijavili povećanje budžeta za subvencije i donacije od spoljnih donatora.

Infrastruktura i povezanost

Tokom perioda pandemije došlo je do povećanja usluga ili podrške porodicama u potrebi. Ovo je postignuto u bliskoj saradnji sa humanitarnim organizacijama koje su obezbedile pakete hrane i smeštaj za porodice u potrebi. Kroz sufinansiranje sa Regionalnim preduzećem za vodosnabdevanje „Đakovica“, obezbeđen je pristup pijaćoj vodi za sela Opštine Đakovica. Međutim, još uvek postoji određeni broj sela koja nisu uključena u sistem. Tokom poslednje dve godine pokrivenost odvozom otpada u ovoj opštini povećana je sa 60% - na 100% teritorije opštine.

Dimenzije	Gljučni nalazi
Poslovno okruženje	Od 2020. godine u ovoj opštini zatvoreno je ukupno 152 preduzeća, međutim, otprilike isto važi i pre perioda pandemije (98 preduzeća zatvoreno je u 2019. godini)
Ekonomsko upravljanje	Došlo je do nedostatka komunikacije na lokalnom i centralnom nivou, mere koje je preduzeo centralni nivo nisu koordinisane sa lokalnim vlastima
Uslovi na tržištu rada	Negativan uticaj na zaposlenost naglašen je uglavnom u sektoru gastronomije, dok su proizvodni sektori poput tekstila, metala i prerade drveta, kao i građevinski sektor, rezultirali pozitivnim rezultatima zbog otvaranja nekih novih privatnih kompanija..
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih izvora i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali se ta povećanja beleže u 2021.
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, sakupljanje otpada, voda za piće i sanitarne usluge su generalno bili na zadovoljavajućem nivou. Međutim, neka od ruralnih područja su posebno pogođena kada su u pitanju usluge pijaće vode.

Odgovor na krizu i mere oporavka

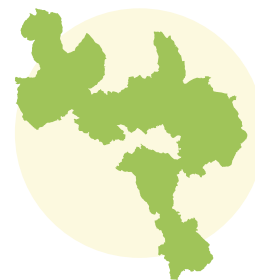
Opština Đakovica nije izradila konkretne mere oporavka. Prema rečima opštinskih zvaničnika, samo 2020. godine stvoren je poseban fond od 200.000 evra za subvencionisanje preduzeća pogođenih pandemijom, mere olakšice za preduzeća (ukidanje ili odlaganje opštinskih poreza i dažbina, zabrana iseljavanja preduzeća iz iznajmljenih prostorija itd.), uspostavljanje i proširenje javnih objekata (finansijska i tehnička pomoć) za pružanje ili olakšavanje pristupa jeftinom kapitalu za preduzeća.

Umesto zaključka

Umesto zaključka
Prema rečima opštinskih zvaničnika, ova opština nema kapacitet da utiče na dugoročni oporavak, a to je, prema njima, odgovornost centralne vlasti. Izazov koji je opština imala pre pandemije je pitanje nezaposlenosti, a isti izazov ostaje i tokom pandemijske situacije.

Opština Gnjilane

Opštinski profil

U opštini Gnjilane prvi slučajevi COVID-19 pojavili su se u martu 2020. godine, a od tada do decembra 2021. registrovano je 9878 slučajeva, od kojih su 9673 osobe izlečene, a 201 je umrlo. Za koordinaciju, upravljanje i sprečavanje širenja pandemije COVID-19, Opština je osnovala štab za vanredne situacije. Kroz ovaj mehanizam preduzimaju se sve zaštitne mere u cilju sprečavanja širenja pandemije COVID-19 i u skladu sa Odlukama MZ-a i IJZK.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

U opštini Gnjilane, prestanak svakodnevnih privrednih, obrazovnih, kulturnih i sportskih aktivnosti tokom perioda pandemije naneo je veliku štetu. Ekonomski, a posebno privatni sektor naišao je na velike poteškoće. Ograničeni budžet opštine suočio se sa još većim poteškoćama zbog stvaranja neplaniranih izdataka za suočavanje sa pandemijom.

Poslovno okruženje

Lokalnom privredom u Gnjilanu dominiraju pojedinci i mikro-biznisi, koji su značajno pogođeni zbog ograničenja naloženih od nadležnih institucija. Prema rečima opštinskih zvaničnika, pandemija je imala negativan uticaj na zatvaranje preduzeća do -30% i uticala na smanjenje privredne aktivnosti do -50%. Podaci ove opštine pokazuju da su u 2020. godini registrovana 502 nova preduzeća sa 798 zaposlenih, a zatvoreno je 81 preduzeće sa 115 zaposlenih, dok postoji tendencija povećanja broja ugašenih preduzeća i 2021. godine registrovano je 850 preduzeća kao novih i 100 preduzeća sa 150 zaposlenih je zatvoreno. Većina preduzeća je prijavila značajne gubitke, posebno proizvodni sektor, trgovinski i ugostiteljski sektor, zatim građevinarstvo, poljoprivreda i transportne usluge.

Ekonomsko upravljanje

Saradnja između lokalnog i centralnog nivoa se odvijala, uglavnom u smislu razmene informacija i međusobnih konsultacija. Održavani su sastanci ili međusobne konsultacije tokom pandemije sa gradonačelnicima ove regije u cilju upoznavanja opšte situacije sa Covid-19, ali i koordinacije daljih akcija za podršku upravljanju situacijom i očuvanju javnog zdravlja.

Uslovi na tržištu rada

Na osnovu podataka istraživanja, u opštini Gnjilane pandemija je uticala na gubitak 788 radnih mesta. Na osnovu podataka dobijenih od opštinskih zvaničnika, pandemija je imala negativan uticaj na stopu nezaposlenosti do -32%, dok je najveći negativan uticaj, oko -48%, posebno na nezaposlenost žena i mladih. Dok je, prema preduzećima koja posluju u ovoj opštini, pandemija uticala na pad potražnje za uslugama/proizvodima, ali je bilo i poremećaja u snabdevanju tokom pandemije.

Finansijsko okruženje

Prema odgovorima zvaničnika opštine Gnjilane, tokom prve pandemijske godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda, dok je 2020. godine zabeležen pad od 12,4%, dok je u 2021. ovaj procenat povećan na 46,3%. Slično kao i porezni prihodi, gde je u odnosu na 2019. godinu u 2020. godini zabeležen pad do 18,8%.

Infrastruktura i povezanost

Snabdevanje vodom za piće tokom 2020. i 2021. godine bila je na zadovoljavajućem nivou, kao i upravljanje otpadom, to su usluge koje nisu bile pogođene pandemijskom situacijom. Opštinski zvaničnici su naveli da su socijalne usluge pružali kao i pre pandemije, kada se pruža pomoć građanima, posebno onima koji žive u lošem stanju. U periodu pandemije su pružane i sanitarne usluge, uključujući čišćenje i dezinfekciju javnih zgrada-ustanova, ulazi/izlazi iz kolektivnih zgrada, redovno pranje ulica i trgova itd. Sve porodice i pojedinci pogođeni COVID-19 imali su zdravstvenu i socijalnu zaštitu, neki su snabdeveni i prehrambeno-sanitarnim paketima. Što se tiče usluge prevoza, opštinski zvaničnici su naveli da je ova služba u periodu pandemije nailazila na poteškoće u funkcionisanju zbog antikovid mera. Dok je obrazovni sistem funkcionisao u tri scenarija zavisno od pandemijske situacije

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Većina preduzeća, posebno proizvodnog sektora, trgovine i ugostiteljstva, prijavila je značajne gubitke. U 2020. godini zatvoreno je 81 preduzeće, a zabeležena je i tendencija povećanja tokom 2021.
Ekonomsko upravljanje	Prijavljeni su glavni mehanizmi saradnje između lokalnog i centralnog nivoa kao što su razmena informacija i međusobne konsultacije.
Uslovi na tržištu rada	Pandemija je uticala na gubitak 788 radnih mesta u ovoj opštini.
Finansijsko okruženje	U odnosu na prethodnu(e) godinu(e), tokom 2020. godine došlo je do smanjenja vlastitih prihoda i prihoda od poreza. Međutim, podaci govore da su ti prihodi povećani u 2021.
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, odvoz otpada, pitka voda i sanitarne usluge su na zadovoljavajućem nivou dok je obrazovni sistem funkcionisao u tri scenarija u zavisnosti od pandemijske situacije.

Odgovor na krizu i mere oporavka

Na osnovu preporuka tima za procenu štete po lokalnu privredu, opština Gnjilane je pripremila Program dugoročnih mera za podršku privrednicima koji posluju u ovoj opštini oslobađanjem svih privrednih subjekata od opštinskog poreskog opterećenja za sprovođenje delatnosti i posluju na teritoriji ove opštine tokom 2020. godine. Privredna društva su takođe oslobođena plaćanja naknade za korišćenje parkinga koje opština daje na korišćenje na period od 6 meseci, odnosno za one koji nisu obavljali ili obavljali redovnu delatnost na zahtev MZ, takođe su oslobođeni plaćanja zakupnine na period od 12 meseci, uključujući i zakupce mobilnih pijačnih tezgi za prodaju poljoprivrednih proizvoda. Kada su poljoprivrednici u pitanju, u periodu od 12 meseci, subvencije su vršene i semenom kukuruza i veštačkim đubrivom. Plaćanje naknade za legalizaciju bespravnih objekata odloženo je za period od 3 meseca za obveznike koji su sklopili ugovore sa dinamičkim plaćanjem na rate (na zahtev). Izveštavaju opštinski zvaničnici da se ni kamata na dugove neće obračunavati za navedeni period. Tokom perioda pandemije, Vlada Kosova je podržala ovu opštinu iznosom finansijskih sredstava za 2020. godinu od 446.948 € i za 2021. godinu u iznos od 493.984 €. Ova sredstva dodeljena su za sprečavanje širenja pandemije Covid-19. Pored oblasti javnog zdravlja, ovi alati su takođe posvećeni obrazovnim, socijalnim i higijenskim svrhama. U međuvremenu, za razvoj dugoročnih mera, ova opština ne planira izradu programa mera i prema njima bi to trebalo da bude zadatak centralnog nivoa.

Umesto zaključka

Dvogodišnji period pandemije naneo je brojne štete opštini, posebno u privatnom sektoru privrede. Stoga, izazov i fokus opštine ostaje pomoć za ekonomski oporavak za lokalna preduzeća.

Opština Gračanica

Opštinski profil

Opština Gračanica, nije podelila informacije o broju identifikovanih, izlečenih i izgubljenih pacijenata tokom pandemije COVID-19 u 2020. i 2021. godini. Međutim, nalazi ukazuju na to da treba koordinisati i upravljati akcijama za sprečavanje širenja COVID-19 pandemije, opština je formirala štab za vanredne situacije koji je poduzeo sve zaštitne mere kako bi sprečio širenje pandemije COVID-19.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

Opština Gračanica je mala ruralna opština sa otprilike 10.000 stanovnika, sa razvojnim fokusom na dva glavna sektora; ugostiteljstvo i gastronomiju. Tokom pandemije najviše su pogođena ova dva sektora, što je istovremeno uticalo i na povećanje stope nezaposlenosti u ovoj opštini. Pored toga, ova opština se suočila sa problemima kao što su nedovoljna ulaganja u lokalni ekonomski razvoj.

Poslovno okruženje

Podaci pokazuju da kao i u većini drugih malih opština na Kosovu, i ovde je najviše pogođen privatni sektor. Međutim, iako su zvaničnici ove opštine izjavili da je pandemijska kriza negativno uticala na razvoj preduzeća, nemaju zvaničnih podataka koliko ih je u tom periodu zatvoreno. Ali prema opštinskim zvaničnicima, pandemija je uticala na smanjenje ekonomske aktivnosti do -80%. S druge strane, procenjeno je da je pandemija 100% pozitivno uticala na olakšanje procedura za otvaranje novih poslova.

Ekonomsko upravljanje

Prema rečima zvaničnika ove opštine, sve lokalne institucije odgovorne za sprovođenje antikovid mera na lokalnom nivou pokazale su visok stepen saradnje. Time je privrednim subjektima u opštini olakšan ukupan proces i njihov ekonomski razvoj..

Uslovi na tržištu rada

Prema podacima istraživanja, zaposlenost u ovoj opštini je značajno opala tokom pandemije, a najviše su pogođeni sektori gastronomije, ugostiteljstva i maloprodaje. Slično kao i u situaciji sa privrednim subjektima, opština nema podatke o broju tražitelja posla ili onih koji su ostali bez posla u ovom periodu. Prema rečima opštinskih zvaničnika, pandemija je negativno uticala na stopu nezaposlenosti i do -50%, dok je najveći negativan uticaj, oko -50%, posebno uticao na nezaposlenost žena i mladih..

Finansijsko okruženje

Prema odgovorima intervjuisanih zvaničnika opštine Gračanica, veći deo budžeta ove opštine čine vladini grantovi, a samo mali procenat opštinskog budžeta čine opštinski prihodi. Tokom prve pandemijske godine bilo je smanjenje sopstvenih izvora i prihoda od poreza u odnosu na prethodnu godinu, ali su onda imali blagi porast u 2021. godini za oko 30%.

Infrastruktura i povezanost

Snabdevanje vodom za piće bila je na zadovoljavajućem nivou; zaista, ovo je proglašeno uslugom koja nije zahvaćena pandemijskom situacijom. Slično, upravljanje otpadom, zdravstvena zaštita i usluge transporta su takođe prijavljeni kao isporučene usluge na zadovoljavajućem nivou. Svi građani ove opštine imali su priliku da dobiju osnovne usluge u obrazovnim institucijama putem onlajn učenja.

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Najviše je pogođen privatni sektor, ali nema zvaničnih podataka o broju zatvorenih preduzeća u ovom periodu.
Ekonomsko upravljanje	Opština je blisko saradivala sa svim lokalnim institucijama, međutim, prijavljen je nedostatak adekvatne komunikacije sa centralnim nivoom.
Uslovi na tržištu rada	Na osnovu stope zaposlenosti, najviše pogođeni sektori su sektori gastronomije, ugostiteljstva i maloprodaje.
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine beleži se pad sopstvenih i poreskih prihoda, međutim podaci pokazuju blagi porast u ovom pogledu tokom 2021. godine.
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, sakupljanje otpada, pijaća voda, sanitarne i transportne usluge su na zadovoljavajućem nivou.

Odgovor na krizu i mere oporavka

Podrška opštine je uglavnom usmerena na pružanje pomoći najugroženijim porodicama, kroz obezbeđivanje neophodnih medicinskih sredstava, kao i hrane i osnovnih sredstava za funkcionisanje tokom karantina. Usvojene su razne mere i olakšice za privredni sektor u cilju podsticanja poslovanja u kriznom periodu. Oslobođanje od poreza, oslobođanja od komunalne rente za sve firme koje posluju u ovoj opštini, održavanje i dezinfekcija javnih prostora i objekata koji se koriste za formalne i neformalne poslovne aktivnosti (kao što su ulice, javni trgovi, opštinske pijace, itd.), propisi koji olakšavaju registraciju poslovanja i licenciranje, itd. bile su neke od mera odgovora na krizu ove opštine.

Umesto zaključka

Opština Gračanica je usvojila plan upravljanja krizom. Prema rečima zvaničnika ove opštine, u okviru plana oporavka, glavni fokus treba da bude podrška sektoru gastronomije, kao glavnog sektora koji posluje u ovoj opštini.

Opština Elez Han

Opštinski profil

U opštini Elez Han, od prvog slučaja COVID-19 do 2020. godine, identifikovano je 78 slučajeva COVID-19, od kojih je 76 osoba izlečeno, dok su registrovana 2 smrtna slučaja. Za koordinaciju i upravljanje akcijama na sprečavanju širenja pandemije COVID-19, Opština je formirala Štab za vanredne situacije, koji je preduzeo sve zaštitne mere za sprečavanje širenja pandemije COVID-19 u skladu sa Odlukama MZ-a i IJZK-a.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

I pre pandemije, opština Elez Han suočila se sa mnogim ekonomskim i socijalnim problemima kao što su visoka stopa nezaposlenosti, veliki broj slučajeva porodica sa socijalnom pomoći i mali opštinski budžet.

Poslovno okruženje

Prema rečima zvaničnika ove opštine, tokom pandemije u opštini Elez Han, pogođeni su skoro svi sektori poslovne oblasti, kao što su gastronomija, građevinarstvo, maloprodaja, krojenje, kozmetički saloni, itd. pandemije krize u ovoj opštini zatvoreno je pet preduzeća u sektoru gastronomije i drugih malih preduzeća itd. Prema rečima opštinskih zvaničnika, pandemija je negativno uticala na zatvaranje preduzeća i do -20% i uticala na smanjenje privredne aktivnosti do -41%. S druge strane, procenjuje se da je pandemija do 80% pozitivno uticala na olakšanje procedura za otvaranje novih poslova.

Ekonomsko upravljanje

Prema rečima opštinskih zvaničnika Elez Han, do sada je postojala dobra saradnja na lokalnom i centralnom nivou, dok je fasilikator u ovoj saradnji procenjen da je AKO. Prema njihovim rečima, tokom ovog perioda pandemije mesečno se obavljaju informacije i konsultacije.

Uslovi na tržištu rada

Prema podacima istraživanja iz opštine Elez Han, budući da u lokalnoj ekonomiji dominiraju individualni biznisi, a mikro preduzeća koja su pogođena situacijom pandemije, sektori koji su najviše pogođeni u pogledu stope zaposlenosti su gastronomija, građevinarstvo, maloprodaja, krojenje, kozmetički saloni itd. Međutim, nema zvaničnih podataka o broju zaposlenih i onih koji traže posao u periodu pandemije. Ali prema opštinskim zvaničnicima, pandemija je imala negativan uticaj na otpuštanja i do -30%.

Finansijsko okruženje

Slično drugim opštinama, i u opštini Elez Han došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, do -30%, ali su ovi zatim, prema podacima istraživanja, porasli u 2021. godini. Tokom ovog perioda pandemije, budžet za subvencije i donacije spoljnih donatora takođe je povećan za 40%.

Infrastruktura i povezanost

Što se tiče zdravstvenih usluga, ruralna područja udaljena od zdravstvenih ustanova najviše su pogođena tokom pandemije jer su usluge javnog prevoza bile ograničenije tokom ovog perioda i u većini slučajeva građani su bili primorani da koriste privatni prevoz. Usluge vodosnabdevanja tokom perioda pandemije bile su pružene svim stanovnicima, ali su neki delovi, uglavnom ruralna područja, imali smanjene usluge. Slično sanitarnim službama, sakupljanje otpada je bilo problematičnije za stanovnike koji žive u izolovanim područjima.

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Pogođeni su gotovo svi sektori poslovnog područja, kao što su gastronomija, građevinarstvo, maloprodaja, krojenje, kozmetički saloni itd.
Ekonomsko upravljanje	Mehanizmi saradnje na lokalnom i centralnom nivou bili su informisanje i međusobne konsultacije
Uslovi na tržištu rada	Sektori koji su najviše pogođeni u pogledu stope zaposlenosti su gastronomija, građevinarstvo, maloprodaja, krojenje, kozmetički saloni itd..
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su ovi zatim, prema podacima istraživanja, povećani u 2021.
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, sakupljanje otpada, pijaća voda, sanitarne i transportne usluge su na zadovoljavajućem nivou u urbanim područjima, dok su neka ruralna područja najviše pogođena

Odgovor na krizu i mere oporavka

Tokom pandemijske krize, opština Elez Han je u okviru svojih budžetskih mogućnosti iskoristila sve svoje moguće kapacitete, kao što je podrška preduzećima kod kojih je učinjeno oslobađanje od opštinskih taksi za korišćenje spoljnih prostorija, obezbeđivanje besplatnih ili subvencionisani inputi za kritična preduzeća (npr. brašno za hleb), subvencije za hranu za porodice u potrebi i slučajeve COVID-19, itd.

Umesto zaključka

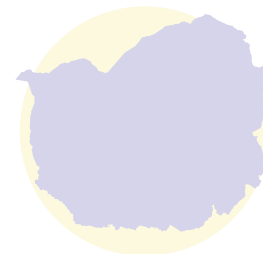

S obzirom da se ova opština i pre pandemije nalazila u teškoj ekonomskoj situaciji, pandemijska kriza je samo pogoršala ekonomsku situaciju. Najviše su pogođeni privatni sektor i mala preduzeća.

Opština Istok

Opštinski profil

U opštini Istok, od prvog slučaja COVID-19 u martu 2020. do decembra 2021. godine, identifikovano je 2057 slučajeva COVID-19, od kojih je 1997 izlečeno, a 61 je sa smrtnim ishodom. Za koordinaciju i upravljanje akcijama na sprečavanju širenja pandemije COVID-19, Opština je formirala Štab za vanredne situacije, koji je poduzeo sve zaštitne mere za sprečavanje širenja pandemije COVID-19 u skladu sa Odlukama MZ-a i IJZK-a.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

Prema podacima iz opštine, Istok kao veoma mali grad se stalno suočava sa izazovima, posebno ekonomskim i finansijskim, uglavnom sa visokom stopom nezaposlenosti i velikim brojem porodica sa socijalnom pomoći.

Poslovno okruženje

Tokom pandemije u opštini Istok pogođeni su svi poslovni sektori kao što su gastronomija, ugostiteljstvo, građevinski sektor, zatim mala individualna preduzeća kao što su krojenje, kozmetički saloni itd. Od početka pandemije do kraja 2021. u ovoj opštini je bilo privremenog zatvaranja preduzeća, ali nema informacija o njihovom tačnom broju. Prema rečima opštinskih zvaničnika, pandemija je imala negativan uticaj na zatvaranje preduzeća do -40% i uticala na smanjenje privredne aktivnosti do -30%.

Ekonomsko upravljanje

Koordinacija između centralnog i lokalnog nivoa postala je očigledna u osiguravanju efektivnih odgovora tokom upravljanja krizom. Opština je blisko sarađivala sa centralnim nivoom, odnosno sa Ministarstvom zdravlja za preduzete korake.

Uslovi na tržištu rada

Prema rečima opštinskih zvaničnika, pandemija je negativno uticala na stopu nezaposlenosti i do -30%, dok je najveći negativan uticaj, oko -30%, posebno na nezaposlenost žena i mladih. Što se tiče stope zaposlenosti, sektori koji su najviše pogođeni su gastronomija, mali individualni biznisi kao što su krojenje, kozmetički saloni, itd., dok su u pogledu rodnog jaza u oblasti zapošljavanja uglavnom pogođena oba pola, sa većim stopa nezaposlenosti žena, posebno period pandemije je u velikoj meri uticao na ovaj aspekt.

Finansijsko okruženje

Slično drugim opštinama, u opštini Istok tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su ovi tada, prema podacima istraživanja, porasli u 2021.

Infrastruktura i povezanost

Što se tiče usluga vodosnabdevanja, prema podacima iz istraživanja u opštini Istok ruralna područja su više pogođena. Što se tiče sanitarnih usluga u ovom periodu, opština je ovu uslugu obezbedila svim građanima, dezinfikovala trgovce, javne zgrade, škole, stanice, podelila neophodan higijenski materijal u svako mesto itd. Zbog pandemije u pojedinim selima, bilo je kašnjenja u prikupljanju otpada, ali je vremenom to otklonjeno. U međuvremenu, što se tiče usluga prevoza, nekoliko sela u ovoj opštini nije imalo pristup ovoj usluzi. Za vreme pandemije neki učenici nisu imali pristup onlajn učenju, ali su uz pomoć donatora neki od njih uključeni u onlajn učenje, iako to ostaje izazov za opštinu. Takođe, opština je preduzela neophodne korake kako bi svi građani imali pristup osnovnim zdravstvenim uslugama.

Dimenzije	Gljučni nalazi
Poslovno okruženje	Pogođeni su svi poslovni sektori kao što su gastronomija, ugostiteljstvo, građevinarstvo, zatim mali pojedinačni biznisi kao što su krojenje, kozmetički saloni itd.
Ekonomsko upravljanje	Mehanizmi saradnje na lokalnom i centralnom nivou bili su informisanje i međusobne konsultacije.
Uslovi na tržištu rada	Što se tiče stope zaposlenosti, sektori koji su najviše pogođeni su gastronomija, mali individualni poslovi kao što su krojenje, kozmetički saloni itd., sa višom stopom nezaposlenosti žena,
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su oni zatim prema podacima istraživanja, porasli u 2021.
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, sakupljanje otpada, pijaća voda, sanitarne i transportne usluge su na zadovoljavajućem nivou u urbanim područjima, dok su neka ruralna područja najviše pogođena

Odgovor na krizu i mere oporavka

Opština Istok je preduzela program mera olakšavanja za podršku preduzećima koja obavljaju svoje poslovne aktivnosti u ovoj opštini. Neke od preduzetih mera uključuju: oslobođanje svih preduzeća od svih opštinskih taksi, kao što su zakupnine za zemljište, prostore i stanove koji su u vlasništvu opštine, subvencionisanje preduzeća, itd. Takođe su obezbeđeni hitni paketi za neophodnu pomoć i hranu paketi za porodice u potrebi. Dok ne postoji dugoročni plan oporavka osim paketa oporavka sa centralnog nivoa za koji nema informacija o tome kako se distribuira po opštinama.

Umesto zaključka

Ova opština se i pre pandemijske krize suočila sa ekonomskim i finansijskim izazovima, ali je pandemija samo pogoršala situaciju. Privatni sektor je i dalje najviše pogođen pandemijom, dok takođe nedostaje opštinski dugoročni plan oporavka.

Opština Junik

Opštinski profil

U opštini Junik prvi slučajevi COVID-19 pojavili su se u martu 2020. godine. Međutim, ova opština nije dala podatke o broju identifikovanih, izlečenih i izgubljenih pacijenata od pandemije COVID-19 tokom 2020. i 2021. godine. U cilju koordinisanja i upravlja akcijama na sprečavanju širenja pandemije COVID-19, opština je osnovala štab za vanredne situacije, koji je poduzeo sve zaštitne mere za sprečavanje širenja pandemije COVID-19 u skladu sa Odlukama MZ-a i IJZK-a.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

I pre pandemije, opština Junik se suočila sa velikim brojem problema kao što su mali opštinski budžet, nedovoljna finansijska podrška vlade koja je ometala nova ulaganja opštine, nedostatak kadrova posebno u sektoru za vanredne situacije.

Poslovno okruženje

Prema rečima zvaničnika ove opštine, tokom pandemije u opštini Junik, pogođeni su skoro svi sektori poslovanja kao što su gastronomija, tekstil, ugostiteljstvo, građevinarstvo, maloprodaja, krojenje, kozmetički saloni, itd. nema podataka o broju preduzeća zatvorenih kao posledica pandemije, ali prema opštinskim zvaničnicima, procenjeno je da je pandemija imala pozitivan uticaj i do 50% na lakoću procedura za otvaranje novih preduzeća.

Ekonomsko upravljanje

Na osnovu opštinskih zvaničnika Junik, do sada je postojala dobra saradnja na lokalnom i centralnom nivou, gde se kao fasilikator u ovoj saradnji procenjuje da je AKO. Prema njihovim rečima, tokom ovog perioda pandemije mesečno se obavljaju informacije i konsultacije.

Uslovi na tržištu rada

Prema podacima istraživanja opštine Junik, s obzirom da u lokalnoj ekonomiji dominiraju individualna poslovanja, a mikro poslovanja koja su pogođena pandemijskom situacijom, sektori koji su najviše pogođeni u pogledu stope zaposlenosti su gastronomija, tekstil, ugostiteljstvo, građevinarstvo, maloprodaja, krojenje, kozmetički saloni itd. Međutim, nema zvaničnih podataka o broju zaposlenih i tražitelja posla u periodu pandemije.

Finansijsko okruženje

Slično drugim opštinama, i u opštini Junik tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su ovi zatim, prema podacima istraživanja, porasli u 2021. godini. Tokom ovog perioda pandemije, povećan je i budžet za subvencije i donacije spoljnih donatora.

Infrastruktura i povezanost

Što se tiče zdravstvenih usluga, ruralna područja udaljena od zdravstvenih ustanova najviše su pogođena tokom pandemije jer su usluge javnog prevoza bile ograničenije tokom ovog perioda i u većini slučajeva građani su bili primorani da koriste privatni prevoz. Prema podacima opštinskih zvaničnika, pandemija je imala negativan uticaj koji se procenjuje na oko -50% na dostupnost transporta i mobilnosti. Vodne usluge tokom perioda pandemije bile su pružene svim stanovnicima, ali u nekim delovima uglavnom seoskim područja su imala više smanjenih usluga. Slično sanitarnim uslugama i prikupljanju otpada koji su bili problematičniji za stanovnike koji žive u izolovanim područjima.

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Pogođeni su gotovo svi sektori poslovnog područja, kao što su gastronomija, tekstil, ugostiteljstvo, građevinarstvo, maloprodaja, krojenje, kozmetički saloni itd.
Ekonomsko upravljanje	Mehanizmi saradnje na lokalnom i centralnom nivou bili su informisanje i međusobne konsultacije
Uslovi na tržištu rada	Sektori koji su najviše pogođeni u pogledu stope zaposlenosti su gastronomija, tekstil, ugostiteljstvo, građevinarstvo, maloprodaja, krojenje, kozmetički saloni itd.
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su oni zatim, prema podacima istraživanja, porasli u 2021. godini.
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, sakupljanje otpada, pijaća voda, sanitarne, transportne usluge su na zadovoljavajućem nivou u urbanom području, dok su neka ruralna područja najviše pogođena

Odgovor na krizu i mere oporavka

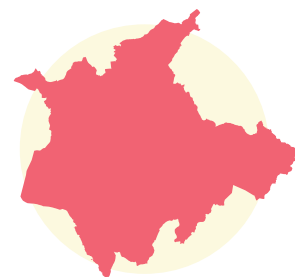
Tokom pandemijske krize, opština Junik je, u okviru svojih budžetskih mogućnosti, iskoristila sve svoje moguće kapacitete, kao što je podrška preduzećima kod kojih je izvršeno oslobađanje od opštinskih такси za korišćenje spoljnih prostorija, obezbeđivanje besplatnih ili subvencionisanih inputa za kritični poslovi (npr. brašno za hleb), identifikacija i uređenje novih lanaca snabdevanja u slučaju prekida itd.

Umesto zaključka

S obzirom da je i prije pandemije ova opština bila u teškoj ekonomskoj situaciji, pandemijska kriza je samo pogoršala ekonomsku situaciju. Najviše su pogođeni privatni sektor i mala preduzeća.

Opština Junik

Opštinski profil

U opštini Junik prvi slučajevi COVID-19 pojavili su se u martu 2020. godine. Međutim, ova opština nije dala podatke o broju identifikovanih, izlečenih i izgubljenih pacijenata od pandemije COVID-19 tokom 2020. i 2021. godine. U cilju koordinisanja i upravlja akcijama na sprečavanju širenja pandemije COVID-19, opština je osnovala štab za vanredne situacije, koji je poduzeo sve zaštitne mere za sprečavanje širenja pandemije COVID-19 u skladu sa Odlukama MZ-a i IJZK-a.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

I pre pandemije, opština Junik se suočila sa velikim brojem problema kao što su mali opštinski budžet, nedovoljna finansijska podrška vlade koja je ometala nova ulaganja opštine, nedostatak kadrova posebno u sektoru za vanredne situacije.

Poslovno okruženje

Prema rečima zvaničnika ove opštine, tokom pandemije u opštini Junik, pogođeni su skoro svi sektori poslovanja kao što su gastronomija, tekstil, ugostiteljstvo, građevinarstvo, maloprodaja, krojenje, kozmetički saloni, itd. nema podataka o broju preduzeća zatvorenih kao posledica pandemije, ali prema opštinskim zvaničnicima, procenjeno je da je pandemija imala pozitivan uticaj i do 50% na lakoću procedura za otvaranje novih preduzeća.

Ekonomsko upravljanje

Na osnovu opštinskih zvaničnika Junik, do sada je postojala dobra saradnja na lokalnom i centralnom nivou, gde se kao fasilikator u ovoj saradnji procenjuje da je AKO. Prema njihovim rečima, tokom ovog perioda pandemije mesečno se obavljaju informacije i konsultacije.

Uslovi na tržištu rada

Prema podacima istraživanja opštine Junik, s obzirom da u lokalnoj ekonomiji dominiraju individualna poslovanja, a mikro poslovanja koja su pogođena pandemijskom situacijom, sektori koji su najviše pogođeni u pogledu stope zaposlenosti su gastronomija, tekstil, ugostiteljstvo, građevinarstvo, maloprodaja, krojenje, kozmetički saloni itd. Međutim, nema zvaničnih podataka o broju zaposlenih i tražitelja posla u periodu pandemije.

Finansijsko okruženje

Slično drugim opštinama, i u opštini Junik tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su ovi zatim, prema podacima istraživanja, porasli u 2021. godini. Tokom ovog perioda pandemije, povećan je i budžet za subvencije i donacije spoljnih donatora.

Infrastruktura i povezanost

Što se tiče zdravstvenih usluga, ruralna područja udaljena od zdravstvenih ustanova najviše su pogođena tokom pandemije jer su usluge javnog prevoza bile ograničenije tokom ovog perioda i u većini slučajeva građani su bili primorani da koriste privatni prevoz. Prema podacima opštinskih zvaničnika, pandemija je imala negativan uticaj koji se procenjuje na oko -50% na dostupnost transporta i mobilnosti. Vodne usluge tokom perioda pandemije bile su pružene svim stanovnicima, ali u nekim delovima uglavnom seoskim područja su imala više smanjenih usluga. Slično sanitarnim uslugama i prikupljanju otpada koji su bili problematičniji za stanovnike koji žive u izolovanim područjima.

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Pogođeni su gotovo svi sektori poslovnog područja, kao što su gastronomija, tekstil, ugostiteljstvo, građevinarstvo, maloprodaja, krojenje, kozmetički saloni itd.
Ekonomsko upravljanje	Mehanizmi saradnje na lokalnom i centralnom nivou bili su informisanje i međusobne konsultacije
Uslovi na tržištu rada	Sektori koji su najviše pogođeni u pogledu stope zaposlenosti su gastronomija, tekstil, ugostiteljstvo, građevinarstvo, maloprodaja, krojenje, kozmetički saloni itd.
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su oni zatim, prema podacima istraživanja, porasli u 2021. godini.
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, sakupljanje otpada, pijaća voda, sanitarne, transportne usluge su na zadovoljavajućem nivou u urbanom području, dok su neka ruralna područja najviše pogođena

Odgovor na krizu i mere oporavka

Tokom pandemijske krize, opština Junik je, u okviru svojih budžetskih mogućnosti, iskoristila sve svoje moguće kapacitete, kao što je podrška preduzećima kod kojih je izvršeno oslobađanje od opštinskih taksi za korišćenje spoljnih prostorija, obezbeđivanje besplatnih ili subvencionisanih inputa za kritični poslovi (npr. brašno za hleb), identifikacija i uređenje novih lanaca snabdevanja u slučaju prekida itd.

Umesto zaključka

S obzirom da je i prije pandemije ova opština bila u teškoj ekonomskoj situaciji, pandemijska kriza je samo pogoršala ekonomsku situaciju. Najviše su pogođeni privatni sektor i mala preduzeća.

Opština Kamenica

Opštinski profil

U opštini Kamenica od prvog slučaja COVID-19 u martu 2020. do decembra 2021. godine, identifikovano je 569 slučajeva COVID-19, od kojih je 534 izlečeno, a 35 je umrlo. Za koordinaciju i upravljanje akcijama na sprečavanju širenja pandemije COVID-19, opština je formirala Štab za vanredne situacije, koji je preduzeo sve zaštitne mere za sprečavanje širenja pandemije COVID-19 u skladu sa Odlukama MZ-a i IJZK-a.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

Opština Kamenica, kao mala opština sa malim opštinskim budžetom, konstantno se suočava sa problemima kao što su loša ekonomska situacija, veliki broj lica koja traže posao i teška socijalna situacija. Većina preduzeća koja posluju u ovoj opštini su komercijalna, nekoliko proizvodnih, koji rade sa malim kapacitetima.

Poslovno okruženje

Prema zvaničnicima ove opštine, u opštini Kamenica posluje više od 3000 preduzeća. Ali tokom pandemijske krize pogođeni su gotovo svi sektori poslovanja, kao što su gastronomija, tekstil, građevinarstvo, krojenje, kozmetički saloni, itd. Nema zvaničnih podataka koliko je preduzeća zatvoreno zbog pandemijske krize, ali prema opštinskim zvaničnicima, pandemija je imala negativan uticaj na zatvaranje preduzeća do -10% i uticala na smanjenje privredne aktivnosti do -15%. S druge strane, procenjuje se da je pandemija do 80% pozitivno uticala na olakšanje procedura za otvaranje novih poslova.

Ekonomsko upravljanje

Prema rečima opštinskih zvaničnika Kamenice, do sada je postojala dobra saradnja na lokalnom i centralnom nivou, gde se kao fasilitator u ovoj saradnji procenjuje AKO. Prema njihovim rečima, tokom ovog perioda pandemije mesečno se obavlja informisanje i konsultacije.

Uslovi na tržištu rada

Prema podacima istraživanja opštine Kamenica, budući da u lokalnoj ekonomiji dominiraju individualni biznisi, a mikro poslovanja koji su pogođeni situacijom pandemije, sektori koji su najviše pogođeni u pogledu stope zaposlenosti su gastronomija, tekstilna, građevinska, maloprodajna industrija, krojenje, kozmetički saloni, itd. Međutim, ne postoje zvanični podaci o broju zaposlenih i tražitelja posla tokom perioda pandemije, ali prema rečima općinskih zvaničnika, pandemija je negativno uticala na povećanje stope nezaposlenosti do -30%, dok je najveći negativan uticaj, oko -30%, posebno na nezaposlenost žena i mladih.

Finansijsko okruženje

Slično drugim opštinama, u opštini Kamenica tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su ovi zatim, prema podacima istraživanja, porasli u 2021. godini za 50%. Ali najveći deo budžeta ove opštine je iz državnih grantova.

Infrastruktura i povezanost

Što se tiče zdravstvenih usluga, ruralna područja udaljena od zdravstvenih ustanova najviše su pogođena tokom pandemije jer su usluge javnog prevoza bile ograničenije tokom ovog perioda i u većini slučajeva građani su bili primorani da koriste privatni prevoz. Usluge vodosnabdevanja tokom perioda pandemije bile su pružene svim stanovnicima, ali su u nekim delovima uglavnom ruralna područja imala smanjene usluge. Slično sanitarnim uslugama i prikupljanju otpada koji su bili problematičniji za stanovnike koji žive u izolovanim područjima.

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Aktivno je više od 3000 poslovanja, ali su tokom pandemijske krize pogođeni gotovo svi sektori poslovanja, kao što su gastronomija, tekstil, građevinarstvo, krojenje, kozmetički saloni itd.
Ekonomsko upravljanje	Mehanizmi saradnje na lokalnom i centralnom nivou bili su informisanje i međusobne konsultacije
Uslovi na tržištu rada	Sektori koji su najviše pogođeni u pogledu stope zaposlenosti su gastronomija, tekstil, građevinarstvo, maloprodajna industrija, krojenje i kozmetički saloni.
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su oni zatim, prema podacima istraživanja, porasli u 2021. godini.
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, sakupljanje otpada, pijaća voda, sanitarne, transportne usluge su na zadovoljavajućem nivou u urbanom području, dok su neka ruralna područja najviše pogođena

Odgovor na krizu i mere oporavka

Prema podacima istraživanja, opština Kosovska Kamenica je na osnovu finansijskih sredstava preduzela više mera za pomoć privrednicima počev od otklanjanja barijera za poslovanje u finansijskom smislu u pogledu odlaganja plaćanja poreza. Tokom pandemije ukinuto je i plaćanje medicinskih usluga. Slučajevi vezani za COVID-19 subvencionisani su sa iznosom od 50 evra i sa iznosom od 200 evra za rođenu decu, a subvencionisani su i farmeri i poljoprivrednici.

Umesto zaključka

S obzirom da je i pre pandemije ova opština bila u teškoj ekonomskoj situaciji, pandemijska kriza je samo pogoršala ekonomsku situaciju. Najviše su pogođeni privatni sektor i mala preduzeća.

Opština Klina

Opštinski profil

U opštini Klina prvi slučajevi COVID-19 pojavili su se u martu 2020. godine. Međutim, ova opština nije dala podatke o broju identifikovanih, izlečenih i izgubljenih pacijenata od pandemije COVID-19 tokom 2020. i 2021. godine. Za koordinaciju i upravljanje akcijama na sprečavanju širenja pandemije COVID-19, opština je osnovala štab za vanredne situacije, koji je preduzeo sve zaštitne mere za sprečavanje širenja pandemije COVID-19 u skladu sa Odlukama MZ-a i IJZK-a.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

Opština Klina se i pre izbijanja pandemijske krize suočila sa elementarnim nepogodama kao posledicama poplava, koje su pogodile preduzeća i domaćinstva, a opština je dosledno davala subvencije za nastalu štetu. Pored ovog problema, izazov za ovu opštinu predstavljaju i visoka stopa nezaposlenosti i loš ekonomski razvoj. Zbog ograničenog opštinskog budžeta, sprovođenje razvojnih projekata zavisi uglavnom od investicija Vlade Kosova.

Poslovno okruženje

Prema rečima zvaničnika ove opštine, tokom pandemije u opštini Klina, pogođeni su skoro svi sektori poslovanja, kao što su gastronomija, tekstil, građevinarstvo, krojenje, kozmetički saloni, itd. Nema zvaničnih podataka kako su mnoga preduzeća zatvorena zbog pandemijske krize, ali prema opštinskim zvaničnicima, pandemija je imala negativan uticaj na zatvaranje preduzeća do -28% i uticala na smanjenje ekonomske aktivnosti do -20%.

Ekonomsko upravljanje

Na osnovu dobijenih podataka, do sada je postojala dobra saradnja na lokalnom i centralnom nivou, gde se kao fasilator u ovoj saradnji procenjuje AKO. Prema njihovim rečima, tokom ovog perioda pandemije mesečno se obavlja informisanje i konsultacije

Uslovi na tržištu rada

Prema podacima istraživanja iz opštine Klina, pošto lokalnom ekonomijom dominiraju individualna preduzeća, a mikro preduzeća koja su pogođena situacijom pandemije, sektori koji su najviše pogođeni u pogledu stope zaposlenosti su gastronomija, tekstilna, građevinska industrija, maloprodaja, krojenje, kozmetički saloni, itd. Međutim, ne postoje zvanični podaci o broju zaposlenih i tražitelja posla tokom perioda pandemije, ali prema rečima opštinskih zvaničnika, pandemija je negativno uticala na stopu nezaposlenosti do - 7%, dok je najveći negativan uticaj, oko -18%, posebno na nezaposlenost žena i mladih.

Finansijsko okruženje

Slično drugim opštinama, u opštini Klina tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su ovi zatim, prema podacima istraživanja, porasli u 2021. godini iako se najveći deo opštinskog budžeta sastoji od vladinih grantova.

Infrastruktura i povezanost

Što se tiče zdravstvenih usluga, ruralna područja udaljena od zdravstvenih ustanova najviše su pogođena tokom pandemije jer su usluge javnog prevoza bile ograničenije tokom ovog perioda i u većini slučajeva građani su bili primorani da koriste privatni prevoz. Prema podacima opštinskih zvaničnika, pandemija je imala negativan uticaj koji se procenjuje na oko -20% na dostupnost transporta i mobilnosti. Vodne usluge tokom perioda pandemije bile su obezbeđene svim stanovnicima, ali u nekim delovima, uglavnom seoskim područja su imala više smanjenih usluga. Slično sanitarnim uslugama i prikupljanju otpada koji su bili problematičniji za stanovnike koji žive u izolovanim područjima.

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Pogođeni su gotovo svi sektori poslovnog područja, kao što su gastronomija, tekstil, građevinarstvo, krojenje, kozmetički saloni itd..
Ekonomsko upravljanje	Mehanizmi saradnje na lokalnom i centralnom nivou bili su informisanje i međusobne konsultacije
Uslovi na tržištu rada	Najpogođeniji sektori u pogledu stope zaposlenosti su gastronomija, tekstil, građevinarstvo, maloprodajna industrija, krojenje, kozmetički saloni itd.
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su oni zatim, prema podacima istraživanja, porasli u 2021. godini
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, sakupljanje otpada, pijaća voda, sanitarne, transportne usluge su na zadovoljavajućem nivou u urbanom području, dok su neka ruralna područja najviše pogođena

Odgovor na krizu i mere oporavka

Tokom pandemijske krize, opština Klina je, u okviru svojih budžetskih mogućnosti, iskoristila sve svoje moguće kapacitete, kao što je podrška preduzećima gde je učinjeno oslobađanje od opštinskih taksi za korišćenje spoljašnjih prostorija, obezbeđivanje besplatnih ili subvencionisanih inputa za kritični poslovi (npr. brašno za hleb), subvencije za hranu za siromašne porodice i slučajeve covid-19, itd. Zbog ograničenog budžeta, ova opština ne izrađuje dugoročni plan oporavka.

Umesto zaključka

S obzirom da je i pre pandemije ova opština bila u teškoj ekonomskoj situaciji, pandemijska kriza je samo pogoršala ekonomsku situaciju. Najviše su pogođeni privatni sektor i mala preduzeća.

Opština Klokot

Opštinski profil

Opština Klokot nije dostavila podatke o broju identifikovanih, izlečenih i izgubljenih pacijenata od pandemije COVID-19 tokom marta 2020. i decembra 2021. godine. Radi koordinacije i upravljanja akcijama za sprečavanje širenja pandemije COVID-19, opština je osnovala štab za vanredne situacije, koji je preduzeo sve zaštitne mere kako bi sprečio širenje pandemije COVID-19.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

Opština Klokot, je mala ruralna opština sa 3000 stanovnika, od kojih stanovnici svakog od njih rade uglavnom u poljoprivrednom sektoru, ali je njen razvoj zastao zbog pandemije. Ova opština ima značajan problem zagađenja životne sredine, jer ima divlje deponije (na opštinskom imanju) koje predstavljaju rizik po životnu sredinu i zdravlje stanovništva, ali zbog nedostatka sredstava nije moguće rešiti ovaj problem.

Poslovno okruženje

Podaci pokazuju da kao i u većini drugih malih opština na Kosovu, u ovoj opštini su najviše pogođeni sektori poljoprivrede i gastronomije. Iako u ovoj opštini kažu da je pandemijska kriza negativno uticala na razvoj ostalih privrednih subjekata i da je uticala na smanjenje privredne aktivnosti i do -100%, kažu da nema zatvorenih preduzeća.

Ekonomsko upravljanje

Prema rečima zvaničnika ove opštine, izostala je saradnja između lokalnog i centralnog nivoa u suočavanju sa pandemijom. Oni ističu dva glavna problema kao što su nedovoljna saradnja i nedostatak resursa sa centralnog nivoa za rešavanje problema. Međutim, ova opština je imala saradnju sa dve susedne opštine, Vitinom i Partešom.

Uslovi na tržištu rada

Prema podacima istraživanja, zaposlenost u ovoj opštini je značajno opala tokom pandemije, a najviše su pogođeni sektori gastronomije i poljoprivrede. Slično kao i u situaciji sa preduzećima, opština nema podatke o broju lica koja traže posao ili onih koji su ostali bez posla u ovom periodu.

Finansijsko okruženje

Prema odgovorima zvaničnika opštine Klokot, najveći deo budžeta ove opštine se sastoji od vladinih grantova, a samo mali procenat opštinskog budžeta se sastoji od opštinskih prihoda. Tokom prve pandemijske godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su oni zatim, prema podacima istraživanja, porasli u 2021.

Infrastruktura i povezanost

Što se tiče snabdevanja pijaćom vodom tokom 2020. i 2021. godine pružanje ovih usluga je na zadovoljavajućem nivou, usluga koja nije pogođena pandemijskom situacijom, slično ovom upravljanju otpadom. Takođe, tokom ovog perioda došlo je do povećanja broja zahteva za pružanje neophodnih socijalnih usluga koje pruža Sektor socijalnih usluga. Svi građani Klokota su imali priliku da dobiju osnovne usluge u obrazovnim institucijama kroz onlajn učenje.

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Najpogođeniji sektori su poljoprivreda i gastronomija, ali nema zatvorenih preduzeća.
Ekonomsko upravljanje	Nedostatak saradnje između lokalnog i centralnog nivoa u suočavanju s pandemijom i nedostatak resursa sa centralnog nivoa za rešavanje problema
Uslovi na tržištu rada	Najpogođeniji sektori su gastronomski i poljoprivredni sektori.
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su oni tada, prema podacima istraživanja, porasli u 2021. godini.
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, sakupljanje otpada, pijaća voda, sanitarne, transportne usluge su na zadovoljavajućem nivou.

Odgovor na krizu i mere oporavka

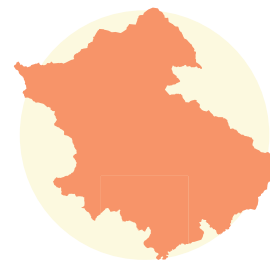
Opština nije imala planirana sredstva za COVID-19, a sredstva Vlade Kosova su korišćena na osnovu odluke o suzbijanju COVID-19. Podrška opštine u pogledu poslovanja uglavnom je fokusirana na odluku o oslobađanju od oslobađanja od poreza i opštinskog zakupa poslovanja za sve firme koje posluju u ovoj opštini, održavanja i dezinfekcije javnih prostora i objekata koji se koriste za formalne i neformalne poslovne aktivnosti (npr. kao ulice, javni trgovi, opštinske pijace, itd.) itd.

Umesto zaključka

Opština Klokot nije imala planirana sredstva za COVID-19. Opština već ima ograničen budžet, teško se izdvaja za subvencionisanje građana, pa su potrebna dodatna sredstva.

Opština Leposavić

Opštinski profil

Opština Leposavić nije dostavila podatke o broju identifikovanih, izlečenih i izgubljenih pacijenata od pandemije COVID-19 tokom 2020. i 2021. godine. Za koordinaciju i upravljanje akcijama za sprečavanje širenja pandemije COVID-19, Opština je osnovala štab za vanredne situacije, koji je preduzeo sve zaštitne mere kako bi sprečio širenje pandemije COVID-19.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

Opština Leposavić, kao mala opština, pre početka pandemije, suočila se sa brojnim izazovima i problemima kao što su prirodne katastrofe (poplave, klizišta, požari), loši uslovi u domovima zdravlja, nedovoljna ulaganja u lokalni ekonomski razvoj itd.

Poslovno okruženje

Podaci pokazuju da je, kao i u većini drugih malih opština na Kosovu, u ovoj opštini najviše pogođen privatni sektor. Iako zvaničnici ove opštine kažu da je pandemijska kriza negativno uticala i na razvoj ostalih privrednih subjekata, nemaju zvaničnih podataka koliko je firmi zatvoreno u ovom periodu.

Ekonomsko upravljanje

Prema rečima zvaničnika ove opštine, imali su saradnju sa svim opštinama sa severa Kosova, a sve lokalne institucije odgovorne za sprovođenje anti-kovid mera na lokalnom nivou pokazale su visok nivo saradnje. Ova saradnja je olakšala rad privrednim subjektima u opštini i njihov ekonomski razvoj.

Uslovi na tržištu rada

Prema podacima istraživanja, zaposlenost u ovoj opštini je značajno opala tokom pandemije, a najteže su pogođeni sektori gastronomije, kozmetičkih salona i maloprodaje. Slično kao i u situaciji sa preduzećima, opština nema podatke o broju lica koja traže posao ili onih koji su ostali bez posla u ovom periodu.

Finansijsko okruženje

Prema odgovorima zvaničnika opštine Leposavić, veći deo budžeta ove opštine čine vladini grantovi, a samo mali procenat opštinskog budžeta čine opštinski prihodi. Tokom prve pandemijske godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su oni zatim, prema podacima istraživanja, porasli u 2021.

Infrastruktura i povezanost

Što se tiče snabdevanja vodom za piće tokom 2020. i 2021. godine je na zadovoljavajućem nivou, usluga koja nije pogođena pandemijskom situacijom, slično kao i ove usluge upravljanja otpadom i sanitarne usluge. Takođe, u ovom periodu povećan je broj zahteva za pružanje neophodnih socijalnih usluga koje pruža Sektor socijalnih usluga. Svi građani ove opštine imali su priliku da dobiju osnovne usluge u obrazovnim institucijama putem onlajn učenja.

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Najviše je pogođen privatni sektor, ali nema zvaničnih podataka o tome koliko je preduzeća zatvoreno u ovom periodu.
Ekonomsko upravljanje	Saradnja sa svim opštinama sa severa Kosova i svim lokalnim institucijama ali je nedostajala komunikacija sa centralnim nivoom.
Uslovi na tržištu rada	Najpogođeniji sektori su gastronomija, kozmetički saloni i sektor maloprodaje.
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su oni tada, prema podacima istraživanja, porasli u 2021. godini.
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, sakupljanje otpada, pitka voda, sanitarne, transportne usluge su na zadovoljavajućem nivou.

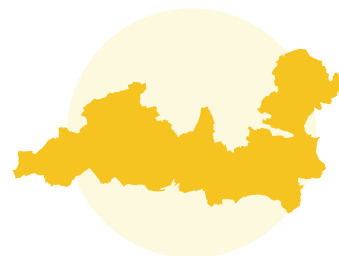
Odgovor na krizu i mere oporavka

Prema podacima, Opština se trudila da pruži maksimalnu podršku zdravstvenom sistemu, kako u finansijskom smislu, tako i u obezbeđivanju neophodnog medicinskog materijala i opreme, a sve u cilju pružanja adekvatne zdravstvene zaštite stanovnicima opštine Leposavić. U tom smislu, lokalna samouprava je obezbedila finansijska sredstva za nabavku neophodne medicinske opreme, dovoljne količine dezinfekcionih sredstava, zaštitnih maski, rukavica i sve potrebne opreme kako bi se na najbolji mogući način odgovorilo na izazove pandemije i doprinelo zaštiti zdravlje stanovništva. Podrška opštine u poslovnom smislu uglavnom je usmerena na pružanje pomoći najugroženijim slojevima stanovništva kroz obezbeđivanje neophodnih medicinskih sredstava i lekova, hrane i osnovnih sredstava za funkcionisanje tokom karantina.

Umesto zaključka

Opština Leposavić nije usvojila plan upravljanja kriznim situacijama. Prema rečima funkcionera ove opštine, s obzirom na to da je i pre pandemije opština bila u teškoj ekonomskoj situaciji, pandemijska kriza ju je još više pogoršala. Najviše su pogođeni privatni sektor i mala preduzeća.

Opštinski profil

U opštini Lipljan, od prvog slučaja COVID-19 19. marta 2020. do decembra 2021. godine, identifikovano je 1388 slučajeva COVID-19, od kojih je 1069 izlečeno, a 26 je umrlo. Za koordinaciju i upravljanje akcijama na sprečavanju širenja pandemije COVID-19, opština je formirala Štab za vanredne situacije, koji je preduzeo sve zaštitne mere za sprečavanje širenja pandemije COVID-19 u skladu sa Odlukama MZ-a i IJZK-a.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

U opštini Lipljan, od prvog slučaja COVID-19 19. marta 2020. do decembra 2021. godine, identifikovano je 1388 slučajeva COVID-19, od kojih je 1069 izlečeno, a 26 je umrlo. Za koordinaciju i upravljanje akcijama na sprečavanju širenja pandemije COVID-19, opština je formirala Štab za vanredne situacije, koji je preduzeo sve zaštitne mere za sprečavanje širenja pandemije COVID-19 u skladu sa Odlukama MZ-a i IJZK-a.

Poslovno okruženje

Dokom pandemije u opštini Lipljan, pogođeni su svi poslovni sektori kao što su: gastronomija, tekstilna oblast, elektrotehnika, ugostiteljski sektor, građevinski sektor, zatim mala individualna preduzeća kao što su krojenje, kozmetički saloni itd. Prema rečima opštinskih zvaničnika, pandemija je imala negativan uticaj na zatvaranje preduzeća do -18% i uticala na smanjenje privredne aktivnosti do -20%. S druge strane, procenjuje se da je pandemija do 85% pozitivno uticala na olakšanje procedura za otvaranje novih poslova. Od početka pandemije do kraja 2021. godine u ovoj opštini zatvoreno je ukupno 40 privrednih subjekata, od čega je 17 preduzeća zatvoreno 2020. godine i 23 u 2021. godini. Od ukupnog broja zatvorenih preduzeća, četiri su vodile žene.

Ekonomsko upravljanje

Koordinacija između centralnog i lokalnog nivoa postala je očigledna u osiguravanju efektivnih odgovora tokom upravljanja krizom. Opština je odigrala ključnu ulogu u sprovođenju javnozdravstvenih mera kao što su: sprovođenje politike izolacije, briga o stanovništvu u nevolji, komunikacija u krizi, osiguranje javnog reda i sigurnosti. Opština je blisko saradivala sa centralnim nivoom, odnosno sa Ministarstvom zdravlja za preduzete korake.

Uslovi na tržištu rada

Prema rečima opštinskih zvaničnika, pandemija je negativno uticala na stopu nezaposlenosti i do -28%, dok je najveći negativan uticaj, oko -25%, posebno na nezaposlenost žena i mladih. Što se tiče stope zaposlenosti, sektori koji su najviše pogođeni su: građevinarstvo, gastronomija, mala individualna poslovanja kao što su krojenje, kozmetički saloni, itd., dok su u pogledu rod-nog jaza u oblasti zapošljavanja uglavnom pogođeni oba pola, sa višom stopom nezaposlenosti žena, posebno je period pandemije uveliko uticao na ovaj aspekt.

Finansijsko okruženje

Slično drugim opštinama, u opštini Lipljan tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu do -15%, ali su ovi zatim, prema po-dacima istraživanja, porasli u 2021.

Infrastruktura i povezanost

Što se tiče usluga vodosnabdevanja, prema podacima iz istraživan-ja u opštini Lipljan samo oko 64% građana ima pristup vodovod-noj mreži i takva situacija je bila ista i tokom perioda pandemije. Što se tiče sanitarnih usluga u ovom periodu, opština je ovu uslu-gu obezbedila svim građanima, dezinfikovala trgovce, javne zgrade, škole, stanice, podelila neophodan higijenski materijal u svako mesto itd. Zbog pandemije u pojedinim selima, bilo je kašnjen-ja u prikupljanju otpada, ali je vremenom to popravljeno. U ovoj opštini oko 85% sela je uključeno u sistem prikupljanja otpada. U međuvremenu, što se tiče saobraćajnih usluga, samo dva sela u ovoj opštini nisu imala pristup ovoj usluzi. Tokom pandemije neki učenici nisu imali pristup onlajn učenju, ali su uz pomoć donatora neki od njih uključeni u onlajn učenje, iako je to i dalje izazov za opštinu. Takođe, Opština je preduzela neophodne korake kako bi svi građani imali pristup osnovnim zdravstvenim uslugama.

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Pogođeni su svi poslovni sektori kao što su: gastronomija, tekstilna industrija, elektrotehnika, ugostiteljstvo, građevinarstvo, zatim mali pojedinačni biznisi kao što su krojenje, kozmetički saloni itd.
Ekonomsko upravljanje	Mehanizmi saradnje na lokalnom i centralnom nivou bili su informisanje i međusobne konsultacije.
Uslovi na tržištu rada	Što se tiče stope zaposlenosti, sektori koji su najviše pogođeni su: građevinarstvo, gastronomija, mala individualna preduzeća kao što su krojenje, kozmetički saloni, itd., sa višom stopom nezaposlenosti žena.
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su oni tada, prema podacima istraživanja, porasli u 2021. godini.
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, voda za piće, sanitarne usluge su bile na zadovoljavajućem nivou u urbanom području, dok su što se tiče transporta i usluga prikupljanja otpada, najviše pogođena neka ruralna područja.

Odgovor na krizu i mere oporavka

Opština Lipljan je preduzela program olakšavajućih mera za podršku preduzećima koja obavljaju svoje poslovne aktivnosti u ovoj opštini. Neke od preduzetih mera uključuju: oslobađanje svih privrednih subjekata od svih opštinskih taksi, kao što su zakupnine za zemljište, prostore i stanove koji su u vlasništvu opštine, podsticaji za poljoprivrednike i stočare kroz izdvajanje sredstava iz opštinskog budžeta za finansiranje plastenika za poljoprivrednike u opštini Lipljan, subvencionisanje poslovanja itd. Obezbeđeni su i hitni paketi za neophodnu pomoć i paketi hrane za porodice u nevolji. Dok ne postoji dugoročni plan oporavka osim paketa oporavka sa centralnog nivoa za koji nema informacija o tome kako se distribuira po opštinama.

Umesto zaključka

Ova opština se i pre pandemijske krize suočila sa ekonomskim i finansijskim izazovima, ali je pandemija samo pogoršala situaciju. Privatni sektor je i dalje najviše pogođen pandemijom, dok takođe nedostaje opštinski dugoročni plan oporavka.

Opština Mališevo

Opštinski profil

U opštini Mališevo, od prvog slučaja COVID-19 u martu 2020. do decembra 2021. godine, identifikovano je 2770 slučajeva COVID-19, od kojih je 2684 izlečeno, a 85 je umrlo. Za koordinaciju i upravljanje akcijama na sprečavanju širenja pandemije COVID-19, Opština je formirala Štab za vanredne situacije, koji je preduzeo sve zaštitne mere za sprečavanje širenja pandemije COVID-19 u skladu sa Odlukama MZ-a i IJZK-a.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

Izazov za opštinu Mališevo, pre izbijanja pandemije bila je naplata raznih poreza (prihoda), realizacija kapitalnih projekata zbog ograničenog opštinskog budžeta, neformalnost u privredi, itd. Dok je u slučaju prvih slučajeva i porasta broja ljudi zaraženih COVID-19, glavni izazov je bilo pogoršanje ekonomske i socijalne situacije kao rezultat zatvaranja većine preduzeća.

Poslovno okruženje

Podaci pokazuju da su, kao i u većini drugih malih opština na Kosovu, i u ovoj opštini najviše pogođeni sektori gastronomije, građevinarstva, prerađivačke industrije, maloprodaje itd. Iako zvaničnici ove opštine kažu da je pandemijska kriza negativno uticala na razvoj drugih preduzeća, nemaju zvanične podatke o tome koliko je preduzeća zatvoreno u ovom periodu. Prema rečima opštinskih zvaničnika, u ovoj opštini postoje olakšice tokom otvaranja preduzeća i one su besplatni.

Ekonomsko upravljanje

Mehanizmi saradnje na lokalnom i centralnom nivou bili su informisanje i međusobne konsultacije. Takođe, prema rečima opštinskih zvaničnika, ova opština je održala sastanke sa centralnim nivoom u vezi sa saradnjom i lokalnog i centralnog nivoa za mere koje treba preduzeti, za podršku upravljanju situacijom i očuvanju javnog zdravlja.

Uslovi na tržištu rada

Prema podacima istraživanja, zaposlenost u ovoj opštini je značajno opala tokom pandemije, a najviše su pogođeni sektori građevinarstva, proizvodnje, maloprodaje i gastronomije. Slično kao i u situaciji kod preduzeća, opština nema podatke o broju lica koja traže posao ili onih koji su ostali bez posla u ovom periodu. Ali, prema rečima opštinskih zvaničnika, pandemija je negativno uticala na stopu nezaposlenosti i do -60%, dok je najveći negativan uticaj, oko -85%, posebno na nezaposlenost žena i mladih.

Finansijsko okruženje

Prema odgovorima zvaničnika opštine Mališevo tokom prve pandemijske godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreških prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su oni, prema podacima istraživanja, porasli 2021. godine za otprilike 85 % iz sopstvenih izvora i 45% poreskih prihoda.

Infrastruktura i povezanost

Snabdevanje vodom za piće tokom 2020. i 2021. godine bilo je na zadovoljavajućem nivou, usluga na koju nije uticala situacija pandemije, slično ovom upravljanju otpadom. Što se tiče usluga prevoza, tokom pandemijske krize ova usluga je smanjena za neka sela u ruralnim područjima opštine. Takođe, u ovom periodu povećan je broj zahteva za pružanje neophodnih socijalnih usluga koje pruža Sektor socijalnih usluga. Svi građani Mališeva su imali priliku da dobiju osnovne usluge u obrazovnim institucijama putem onlajn učenja.

Dimenzije	Gljučni nalazi
Poslovno okruženje	Najpogođeniji sektori su gastronomija, građevinski sektor, prerađivačka industrija, maloprodaja itd.
Ekonomsko upravljanje	Mehanizmi saradnje na lokalnom i centralnom nivou bili su informisanje i međusobne konsultacije.
Uslovi na tržištu rada	Najpogođeniji sektori su građevinarstvo, proizvodnja, maloprodaja i gastronomija.
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su oni, prema podacima istraživanja, porasli u 2021. godini.
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, voda za piće, sakupljanje otpada, sanitarne usluge su na zadovoljavajućem nivou u urbanim sredinama, dok su što se tiče saobraćaja, neka ruralna područja najviše pogođena.

Odgovor na krizu i mere oporavka

Podrška opštine u pogledu poslovanja uglavnom je fokusirana na odluku o oslobađanju od poreza i opštinskog zakupa poslovanja za sve firme koje posluju u ovoj opštini, održavanja i dezinfekcije javnih prostora i objekata koji se koriste za formalne i neformalne poslovne aktivnosti (npr. kao što su ulice, javni trgovi, opštinske pijace, itd.), ciljanu podršku u obliku grantova ili tehničke pomoći za podršku inovacijama za odgovor na COVID-19 i oporavak itd.

Umesto zaključka

Opština Mališevo je izradila plan za ekonomski oporavak, ali nema dovoljno sredstava za sprovođenje bez pomoći centralnog nivoa. Prema rečima opštinskih zvaničnika, u okviru plana oporavka, cilj je suzbijanje neformalnosti u privredi.

Opština of Mamusha/Mamuša

Opštinski profil

Opština Mamuša nije dala informacije o broju identifikovanih, izlečenih i preminulih pacijenata od pandemije COVID-19 tokom 2020. i 2021. godine. Za koordinaciju i upravljanje akcijama za sprečavanje širenja pandemije COVID-19, Opština je uspostavila Štab za vanredne situacije, koji je preduzeo sve zaštitne mere radi sprečavanja širenja pandemije COVID-19 u skladu sa Odlukama MZ-a i IJZK-a.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

Budući da je opština veoma mala i po teritoriji i po broju stanovnika, u opštini Mamuša, privredna delatnost je uglavnom poljoprivredna, gde je ogromna većina stanovnika zaposlena. I pre pandemije ova opština je imala niz vrlo malih investicija zbog malog opštinskog budžeta.

Poslovno okruženje

Kako privreda ove opštine uglavnom zavisi od poljoprivrednog sektora, pandemijska kriza i mere protiv kovida sprečile su poljoprivrednike da razvijaju poljoprivrednu delatnost i prodaju svoje poljoprivredne proizvode. Iako zvaničnici ove opštine kažu da je pandemijska kriza negativno uticala i na razvoj ostalih privrednih subjekata, nemaju zvaničnih podataka koliko je firmi zatvoreno u ovom periodu. Ali na osnovu podataka istraživanja, pandemija je imala negativan uticaj na zatvaranje preduzeća do -40%.

Ekonomsko upravljanje

Mehanizmi saradnje na lokalnom i centralnom nivou bili su informisanje i međusobne konsultacije. Takođe, prema rečima opštinskih zvaničnika, ova opština je održala sastanke sa centralnim nivoom u vezi sa saradnjom i lokalnog i centralnog nivoa za mere koje treba preduzeti, za podršku upravljanju situacijom i očuvanju javnog zdravlja.

Uslovi na tržištu rada

Prema podacima istraživanja, zaposlenost u ovoj opštini je značajno opala tokom pandemije, dok je najteže pogođen sektor poljoprivreda. Slično kao i u situaciji u privrednim društvima, opština nema podatke o broju lica koja traže posao ili onih koji su ostali bez posla u ovom periodu, ali prema rečima opštinskih zvaničnika, pandemija je negativno uticala na stopu nezaposlenosti i do -30%, dok je najveći negativan uticaj, oko -80%, posebno na nezaposlenost žena.

Finansijsko okruženje

Prema odgovorima zvaničnika opštine Mamuša tokom prve pandemijske godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreških prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su ovi tada, prema podacima istraživanja, porasli u 2021. godini. U većini opština na Kosovu, budžet ove opštine se uglavnom sastoji od vladinih grantova.

Infrastruktura i povezanost

Snabdevanje vodom za piće tokom 2020. i 2021. godine je na zadovoljavajućem nivou, usluga koja nije pogođena pandemijskom situacijom, slično ovom upravljanju otpadom. U vreme pandemije imali su značajno skraćenje vremena putovanja, u ostalim vremenskim periodima to nije uticalo na transport i mobilnost, pa samim tim nije bilo zahvaćenih područja. Takođe, u ovom periodu povećan je broj zahteva za pružanje neophodnih socijalnih usluga koje pruža Sektor socijalnih usluga. Svi građani Mamuše imali su priliku da dobiju osnovne usluge u obrazovnim institucijama putem onlajn učenja.

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Najpogođeniji sektor je poljoprivredni sektor.
Ekonomsko upravljanje	Mehanizmi saradnje na lokalnom i centralnom nivou bili su informisanje i međusobne konsultacije.
Uslovi na tržištu rada	Zaposlenost u ovoj opštini je značajno opala tokom pandemije, dok je najteže pogođen sektor poljoprivrede.
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su oni, prema podacima istraživanja, porasli u 2021. godini.
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, voda za piće, sakupljanje otpada, sanitarne usluge su na zadovoljavajućem nivou u urbanim sredinama, dok su što se tiče saobraćaja, neka ruralna područja najviše pogođena.

Odgovor na krizu i mere oporavka

Podrška opštine u pogledu poslovanja uglavnom je fokusirana na odluku o oslobađanja od poreza i opštinskog zakupa poslovanja za sve firme koje posluju u ovoj opštini, održavanja i dezinfekcije javnih prostora i objekata koji se koriste za formalne i neformalne poslovne aktivnosti (npr. kao što su ulice, javni trgovi, opštinske pijace, itd.), nova javno-privatna partnerstva u kritičnim privrednim sektorima itd.

Umesto zaključka

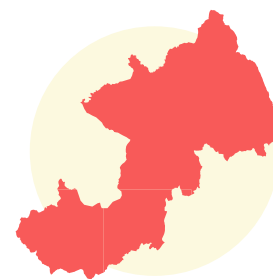

Opština Mamuša nije izradila plan za ekonomski oporavak, zbog ograničenog budžeta koji ima kao opština. Pandemijska kriza nanela je veliku štetu privrednoj delatnosti u ovoj opštini.

Opština Južna Mitrovica

Opštinski profil

U opštini Južna Mitrovica od prvog slučaja COVID-19 u martu 2020. do decembra 2021. godine, identifikovano je 7974 slučajeva COVID-19, od kojih je 7816 izlečeno, a 158 je umrlo. Za koordinaciju i upravljanje akcijama na sprečavanju širenja pandemije COVID-19, Opština je formirala Štab za vanredne situacije, koji je preduzeo sve zaštitne mere za sprečavanje širenja pandemije COVID-19 u skladu sa odlukama MZ-a i IJZK-a.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

Opština Južna Mitrovica se i pre pandemijske krize suočila sa teškom ekonomskom i socijalnom situacijom. Dva najveća izazova ove opštine su veliki broj nezaposlenih i veliki broj korisnika socijalne šeme koja ne odgovara finansijskim mogućnostima opštine.

Poslovno okruženje

Prema podacima istraživanja iz opštine Južna Mitrovica, lokalnom ekonomijom dominiraju individualna preduzeća i mikro preduzeća koja su pogođena situacijom pandemije. Sektori koji su najviše pogođeni pandemijskom situacijom u ovoj opštini su uglavnom gastronomija, maloprodaja, poljoprivreda, kozmetički saloni itd. Na osnovu podataka dobijenih od opštinskih zvaničnika, pandemija je imala negativan uticaj na zatvaranje preduzeća do -4% i uticala je na smanjenje privredne aktivnosti do -30%. S druge strane, procenjuje se da je pandemija do 20% pozitivno uticala na olakšanje procedura za otvaranje novih poslova.

Ekonomsko upravljanje

Koordinacija između centralnog i lokalnog nivoa postala je očigledna u osiguravanju efektivnih odgovora tokom upravljanja krizom. Opština je odigrala ključnu ulogu u sprovođenju javnozdravstvenih mera kao što su: sprovođenje politike izolacije, briga o stanovništvu u nevolji, komunikacija u krizi, osiguranje javnog reda i sigurnosti. Opština je blisko saradivala sa centralnim nivoom, odnosno sa Ministarstvom zdravlja za preduzete korake.

Uslovi na tržištu rada

Prema oceni opštinskih zvaničnika, sektori koji su najviše pogođeni u pogledu stope zaposlenosti su gastronomija, maloprodaja i uslužni sektori. Prema podacima Zavoda za zapošljavanje u ovoj opštini, redovna stopa zaposlenosti za 2020. godinu iznosila je -53,2% u odnosu na 2019. Prema ovoj kancelariji, u stopi zaposlenosti za 2020. godinu žene su učestvovala sa 43,2% dok su muškarci sa 56,8% ali prema opštinskim zvaničnicima, pandemija je imala negativan uticaj na stopu nezaposlenosti žena do -45%.

Finansijsko okruženje

Slično drugim opštinama, i u opštini Južna Mitrovica tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su tada, prema podacima istraživanja, sopstveni prihodi porasli do 20 % u 2021. Tokom ovog perioda pandemije povećan je i budžet za subvencije i donacije vanjskih donatora.

Infrastruktura i povezanost

Tokom pandemije nije bilo problema sa vodom za piće, ali postoje sela koja nemaju pristup regionalnoj vodovodnoj mreži „Mitrovica“. Tokom perioda pandemije, sanitarne usluge su još više porasle. Tokom pandemije, opština je vodila računa da poveća zdravstvene usluge u višim selima, da obezbedi vakcinaciju za romsku zajednicu itd. S obzirom da opština ima najveći broj korisnika socijalne šeme, opština je nastojala da pomogne ovim slučajevima sa paketima hrane, sanitarija itd. Što se tiče odvoza otpada, kompanija je radila punim kapacitetom i nastojala da poveća svoju uslugu. Dok su u transportnim uslugama, zbog mera protiv kovida, neka od ruralnih područja najviše pogođena.

Dimenzije	Gljučni nalazi
Poslovno okruženje	Sektori koji su najviše pogođeni pandemijskom situacijom u ovoj opštini su uglavnom gastronomija, maloprodaja, poljoprivreda, kozmetički saloni itd.
Ekonomsko upravljanje	Opština je blisko sarađivala sa centralnim nivoom, odnosno sa Ministarstvom zdravlja za preduzete korake
Uslovi na tržištu rada	Redovna stopa zaposlenosti za 2020. godinu iznosila je -53,2% u odnosu na 2019. Dok su u stopi zaposlenosti za 2020. godinu žene učestvovala sa 43,2%, a muškarci sa 56,8%.
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su oni, prema podacima istraživanja, porasli u 2021. godini.
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, sakupljanje otpada, voda za piće, sanitarne usluge su na zadovoljavajućem nivou, dok su za voda za piće i usluge transporta najviše pogođena neka od ruralnih područja.

Odgovor na krizu i mere oporavka

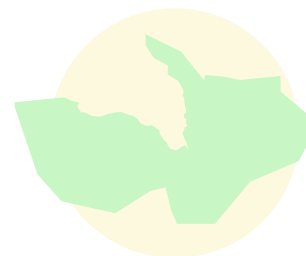
Imajući u vidu finansijske kapacitete, opština je preduzela neke mere olakšavanja za građane i privredu, kao što su mere olakšica za preduzeća (ukidanje ili odlaganje opštinskih poreza i naknada, zabrana iseljavanja preduzeća iz iznajmljenih prostorija, itd.), propise za olakšavanje registracije poslovanja i licenciranja, pomoć u ishrani i higijeni obolelima od Covid-19, subvencije za sve obolele od Covid-19 u iznosu od 50€, subvencije za sve porodilje koje su se porodile u ovom periodu u iznosu od 100€ itd. Međutim, opština nije izradila dugoročni plan oporavka i nema informacija o tome da li nameravaju izraditi takav plan u budućnosti.

Umesto zaključka

S obzirom da se opština suočila sa teškom ekonomskom situacijom, pandemijska kriza ju je dodatno pogoršala. Najviše su pogođeni privatni sektor i mala preduzeća.

Opština Severna Mitrovica

Opštinski profil

Opština Severna Kosovska Mitrovica nije dostavila podatke o broju identifikovanih, izlečenih i preminulih pacijenata od pandemije COVID-19 tokom 2020. i 2021. godine. Radi koordinacije i upravljanja akcijama na sprečavanju širenja pandemije COVID-19, Opština je formirala Štab za vanredne situacije, koji je preduzeo sve zaštitne mere kako bi sprečio širenje pandemije COVID-19.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

Kao mala opština, Severna Kosovska Mitrovica se i pre pandemije suočila sa visokom stopom nezaposlenosti i lošim ekonomskim razvojem. Dva najrazvijenija sektora ove opštine, gastronomija i maloprodaja, tokom pandemije su najviše pogođena, što je uticalo i na povećanje stope nezaposlenosti u ovoj opštini.

Poslovno okruženje

Podaci pokazuju da kao i u većini drugih malih opština na Kosovu, u ovoj opštini je najviše pogođen privatni sektor, kao i sektori kao što su građevinarstvo, poljoprivreda, gastronomija i sektor maloprodaje. Iako zvaničnici ove opštine kažu da je pandemijska kriza negativno uticala i na razvoj ostalih privrednih subjekata, nemaju zvaničnih podataka koliko je firmi zatvoreno u ovom periodu.

Ekonomsko upravljanje

Prema rečima zvaničnika ove opštine, sve lokalne institucije nadležne za sprovođenje antikovid mera na lokalnom nivou pokazale su visok stepen saradnje. Ova saradnja je olakšala rad privrednim subjektima u opštini i njihov ekonomski razvoj.

Uslovi na tržištu rada

Prema podacima istraživanja, zaposlenost u ovoj opštini je značajno opala tokom pandemije, a najviše su pogođeni sektori građevinarstva, poljoprivrede, gastronomije i maloprodaje. Slično kao i u situaciji kod preduzeća, opština nema podatke o broju lica koja traže posao ili onih koji su ostali bez posla u ovom periodu.

Finansijsko okruženje

Prema odgovorima zvaničnika opštine Severna Kosovska Mitrovica, najveći deo budžeta ove opštine čine vladini grantovi, a samo mali procenat opštinskog budžeta čine opštinski prihodi.

Infrastruktura i povezanost

Snabdevanje vodom za piće je na zadovoljavajućem nivou, usluga na koju nije uticala situacija pandemije, slično kao i upravljanje otpadom. Što se tiče usluga transporta, najviše su pogođena ruralna područja. Takođe, u ovom periodu povećan je broj zahteva za pružanje neophodnih socijalnih usluga koje pruža Sektor socijalnih usluga. Svi građani ove opštine imali su priliku da dobiju osnovne usluge u obrazovnim institucijama putem onlajn učenja.

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Najviše je pogođen privatni sektor, i sektori kao što su građevinarstvo, poljoprivreda, gastronomija i sektor malo-prodaje.
Ekonomsko upravljanje	Postojala je saradnja sa svim opštinama sa severa Kosova i svim lokalnim institucijama ali je nedostajala komunikacija sa centralnim nivoom.
Uslovi na tržištu rada	Najpogođeniji sektori su građevinarstvo, poljoprivreda, gastronomija i maloprodaja.
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su oni tada, prema podacima istraživanja, porasli u 2021. godini.
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, voda za piće, sakupljanje otpada, sanitarne usluge su na zadovoljavajućem nivou u urbanim sredinama, dok su što se tiče saobraćaja, neka ruralna područja najviše pogođena.

Odgovor na krizu i mere oporavka

Podrška opštine je uglavnom usmerena na pružanje pomoći najugroženijim slojevima stanovništva kroz obezbeđivanje neophodnih medicinskih sredstava i lekova, hrane i osnovnih sredstava za funkcionisanje tokom karantina. Usvojene su različite mere i olakšice za privredni sektor kako bi se podstaklo njegovo poslovanje u kriznom periodu kao što su odluka o oslobađanju od poreskih olakšica i opštinskog zakupa poslovanja za sve firme koje posluju u ovoj opštini, održavanje i dezinfekcija javnih površina i objekti koji se koriste za formalne i neformalne poslovne aktivnosti (kao što su ulice, javni trgovi, opštinske pijace, itd.).

Umesto zaključka

Opština Severna Kosovska Mitrovica niti je usvojila plan upravljanja krizom niti je izradila dugoročni plan oporavka. Prema rečima zvaničnika ove opštine, u okviru plana oporavka, glavni fokus treba da bude podrška sektoru gastronomije, kao glavnog sektora koji posluje u ovoj opštini.

Opština Novo Brdo

Opštinski profil

U opštini Novo Brdo, od prvog slučaja COVID-19 u julu 2020. do decembra 2021. godine, identifikovano je 196 slučajeva COVID-19, od kojih je 186 izlečeno, a 10 je umrlo. Za koordinaciju i upravljanje akcijama na sprečavanju širenja pandemije COVID-19, Opština je formirala Štab za vanredne situacije, koji je preduzeo sve zaštitne mere za sprečavanje širenja pandemije COVID-19 u skladu sa Odlukama MZ-a i IJZK-a.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

Opština Novo Brdo, pre pandemijske krize, bila je suočena sa nedostatkom opštinskog budžeta, s obzirom da ima veliku površinu teritorije, odnosno nedostatke u ostvarivanju svojih ciljeva da pomogne stanovnicima da zadovolje svoje osnovne potrebe.

Poslovno okruženje

Podaci pokazuju da je, kao i u većini drugih malih opština na Kosovu, u ovoj opštini najviše pogođen privatni sektor. Iako zvaničnici ove opštine kažu da je pandemijska kriza negativno uticala i na razvoj drugih preduzeća, nemaju zvaničnih podataka koliko je firmi zatvoreno, ali prema njima nema zatvorenih preduzeća koje vode žene. Na osnovu podataka istraživanja, pandemija je imala negativan uticaj na zatvaranje preduzeća do -2%

Ekonomsko upravljanje

Prema rečima zvaničnika ove opštine, sve lokalne institucije nadležne za sprovođenje antikovid mera na lokalnom nivou pokazale su visok stepen saradnje. Ova saradnja je olakšala rad privrednim subjektima u opštini i njihov ekonomski razvoj.

Uslovi na tržištu rada

Prema podacima istraživanja, zaposlenost u ovoj opštini je značajno opala tokom pandemije, a najviše su pogođeni sektori gastronomije, ugostiteljstva i maloprodaje. Slično kao i u situaciji kod preduzeća, opština nema podatke o broju lica koja traže posao ili onih koji su ostali bez posla u ovom periodu.

Finansijsko okruženje

Prema odgovorima zvaničnika opštine Novo Brdo, veći deo budžeta ove opštine se sastoji od vladinih grantova, a samo mali procenat opštinskog budžeta se sastoji od opštinskih prihoda. Tokom prve pandemijske godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su oni, prema podacima istraživanja, porasli u 2021.

Infrastruktura i povezanost

Na osnovu dobijenih podataka, opština Novo Brdo se u vremenu pre pandemije suočavala sa nedostatkom zdravstvenih usluga, malim brojem lekara i medicinskih sestara i 24-časovnom medicinskom službom i to je imalo negativan uticaj do - 10% u ovoj usluzi. Ne postoji javni prevoz ni unutar opštine niti je povezan sa drugim centrima npr. Priština i Gnjilane, jer privatni operateri nisu imali interes jer nema koristi, što otežava stanovnicima ove opštine da dobiju neophodne usluge, uključujući zdravstvo, obrazovanje i zapošljavanje. Prema podacima opštinskih zvaničnika, pandemija je imala negativan uticaj koji se procenjuje na oko -70% na dostupnost transporta i mobilnosti.

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Najviše je pogođen privatni sektor, ali nema zvaničnih podataka koliko je preduzeća zatvoreno tokom ove pandemijske krize.
Ekonomsko upravljanje	Postojala je saradnja sa svim opštinama sa severa Kosova i svim lokalnim institucijama ali je nedostajala komunikacija sa centralnim nivoom.
Uslovi na tržištu rada	Najpogođeniji sektori su gastronomija, ugostiteljstvo i maloprodaja.
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su oni, prema podacima istraživanja, porasli u 2021. godini.
Infrastruktura i povezanost	Nedostatak zdravstvene zaštite i transportnih usluga.

Odgovor na krizu i mere oporavka

Podrška opštine u poslovnom smislu uglavnom je usmerena na pružanje pomoći najugroženijim slojevima stanovništva kroz obezbeđivanje neophodnih medicinskih sredstava i lekova, hrane i osnovnih sredstava za funkcionisanje tokom karantina. Usvojene su različite mere i olakšice za privredni sektor kako bi se podstaklo njegovo poslovanje u kriznom periodu kao što su odluka o oslobađanju od poreskih olakšica i opštinskog zakupa poslovanja za sve firme koje posluju u ovoj opštini, održavanje i dezinfekcija javnih površina i objekti koji se koriste za formalne i neformalne poslovne aktivnosti (kao što su ulice, javni trgovi, opštinske pijace, itd.).

Umesto zaključka

Opština Novo Brdo nije usvojila plan upravljanja kriznim situacijama, jer opština nema dovoljno kapaciteta da izradi opštinski razvojni plan. Prema rečima zvaničnika ove opštine, u okviru plana oporavka, glavni fokus treba da bude podrška sektoru gastronomije i ugostiteljstva, kao glavnog sektora koji posluje u ovoj opštini.

Opština Obilić

Opštinski profil

U opštini Obilić, od prvog slučaja COVID-19 u martu 2020. godine do decembra 2021. godine, identifikovan je 2.491 slučaj COVID-19, od kojih je 2.426 izlečeno, a 62 su umrli. Za koordinaciju i upravljanje akcijama na sprečavanju širenja pandemije COVID-19, Opština je formirala Štab za vanredne situacije, koji je preduzeo sve zaštitne mere za sprečavanje širenja pandemije COVID-19 u skladu sa Odlukama MZ-a i IJZK-a.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

Ekonomska i socijalna situacija ove opštine bila je izuzetno teška i pre izbijanja pandemijske krize zbog velikog broja nezaposlenih, velikog broja porodica sa socijalnom pomoći i zagađene životne sredine, a svi ovi faktori uticali su na dobrobit građana.

Poslovno okruženje

Prema rečima zvaničnika ove opštine, tokom pandemije u opštini Obilić, pogođeni su skoro svi privredni sektori, kao što su gastronomija, tekstil, ugostiteljstvo, građevinarstvo, maloprodaja, krojačke radnje, kozmetički saloni itd. Dok nema podataka o broju preduzeća zatvorenih zbog pandemije.

Ekonomsko upravljanje

Prema rečima opštinskih zvaničnika opštine Obilić, do sada je postojala dobra saradnja na lokalnom i centralnom nivou, gde se kao fasilitator u ovoj saradnji procenjuje da je AKO. Prema njihovim rečima, tokom ovog perioda pandemije mesečno se obavljaju informacije i konsultacije.

Uslovi na tržištu rada

Prema oceni opštinskih funkcionera, sektori koji su najviše pogođeni stopom zaposlenosti su gastronomija, tekstil, ugostiteljstvo, građevinarstvo, maloprodaja, krojačke radnje, kozmetički saloni itd. Međutim, nema zvaničnih podataka o broju zaposlenih i osobama koje traže posao tokom perioda pandemije.

Finansijsko okruženje

Slično drugim opštinama, i u opštini Obilić tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su ovi tada, prema podacima istraživanja, porasli u 2021. godini. Tokom ovog perioda pandemije, povećan je i budžet za subvencije i donacije vanjskih donatora.

Infrastruktura i povezanost

Što se tiče pristupa obrazovanju, tokom pandemije bilo je problema za neke učenike, uglavnom iz RAE zajednica kojima je nedostajala tehnološka oprema, ali je opština s vremena na vreme preko donatora uspela da im obezbedi tablete. Isti problem sa ovom zajednicom je nedostatak pristupa internetu, ali u drugim delovima grada postoji proširenje internet mreže. Što se tiče usluga transporta, itinereri su smanjeni u područjima sa smanjenom mobilnošću zbog mera protiv COVID-a.

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Pogođeni su svi poslovni sektori, ali nema zvaničnih podataka o tome koliko je preduzeća zatvoreno tokom ove pandemijske krize.
Ekonomsko upravljanje	Opština je blisko saradivala sa centralnim nivoom, odnosno sa Ministarstvom zdravlja za preduzete korake.
Uslovi na tržištu rada	Najpogođeniji sektori u pogledu stope zaposlenosti su gastronomija, tekstil, građevinarstvo, maloprodaja, krojačke radnje, kozmetički saloni itd.
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su oni tada, prema podacima istraživanja, porasli u 2021. godini.
Infrastruktura i povezanost	U pogledu obrazovanja i pristupa internetu tokom pandemije bilo je problema za neke učenike, uglavnom iz RAE zajednica. Što se tiče transportnih usluga, najviše su pogođena ruralna područja

Odgovor na krizu i mere oporavka

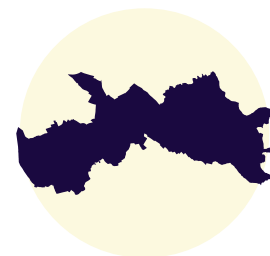
Što se tiče mera oporavka, opština Obilić je pružila pomoć preduzećima, a posebno preduzećima koja vode žene, gde je poslovni sektor subvencionisan u iznosu od 241.000,00 evra. Pomoć je pružena i građanima sa socijalnom pomoći, koji su dobili prehrambene pakete i zaštitnu opremu. Na ime ekonomskog oporavka subvencionisan je sektor poljoprivrede u iznosu od 170.150,00 €. Na inicijativu načelnika, Skupština opštine donela je odluku o subvencionisanju građana obolelim od COVID-19 u iznosu od 100,00 € i umrlih građana u iznosu od 300,00 €. Ova odluka donesena je u decembru 2020. godine i biće na snazi do okončanja pandemijske situacije.

Umesto zaključka

Uloga lokalne samouprave bila je da više sprovodi centralne odluke i pokriva i upravlja situacijama sopstvenim ljudskim, finansijskim i logističkim kapacitetima. U međuvremenu, nema dugoročnog plana za ekonomski oporavak osim do sada preduzetih mera prema nadležnostima i sopstvenim finansijskim sredstvima.

Opština Parteš

Opštinski profil

Službenici opštine Parteš, izjavili su da nemaju podataka o identifikovanim slučajevima, izlečenih ili preminulih od COVID-19. To je zato što – po njima – njihov lokalni zdravstveni sistem funkcioniše „pod srpskim sistemom“, a takve podatke iz Opštine nisu mogli da obezbede. Za koordinaciju i upravljanje akcijama na sprečavanju širenja pandemije COVID-19, Opština je formirala Štab za vanredne situacije, koji je preduzeo sve zaštitne mere za sprečavanje širenja pandemije COVID-19 u skladu sa Odlukama MZ-a i IJZK-a.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

Opština Parteš je mala ruralna opština, koja se i pre pandemije suočavala sa mnogim problemima kao što su visoka nezaposlenost, ekonomska sigurnost, dobri uslovi života, obrazovanje itd. Stanovnici Parteša se uglavnom bave poljoprivredom i žive od obrade zemljišta. S obzirom da se stanovništvo naše opštine uglavnom bavi poljoprivredom, došlo je do velikih poplava koje su izazvale velike štete poljoprivrednim proizvođačima.

Poslovno okruženje

Podaci pokazuju da je, kao i u većini drugih malih opština na Kosovu, u ovoj opštini najviše pogođen privatni sektor. Iako nadležni iz ove opštine kažu da je pandemijska kriza negativno uticala na razvoj svih privrednih subjekata, nemaju zvaničnih podataka koliko je preduzeća zatvoreno u ovom periodu.

Ekonomsko upravljanje

Prema rečima čelnika ove opštine, imali su dobru saradnju sa opštinama na svom području, a sve lokalne institucije nadležne za provođenje antikovid mjera na lokalnom nivou pokazale su visok stepen saradnje. Ova saradnja je olakšala rad privrednim subjektima u opštini i njihov ekonomski razvoj.

Uslovi na tržištu rada

Prema podacima istraživanja, zaposlenost u ovoj opštini je tokom pandemije značajno opala, a pogođeni su svi sektori. Slično kao i u situaciji sa preduzećima, opština nema podatke o broju osoba koje traže posao ili onih koji su ostali bez posla u ovom periodu, ali prema zvaničnicima ove opštine najveća stopa nezaposlenosti je kod žena i mladih.

Finansijsko okruženje

Prema odgovorima zvaničnika opštine Parteš, veći deo budžeta ove opštine čine vladini grantovi, a samo mali procenat opštinskog budžeta čine opštinski prihodi.

Infrastruktura i povezanost

Snabdevanje pijaćom vodom tokom 2020. i 2021. godine je na zadovoljavajućem nivou, usluga koja nije pogođena pandemijskom situacijom, slično ovom upravljanju otpadom. Što se tiče transportnih usluga, opština je imala problema u pružanju transportnih usluga svim svojim stanovnicima. Takođe, u ovom periodu povećan je broj zahteva za pružanje neophodnih socijalnih usluga koje pruža Sektor socijalnih usluga. Svi građani ove opštine imali su priliku da dobiju osnovne usluge u obrazovnim institucijama putem onlajn učenja.

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Najviše je pogođen privatni sektor, ali nema zvaničnih podataka koliko je preduzeća zatvoreno tokom ove pandemijske krize.
Ekonomsko upravljanje	Postojala je saradnja sa svim opštinama sa severa Kosova i svim lokalnim institucijama ali je nedostajala komunikacija sa centralnim nivoom.
Uslovi na tržištu rada	Pogođeni su svi sektori poput gastronomije, ugostiteljstva i maloprodaje itd.
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su oni, prema podacima istraživanja, porasli u 2021. godini.
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, voda za piće, sakupljanje otpada, sanitarne usluge su na zadovoljavajućem nivou u urbanim sredinama, dok su što se tiče saobraćaja, neka ruralna područja najviše pogođena.

Odgovor na krizu i mere oporavka

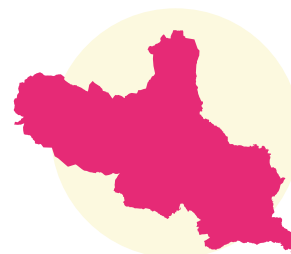
Podrška opštine je uglavnom usmerena na pružanje pomoći najugroženijim slojevima stanovništva kroz obezbeđivanje neophodnih medicinskih sredstava i lekova, hrane i osnovnih sredstava za funkcionisanje tokom karantina. Usvojene su različite mere i olakšice za privredni sektor kako bi se podstaklo njegovo poslovanje u kriznom periodu kao što su odluka o oslobađanju od poreskih olakšica i opštinskog zakupa poslovanja za sve firme koje posluju u ovoj opštini, održavanje i dezinfekcija javnih površina i objekti koji se koriste za formalne i neformalne poslovne aktivnosti (kao što su ulice, javni trgovi, opštinske pijace, itd.), pružanje besplatnih ili subvencionisanih inputa za kritične poslove (npr. brašno za hleb), ciljanu podršku u obliku grantova ili tehničke pomoći za podrška inovacijama za odgovor na COVID-19 i oporavak itd.

Umesto zaključka

Opština Parteš nema budžetske i ljudske kapacitete da razvije dugoročni plan oporavka. Budući da je mala opština koja uglavnom zavisi od poljoprivrednog sektora, subvencije za preduzeća u ovom sektoru se smatraju neophodnim.

Opština of Peć

Opštinski profil

Opština Peć nije dostavila podatke o broju identifikovanih, izlečenih i preminulih pacijenata od pandemije COVID-19 tokom 2020. i 2021. godine. Za koordinaciju i upravljanje akcijama za sprečavanje širenja pandemije COVID-19, Opština je uspostavila Štab za vanredne situacije, koji je preduzeo sve zaštitne mere radi sprečavanja širenja pandemije COVID-19 u skladu sa Odlukama MZ-a i IJZK-a.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

Prema podacima iz opštine Peć, kao i u većini drugih opština na Kosovu, privatni sektor je najviše pogođen pandemijskom krizom. Visoka stopa nezaposlenosti, posebno među mladima, jedan je od problema ove opštine i pre pandemije.

Poslovno okruženje

Tokom pandemije u opštini Peć, pogođeni su svi poslovni sektori kao što su: gastronomija, ugostiteljstvo, građevinski sektor, zatim mala individualna preduzeća kao što su kozmetički saloni itd.

Ekonomsko upravljanje

Koordinacija između centralnog i lokalnog nivoa postala je očigledna u osiguravanju efektivnih odgovora tokom upravljanja krizom. Opština je blisko saradivala sa centralnim nivoom, odnosno sa Ministarstvom zdravlja za preduzete korake.

Uslovi na tržištu rada

Što se tiče stope zaposlenosti, sektori koji su najviše pogođeni su: gastronomija, mala individualna preduzeća kao što su krojačke radnje, kozmetički saloni, itd., dok su u pogledu rodnog jaza u oblasti zapošljavanja uglavnom pogođena oba pola.

Finansijsko okruženje

Slično drugim opštinama, i u opštini Peć tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su ovi tada, prema podacima istraživanja, povećani u 2021. godini.

Infrastruktura i povezanost

Što se tiče vodosnabdevanja, prema podacima iz istraživanja u opštini Peć, nije bilo problema u snabdevanju ni tokom ni pre pandemije. Što se tiče sanitarnih usluga u ovom periodu, opština je ovu uslugu obezbedila svim građanima, dezinfikovala je trgovce, javne zgrade, škole, stanice, podelila neophodan higijenski materijal na svako mesto itd. Nije bilo problema ni u pristupu uslugama za sakupljanje otpada ili za usluge transporta. U opštini Peć, kao i širom Kosova, obrazovni sistem je funkcionisao u tri scenarija u zavisnosti od situacije sa pandemijom. Takođe, Opština je preduzela neophodne korake kako bi svi građani imali pristup osnovnim zdravstvenim uslugama.

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Pogođeni su svi poslovni sektori kao što su: gastronomija, ugostiteljstvo, građevinarstvo, zatim mala individualna preduzeća kao što su kozmetički saloni itd.
Ekonomsko upravljanje	Opština je blisko saradivala sa centralnim nivoom, odnosno sa Ministarstvom zdravlja za preduzete korake.
Uslovi na tržištu rada	Sektori koji su najviše pogođeni su: gastronomija, mala individualna preduzeća kao što su krojačke radnje, kozmetički saloni, itd., dok su u pogledu rodno jaza u oblasti zapošljavanja uglavnom pogođena oba pola.
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su oni tada, prema podacima istraživanja, porasli u 2021. godini.
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, odvoz otpada, voda za piće, sanitarne usluge su na zadovoljavajućem nivou, dok je obrazovni sistem funkcionisao u tri scenarija u zavisnosti od pandemijske situacije.

Odgovor na krizu i mere oporavka

Opština Peć je preduzela program olakšavajućih mera za podršku preduzećima koja obavljaju svoje poslovne aktivnosti u ovoj opštini. Neke od preduzetih mera uključuju: oslobađanje svih preduzeća od svih opštinskih poreza, kao što su zakupnine za zemljište, prostore i stanove koji su u vlasništvu opštine, subvencionisanje preduzeća, propise koji olakšavaju registraciju poslovanja i licenciranje itd. Takođe su obezbeđeni paketi za hitne slučajeve za neophodnu pomoć i pakete hrane za porodice u potrebi. Dok ne postoji dugoročni plan oporavka osim paketa oporavka sa centralnog nivoa za koji nema informacija o tome kako se distribuira u opštinama.

Umesto zaključka

Nezaposlenost je i dalje stalni izazov opštine pre i tokom pandemije. Privatni sektor je i dalje najviše pogođen pandemijom, a nedostaje i opštinski dugoročni plan oporavka.

Opština Podujevo

Opštinski profil

U opštini Podujevo, od prvog slučaja COVID-19 u martu 2020. godine do decembra 2021. godine, identifikovano je 7179 slučajeva COVID-19, od čega 7105 je izlečeno, a 74 je rezultiralo smrću. Opština je osnovala Štab za vanredne situacije, koji je preduzeo sve zaštitne mere radi sprečavanja širenja pandemije COVID-19 u skladu sa Odlukama MZ-a i IJZK-a.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

Zbog mera protiv širenja pandemije došlo je do pada privrednih aktivnosti jer su najviše pogođeni sektori tokom perioda pandemije koji uglavnom dominiraju privredom ove opštine kao što su gastronomija, uslužni sektor, proizvodni sektor, tekstilni sektor itd.

Poslovno okruženje

Prema podacima istraživanja iz opštine Podujevo u lokalnoj ekonomiji dominiraju individualna preduzeća i mikro preduzeća koja su pogođena pandemijskom situacijom. Prema rečima opštinskih zvaničnika, pandemija je imala negativan uticaj na zatvaranje preduzeća do -5% i uticala na smanjenje privredne aktivnosti do -20%. Statistika ove opštine pokazuje da je broj zatvorenih preduzeća u 2020. godini bio 36, dok je u 2021. godini zatvoreno 37 preduzeća. Ako pogledamo rodnu podelu preduzeća koje vode žene, postoji ukupno devet zatvorenih preduzeća za period 2020-2021, uglavnom u sektoru tekstila, usluga i proizvodnje hrane. Na osnovu podataka dobijenih od opštinskih zvaničnika, u ovoj opštini postoji su objekti tokom otvaranja poslovanja i besplatni su. Dok se procenjuje da je neformalna ekonomija deo života poslovanja ali je u nižim parametrima.

Ekonomsko upravljanje

Mehanizmi saradnje na lokalnom i centralnom nivou bili su informisanje i međusobno konsultovani. Takođe, prema rečima opštinskih zvaničnika, ova opština je održala sastanke sa centralnim nivoom u vezi sa saradnjom i lokalnog i centralnog nivoa za mere koje treba preduzeti, za podršku upravljanju situacijom i očuvanju javnog zdravlja.

Uslovi na tržištu rada

Prema oceni opštinskih zvaničnika, sektori koji su najviše pogođeni u pogledu stope zaposlenosti su gastronomija, trgovina, građevinarstvo i uslužni sektori. Prema rečima opštinskih zvaničnika, pandemija je negativno uticala na stopu nezaposlenosti i do -30%, dok je najveći negativan uticaj, oko -33%, posebno na nezaposlenost žena i mladih.

Finansijsko okruženje

Na osnovu odgovora zvaničnika opštine Podujevo, tokom ovog perioda pandemije došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda, od 6%. Slično kao i poreski prihodi, gde je došlo do pada i do 8%.

Infrastruktura i povezanost

Usluge vode tokom perioda pandemije bile su pružene svim stanovnicima, ali su u nekim delovima uglavnom ruralna područja imala smanjene usluge. Slično sanitarnim službama, zdravstvu, transportu, prikupljanju otpada koji su bili problematičniji za stanovnike koji žive u izolovanim područjima. Zbog činjenice da ova opština ima veoma raštrkanu teritoriju, morali su se angažovati dodatni privatni operateri koji će obezbediti prevoz građana. Prema podacima opštinskih zvaničnika, pandemija je imala negativan uticaj koji se procenjuje na oko -10% na dostupnost transporta i mobilnosti.

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Lokalnom ekonomijom dominiraju individualna preduzeća i mikro preduzeća koja su pogođena situacijom pandemije
Ekonomsko upravljanje	Mehanizmi saradnje na lokalnom i centralnom nivou bili su informisanje i međusobne konsultacije.
Uslovi na tržištu rada	Broj zatvorenih preduzeća u 2020. godini iznosio je 36, dok je u 2021. godini zatvoreno 37 preduzeća. Ako pogledamo rodnu poddelu preduzeća koja vode žene, postoji ukupno devet zatvorenih preduzeća za period 2020-2021, uglavnom u sektoru tekstila, usluga i proizvodnje hrane.
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su oni tada, prema podacima istraživanja, porasli u 2021. godini.
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, sakupljanje otpada, pitka voda, sanitarne i saobraćajne usluge su na zadovoljavajućem nivou u urbanim područjima, dok su neka od ruralnih područja najviše pogođena

Odgovor na krizu i mere oporavka

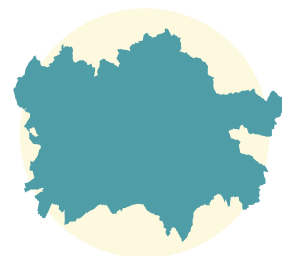
Na osnovu podataka istraživanja, ova opština je trenutno u fazi identifikovanja efekata i troškova izazvanih pandemijom i mera oporavka u skladu sa budžetskim mogućnostima. Što se tiče mera oporavka koje je preduzela ova opština, nakon konsultacija i debata sa poslovnim zajednicom, Opština je odlukom oslobodila plaćanja naknade za obavljanje privredne delatnosti i oprostila sve dugove iz ove kategorije; preispitivanje prioriteta i reprogramiranje postojećih opštinskih budžeta kako bi se povećala dostupnost finansija u područjima koja su kritična za odgovor na COVID-19 i oporavak; novo zaduživanje i/ili restrukturiranje postojećih kredita kod kreditora radi stvaranja dodatnog fiskalnog prostora; traženje sredstava direktno od razvojnih partnera i međunarodnih donatora itd.

Umesto zaključka

Lokalna uprava u opštini Podujevo je više fokusirana na sprovođenje centralnih odluka i pokrivanje i upravljanje situacijama sopstvenim ljudskim i finansijskim resursima, kao i svojim logističkim kapacitetima. Opština nije imala preliminarni plan upravljanja vanrednim situacijama osim poplava. U međuvremenu, nema dugoročnog plana za ekonomski oporavak osim do sada preduzetih mera prema nadležnostima i sopstvenim finansijskim sredstvima.

Opština Priština

Opštinski profil

U opštini Priština, od prvog slučaja COVID-19 u martu 2020. do decembra 2021. godine, identifikovano je 61.411 slučajeva COVID-19, od kojih je 51.479 izlečeno, a 436 je umrlo. Radi koordinacije i upravljanja akcijama na sprečavanju širenja pandemije COVID-19, Opština je formirala Štab za vanredne situacije, koji preduzima sve zaštitne mere za sprečavanje širenja pandemije COVID-19 u skladu sa Odlukama MZ-a i IJZK-a.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

Kao glavni grad i ekonomski, finansijski, politički i trgovinski centar Kosova, Priština čini srce privrede Kosova. Uslužni sektor je najvažniji za privredu grada i zapošljava više od 75% radne snage u Prištini. Opština ima veće budžetske mogućnosti od ostalih opština, istovremeno i veće opterećenje od ostalih opština zbog veće usluge ali i broja stanovnika. Takođe je veći broj preduzeća u odnosu na druge opštine. Međutim, restriktivne mere, kao rezultat pandemije, uticale su i na zapošljavanje na lokalnom.

Poslovno okruženje

Tržišna konkurencija u ovoj opštini je prilično velika jer postoji veliki broj preduzeća. Međutim, teškoće tokom perioda Covid-19 pogoršale su poslovne aktivnosti. Većina privrednih subjekata je prijavila značajne gubitke posebno u gastronomiji, ugostiteljstvu i građevinarstvu, saobraćaju, vrtićima, maloprodaji, kozmetičkim salonima. Iako su zvaničnici ove opštine saopštili da je pandemijska kriza negativno uticala i na razvoj ostalih preduzeća, nemaju zvaničnih podataka koliko je preduzeća zatvoreno u ovom periodu.

Ekonomsko upravljanje

Mehanizmi saradnje na lokalnom i centralnom nivou bili su informisanje i međusobne konsultacije. Održavani su sastanci ili međusobne konsultacije sa gradonačelnicima regiona tokom pandemije u cilju informisanja o opštoj situaciji sa Covid-19, ali i koordinacije mera i akcija u suočavanju sa Covid-19. Takođe, prema rečima opštinskih zvaničnika, opština je održala sastanke sa centralnom vladom u vezi sa saradnjom lokalnog i centralnog nivoa na koordinaciji mera za očuvanje javnog zdravlja i upravljanja celokupnom situacijom koja je nastala kao rezultat izbijanja pandemije.

Uslovi na tržištu rada

Podaci pokazuju da je u Prištini, kao što je slučaj sa svim opštinama širom Kosova, privatni sektor najviše pogođen krizom pandemije. Dok su najviše pogođeni sektori gastronomije, ugostiteljstva, građevinarstva, saobraćaja, vrtića, maloprodaje, kozmetičkih salona itd. Slično kao i u situaciji kod preduzeća, opština nema podataka o broju osoba koje traže posao ili onih koji su ostali bez posla tokom ovog perioda.

Finansijsko okruženje

Na osnovu podataka istraživanja, sopstveni prihodi opštine su značajno smanjeni tokom 2020. godine. Pad sopstvenih prihoda pratio je i pad rashoda u svim budžetskim kategorijama, posebno kapitalnim investicijama, jer se sopstveni prihodi uglavnom koriste za kapitalna ulaganja. Ostali prihodi koje ostvaruje opština takođe su značajno smanjeni, jer su svi sektori iz kojih opština ostvaruje prihode pogođeni merama protiv širenja pandemije. Međutim, situacija se promenila tokom 2021. godine, kada su povećani i prihodi iz vlastitih izvora i porezi na imovinu.

Infrastruktura i povezanost

Prema rečima prištinskih opštinskih zvaničnika, opštinski štab za hitne slučajeve je tretirao i pomogao svim ugroženim porodicama (dajući prioritet manjinskim zajednicama, kao i porodicama u šemi socijalne pomoći), pružao zdravstvenu i socijalnu zaštitu svim porodicama i pojedincima pogođenim COVID 19, snabdevao i delio pakete hrane, higijensko-sanitarne potrepštine i brašno za sve pogođene i porodice u teškim ekonomskim i socijalnim uslovima. U opštini Priština, kao i širom Kosova, obrazovni sistem je funkcionisao u tri scenarija u zavisnosti od situacije sa pandemijom. Firma zadužena za odvoz otpada radila je punim kapacitetom i trudila se da intenzivira svoju uslugu. Kao usluga koja nije zahvaćena pandemijskom situacijom, snabdevanje vodom za piće je na zadovoljavajućem nivou.

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Većina privrednih subjekata je prijavila značajne gubitke posebno u gastronomiji, ugostiteljstvu, građevinarstvu, saobraćaju, vrtićima, maloprodaji, kozmetičkim salonima. Nema podataka o broju zatvorenih preduzeća.
Ekonomsko upravljanje	Mehanizmi saradnje na lokalnom i centralnom nivou bili su informisanje i međusobne konsultacije.
Uslovi na tržištu rada	Krizom pandemije najviše je pogođen privatni sektor. Nema podataka o broju osoba koje traže posao ili onih koji su ostali bez posla.
Finansijsko okruženje	Sopstveni prihodi i rashodi opština u svim budžetskim kategorijama, posebno kapitalnih investicija su značajno smanjeni tokom 2020. godine. Pozitivne promene u 2021. godini.
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, odvoz otpada, voda za piće, sanitarne usluge su na zadovoljavajućem nivou, dok je obrazovni sistem funkcionisao u tri scenarija u zavisnosti od pandemijske situacije.

Odgovor na krizu i mere oporavka

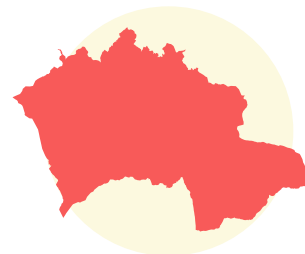
Podrška opštine je uglavnom usmerena na pružanje pomoći najugroženijim slojevima stanovništva kroz obezbeđivanje neophodnih medicinskih sredstava i lekova, hrane i osnovnih sredstava za vreme karantina. S tim u vezi, za oko 1.500 porodica obezbeđeni su higijenski paketi i osnovni prehrambeni proizvodi, a subvencionisan je i javni prevoz. Usvojene su različite mere i olakšice za privredni sektor kako bi se stimulisalo poslovanje u kriznom periodu, kao što su oslobađanje od poreza i opštinske rente za sve firme koje posluju u opštini, obezbeđivanje besplatnih ili subvencionisanih artikala preduzećima u krizi (hleb, brašno), propise koji olakšavaju registraciju i licenciranje poslovanja, održavanje i dezinfekciju javnih prostora i objekata koji se koriste za formalne i neformalne poslovne aktivnosti (kao što su ulice, javni trgovi, opštinske pijace, itd.), i ciljanu podršku u obliku grantova ili tehničke pomoći za podršku inovacijama za odgovor na COVID-19 i oporavak.

Umesto zaključka

Opština Priština nema dugoročnu meru za oporavak od pandemije COVID-19, ali je izradila srednjoročni plan za oporavak malih preduzeća i javnog prevoza. Iako je najveća opština sa najvećom privrednom aktivnošću, pandemijske restriktivne mere negativno su se odrazile na stopu zaposlenosti. To je zbog malih preduzeća koja posluju u opštini koja su više pogođena krizom pandemije uprkos subvencijama koje daje opština.

Opština of Prizren

Opštinski profil

Opština Prizren nije dostavila informacije o broju identifikovanih, izlečenih i preminulih pacijenata od pandemije COVID-19 tokom 2020. i 2021. godine. Za koordinaciju i upravljanje akcijama za sprečavanje širenja pandemije COVID-19, Opština je osnovala Štab za vanredne situacije, koji je preduzeo sve zaštitne mere radi sprečavanja širenja pandemije COVID-19 u skladu sa Odlukama MZ-a i IJZK-a.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

Preduzeća u opštini Prizren, kao i širom Kosova, imala su ozbiljne posledice zbog situacije koju je stvorio COVID-19. Pored formalnih poslova, veliki uticaj je bio i na domaćinstva koja se bave neformalnom poljoprivredom i trgovinom. Glavni izazovi su bili upravljanje graničnim prelazom u Vrbnici, procedure nabavke posebno one u žalbenom postupku, sredstva za prevenciju pandemije, mali broj osoblja posebno u zdravstvenom sektoru i inspekcijama, itd.

Poslovno okruženje

Tržišna konkurencija u opštini Prizren je relativno velika sa brojnim preduzećima koja posluju u opštini. Poteškoće tokom perioda Covida 19 dodale su još poteškoća u obavljanju poslova. Sektori koji su najviše pogođeni pandemijskom situacijom u opštini Prizren su uglavnom građevinarstvo, trgovina, ugostiteljstvo, poljoprivreda, itd. Pored gubitka profita, neka preduzeća su takođe pretrpela gubitke u suštini kao što su: amortizacija imovine (autobusa) u vezi sa transportnim preduzećima, amortizacija robe zbog prolaska sezone, ostali predmeti od tekstila, uglavnom odeća, gubitak poljoprivrednih proizvoda, uglavnom u slučajevima kada se njihovi proizvodi izvoze u zemlje Evropske unije (EU). Takođe postoji gubitak u građevinskom sektoru zbog obustave radnih aktivnosti, pošto neka preduzeća posluju van teritorije opštine Prizren. Prema statistici Kosovske agencije za registraciju preduzeća (KARP), 39 preduzeća koje vode žene zatvoreno je 2021. godine, radeći u kozmetičkim i tekstilnim salonima, itd.

Ekonomsko upravljanje

Koordinacija između centralnog i lokalnog nivoa postala je očigledna u osiguravanju efektivnih odgovora tokom upravljanja krizom. Opština je odigrala ključnu ulogu u sprovođenju mera javnog zdravlja kao što su: sprovođenje politike izolacije, briga o stanovništvu u nevolji, komunikacija u krizi, osiguranje javnog reda i sigurnosti. Opština je blisko sarađivala sa centralnim nivoom, odnosno sa Ministarstvom zdravlja za preduzete korake.

Uslovi na tržištu rada

Stopa zaposlenosti na osnovu podataka Kancelarije za zapošljavanje u Prizrenu za 2020. i 2021. godinu je označila najmanji broj slobodnih radnih mesta u poslednjih nekoliko godina. Ovo je odraz ekonomske kontrakcije koja je zabeležena tokom ovih godina, shodno tome je vezano za efekte i mere za sprečavanje širenja COVID 19. 2020. godina u ovoj opštini je obeležila eksponencijalni porast broja registrovanih nezaposlenih u odnosu na trend pada koji je zabeležen prethodnih godina. U 2021. godini, 1582 osobe su evidentirane kao nezaposlene. Visok procenat ukupnog broja nezaposlenih čine nekvalifikovana lica i lica sa niskim stepenom obrazovanja, odnosno lica sa nižom i srednjom školom. Prema statistici Zavoda za zapošljavanje, najveća stopa nezaposlenosti je među osobama starosti 25-39 godina, oko 41,15%.

Finansijsko okruženje

Tokom 2020. godine u opštini Prizren, slično drugim opštinama, došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su ovi tada, prema podacima istraživanja, porasli u 2021. godini.

Infrastruktura i povezanost

Snabdevanje pijaćom vodom tokom 2020. i 2021. godine je na zadovoljavajućem nivou, usluga koja nije pogođena pandemijskom situacijom, slično ovom upravljanju otpadom. Opštinski zvaničnici su naveli da su kao i pre pandemije pružali socijalne usluge, gde je pružana pomoć građanima, posebno onima sa niskim socijalno-ekonomskim statusom. U periodu pandemije vršene su i sanitarne usluge, gde je kontinuirano vršeno čišćenje i dezinfekcija javnih zgrada-ustanova, kolektivnih zgrada, ulaza stanova, poslovnih zgrada, čišćenje-pranje ulica i trgova. Sve porodice i pojedinci pogođeni COVID-19 su imali zdravstvenu i socijalnu zaštitu, snabdeveni su i prehrambeno-sanitarnim paketima i kao rezultat ove zdravstvene zaštite je stalna. Svi građani Prizrena su imali priliku da dobiju osnovne usluge u obrazovnim institucijama putem onlajn učenja. U svim naseljima, iako u vreme pandemije, odvoz otpada se obavljao po operativnom planu širom opštine.

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Sektori koji su najviše pogođeni pandemijskom situacijom u opštini Prizren su uglavnom građevinarstvo, trgovina, ugostiteljstvo, poljoprivreda, itd. Dok je 2021. godine zatvoreno 39 preduzeća koje vode žene, radeći u kozmetičkim i tekstilnim salonima itd.
Ekonomsko upravljanje	Opština je blisko sarađivala sa centralnim nivoom, odnosno sa Ministarstvom zdravlja za preduzete korake.
Uslovi na tržištu rada	2020. i 2021. godine obeležile su najmanji broj slobodnih radnih mesta u poslednjih nekoliko godina. U 2021. godini, 1582 osobe su evidentirane kao nezaposlene. Dok je najviša stopa nezaposlenosti od oko 41,15% pronađena među osobama starosti 25-39 godina.
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su oni tada, prema podacima istraživanja, porasli u 2021. godini.
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, odvoz otpada, voda za piće, sanitarne usluge su na zadovoljavajućem nivou, dok je obrazovni sistem funkcionisao u tri scenarija u zavisnosti od pandemijske situacije.

Odgovor na krizu i mere oporavka

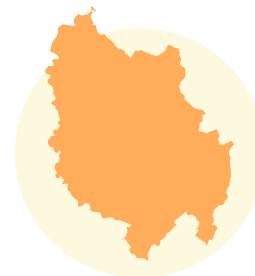
Opština Prizren je preduzela program mera olakšavanja za podršku preduzećima koja obavljaju svoje poslovne aktivnosti u ovoj opštini, izdvajajući poseban fond iz kategorije roba i usluga kao i iz kategorije subvencija za upravljanje COVID -19. Ukupno izdvojena sredstva iznose oko 350.000,00 evra iz kategorije roba i usluga kao i oko 1,1 milion evra za subvencije gde je subvencionisano 1.117 privrednih subjekata i 65 nevladinih organizacija iz oblasti kulture, 29 iz oblasti omladine i 42 iz oblasti sporta. Da bi ublažila negativne posledice po privredu, Vlada Republike Kosovo je preduzela niz mera podrške i pomoći kroz Hitan fiskalni paket za privredu i građane, ali nema informacija o tome kako je ovaj paket podeljen po opštinama i koje su koristi Prizrena od ovog paketa.

Umesto zaključka

Prema rečima opštinskih zvaničnika, nije bilo sredstava izdvojenih posebno za COVID-19, već su sve zalihe obezbeđene iz redovnog budžeta. Od izbijanja pandemije, tokom poslednje dve godine opština Prizren je doživela ekonomsku kontrakciju, a kao rezultat toga, postoji veliki broj registrovanih nezaposlenih stanovnika, u poređenju sa opadajućim trendom koji je zabeležen prethodnih godina.

Opština Orahovac

Opštinski profil

U opštini Orahovac, od prvog slučaja COVID-19 24. aprila 2020. godine do decembra 2021. godine, identifikovano je 2159 slučajeva COVID-19, od kojih je 2081 osoba izlečena, a 78 je umrlo. Za koordinaciju i upravljanje akcijama na sprečavanju širenja pandemije COVID-19, Opština je formirala Štab za vanredne situacije, koji je preduzeo sve zaštitne mere za sprečavanje širenja pandemije COVID-19 u skladu sa Odlukama MZ-a i IJZK-a.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

Uticaj pandemije na privredu i domaćinstva u ovoj opštini je evidentan i posledično dolazi do smanjenja potražnje kupaca, neizvesnosti ulaganja, nemogućnosti planiranja poslovanja, pružanja usluga korisnicima, nedostatka radnika zbog izolacije, raskida ugovora itd.

Poslovno okruženje

Prema rečima zvaničnika ove opštine, najviše pogođeni sektori pandemijom su gastronomski i ugostiteljski sektor, građevinarstvo i promet građevinskog materijala; proizvodni sektor; trgovina tekstilom, uključujući i maloprodaju; poljoprivreda itd. Na osnovu podataka istraživanja, pandemija je uticala na smanjenje privredne aktivnosti do -40%. S druge strane, procenjeno je da je pandemija do 100% pozitivno uticala na olakšanje procedura za otvaranje novih preduzeća. Od početka pandemije do decembra 2021. godine u ovoj opštini zatvoreno je ukupno 77 preduzeća, od kojih je 29 zatvoreno tokom 2020. godine, a 2021. godine zatvoreno je 48 preduzeća.

Ekonomsko upravljanje

Opštinski zvaničnici procenjuju da je tokom perioda pandemije bilo međusobnog informisanja i konsultacija između centralnog i lokalnog nivoa, iako nije bilo formiranih odbora između centralnih i lokalnih zvaničnika. Prema podacima izvedenim iz istraživanja, za period 2020. - 2021. godine nije bilo izrade novih propisa, niti izmene postojećih propisa.

Uslovi na tržištu rada

Prema dobijenim podacima, u ovoj opštini 2020. godina beleži ekspanzionalni porast broja registrovanih nezaposlenih u odnosu na trend pada koji je zabeležen prethodnih godina. U 2020. godini evidentirano je 2208 nezaposlenih osoba, što je porast u odnosu na 2019. godinu gde smo imali 480 prijavljenih osoba koje traže posao, dok smo 2021. godine evidentirali 369 osoba kao nezaposlene. Od ukupnog broja nezaposlenih, visok procenat njih je koncentrisan na nekvalifikovana lica i lica sa niskim stepenom obrazovanja, odnosno lica sa nižom i srednjom školom. Tokom 2020. godine ova opština je imala 531 lice kao aktivnih osoba koje traže posao, od kojih je 141 žena i 390 muškaraca, dok je tokom 2021. godine aktivno tražilo posao 345 lica, od čega 152 žene i 193 muškarca. Ipak, prema rečima opštinskih zvaničnika, pozitivno je ocenjen uticaj koji je pandemija imala na uslove rada, kao što su plate i radno vreme, što prema opštinskim zvaničnicima ima pozitivan uticaj od oko 30%.

Finansijsko okruženje

Za opštinu Orahovac i pre pandemije nedostatak opštinskog budžeta je bio veliki izazov. Slično kao i u drugim opštinama, i u ovoj opštini tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i prihoda od poreza u odnosu na prethodnu godinu, ali su ovi tada, prema podacima istraživanja, porasli u 2021. do 10%.

Infrastruktura i povezanost

Što se tiče usluga vode, prema podacima iz istraživanja u opštini Orahovac je na zadovoljavajućem nivou, usluga na koju nije uticala situacija pandemije, slično ovom upravljanju otpadom. Opštinski službenici su naveli da su kao i pre pandemije pružali socijalne usluge, gde je pružana pomoć građanima, posebno onima sa niskim socijalno-ekonomskim statusom. U periodu pandemije vršene su i sanitarne usluge, gde je kontinuirano vršeno čišćenje i dezinfekcija javnih zgrada-ustanova, kolektivnih zgrada, ulaza/izlaza stanova, poslovnih zgrada, čišćenje-pranje ulica i trgova. Sve porodice i pojedinci pogođeni COVID-19, imali su zdravstvenu i socijalnu zaštitu, snabdeveni su i prehrambeno-sanitarnim paketima i kao rezultat ove zdravstvene zaštite je stalna. Svi građani su imali priliku da dobiju osnovne usluge u obrazovnim ustanovama putem online učenja. U svim naseljima, iako u vreme pandemije, odvoz otpada se obavljao po operativnom planu na području cele opštine. U međuvremenu, u pogledu transportnih usluga, ruralna područja u ovoj opštini nisu imala potpuni pristup ovoj usluzi.

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Sektori koji su najviše pogođeni pandemijom su gastronomski i ugostiteljski sektor, građevinarstvo i promet građevinskog materijala; proizvodni sektor; trgovina tekstilom, uključujući i maloprodaju; poljoprivreda itd.
Ekonomsko upravljanje	Opština je blisko sarađivala sa centralnim nivoom, odnosno sa Ministarstvom zdravlja za preduzete korake.
Uslovi na tržištu rada	U 2020. godini na evidenciji nezaposlenih je bilo 2208 osoba, dok smo u 2021. godini evidentirali 369 osoba kao nezaposlene. Tokom 2020. godine ova opština je imala 531 osobu kao aktivni tražioci posla, od kojih je 141 žena i 390 muškaraca, dok je tokom 2021. godine aktivno tražilo posao 345 osoba, od čega 152 žene i 193 muškarca.
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su oni tada, prema podacima istraživanja, porasli u 2021. godini.
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, voda za piće, sakupljanje otpada, sanitarne usluge su na zadovoljavajućem nivou u urbanom području, dok su u oblasti transporta najviše pogođena neka ruralna područja.

Odgovor na krizu i mere oporavka

Zbog malog opštinskog budžeta, opština Orahovac je preduzela neke mere ublažavanja da pomogne preduzećima, kao što su oslobađanje od opštinskih taksi, oslobađanje od zakupa opštinske imovine i objekata, oslobađanje otvorenog prostora na opštinskim imanjima, preko stranih organizacija i resorna ministarstva su finansijski podržala preduzeća. Opština nema opštinsku strategiju za sveobuhvatni oporavak da bi imala ekonomsku održivost, ali zahteva od centralne vlade ili donatora da obezbedi budžetski kod kako bi imali održiviju opštinsku ekonomiju kako bi pomogli preduzećima i građanima da imamo bolju ekonomsku i socijalnu stabilnost.

Umesto zaključka

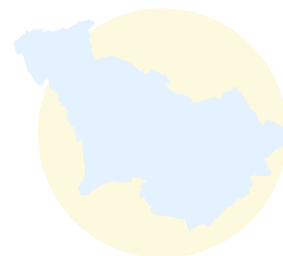

S obzirom na nepoznatu prirodu virusa COVID-19 i neizvesnosti oko budućeg razvoja, zvaničnici ove opštine smatraju da je od suštinskog značaja da opština zadrži svoju dinamičnu ulogu i efikasnu koordinaciju sa centralnim nivoom kako bi osigurala zdravije društvo.

Opština Ranilug

Opštinski profil

U opštini Ranilug nisu dali informacije o broju identifikovanih, izlečenih i preminulih pacijenata od pandemije COVID-19 tokom 2020. i 2021. godine. Za koordinaciju i upravljanje akcijama za sprečavanje širenja pandemije COVID-19, Opština je osnovala Štab za vanredne situacije, koji je preduzeo sve zaštitne mere kako bi sprečio širenje pandemije COVID-19.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

Opština Ranilug, je mala ruralna opština sa 5000 stanovnika, sa razvojnim fokusom na dva glavna sektora, a to su ugostiteljstvo i gastronomija. Tokom pandemije najviše su pogođena ova dva sektora, što je uticalo i na povećanje stope nezaposlenosti u ovoj opštini. Takođe, ova opština se suočila sa problemima kao što su loši uslovi u domovima zdravlja, nedovoljna ulaganja u lokalni ekonomski razvoj itd.

Poslovno okruženje

Opština Ranilug, je mala ruralna opština sa 5000 stanovnika, sa razvojnim fokusom na dva glavna sektora, a to su ugostiteljstvo i gastronomija. Tokom pandemije najviše su pogođena ova dva sektora, što je uticalo i na povećanje stope nezaposlenosti u ovoj opštini. Takođe, ova opština se suočila sa problemima kao što su loši uslovi u domovima zdravlja, nedovoljna ulaganja u lokalni ekonomski razvoj itd.

Ekonomsko upravljanje

Podaci pokazuju da je, kao i u većini drugih malih opština na Kosovu, u ovoj opštini najviše pogođen privatni sektor. Iako službenici ove opštine kažu da je pandemijska kriza negativno uticala i na razvoj ostalih privrednih subjekata, nemaju zvaničnih podataka koliko je firmi zatvoreno u ovom periodu. Prema rečima opštinskih zvaničnika, pandemija je uticala na smanjenje privredne aktivnosti do -20%. S druge strane, procenjuje se da je pandemija do 45% pozitivno uticala na olakšanje procedura za otvaranje novih preduzeća. Usled pandemije bilo je nekih preduzeća koja su zatvorena, najčešće iz uslužnog sektora, za 5% u odnosu na period pre pandemije.

Uslovi na tržištu rada

Prema rečima zvaničnika ove opštine, sve lokalne institucije nadležne za sprovođenje antikovid mera na lokalnom nivou pokazale su visok stepen saradnje. Ova saradnja je olakšala rad privrednim subjektima u opštini i njihov ekonomski razvoj.

Finansijsko okruženje

Prema odgovorima zvaničnika opštine Ranilug, veći deo budžeta ove opštine čine vladini grantovi, a samo mali procenat opštinskog budžeta čine opštinski prihodi. Tokom prve pandemijske godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su oni tada, prema podacima istraživanja, u 2021. godini porasli za oko 70% na sopstvene prihode i 30% na poreske prihod.

Infrastruktura i povezanost

Što se tiče snabdevanja pijaćom vodom tokom 2020. i 2021. godine je na zadovoljavajućem nivou, usluga koja nije pogođena pandemijskom situacijom, slično ovom upravljanju otpadom. Što se tiče usluga prevoza, opština nema taksi službu ili autobusku stanicu, već samo stajališta koja koriste svi stanovnici kojima je potreban prevoz. Takođe u ovom periodu povećan je broj zahteva za pružanje neophodnih socijalnih usluga koje pruža Sektor socijalnih usluga, dok su 16,98% porodica na teritoriji opština korisnici socijalne pomoći. Svi građani ove opštine imali su priliku da dobiju osnovne usluge u obrazovnim institucijama putem onlajn učenja.

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Najviše je pogođen privatni sektor, a bilo je i zatvorenih preduzeća, najčešće iz uslužnog sektora, za 5% u odnosu na period pre pandemije.
Ekonomsko upravljanje	Saradnja sa svim opštinama sa severa Kosova i svim lokalnim institucijama, ali je nedostajala komunikacija sa centralnim nivoom.
Uslovi na tržištu rada	Pogođeni su svi sektori poput gastronomije, ugostiteljstva i maloprodaje itd.
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su oni tada, prema podacima istraživanja, porasli u 2021. godini.
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, voda za piće, sakupljanje otpada, sanitarne usluge su na zadovoljavajućem nivou u urbanim sredinama, dok su što se tiče saobraćaja, neka ruralna područja najviše pogođena.

Odgovor na krizu i mere oporavka

Podrška opštine je uglavnom usmerena na pružanje pomoći najugroženijim slojevima stanovništva kroz obezbeđivanje neophodnih medicinskih sredstava i lekova, hrane i osnovnih sredstava za funkcionisanje tokom karantina. Usvojene su različite mere i olakšice za ekonomski sektor kako bi se podstaklo njegovo poslovanje u kriznom periodu, kao što su odluka o oslobađanju od poreskih olakšica i opštinskog zakupa preduzeća za sva preduzeća koja posluju u ovoj opštini, održavanje i dezinfekcija javnih površina i objekti koji se koriste za formalne i neformalne poslovne aktivnosti (kao što su ulice, javni trgovi, opštinske pijace, itd.).

Umesto zaključka

Opština Ranilug nije usvojila plan upravljanja krizom. Prema rečima zvaničnika ove opštine, u okviru plana oporavka, glavni fokus treba da bude podrška sektoru gastronomije, kao glavnom sektoru koji posluje u ovoj opštini.

Opština Štrpce

Opštinski profil

U opštini Štrpce, od prvog slučaja COVID-19 u martu 2020. do decembra 2021. godine, identifikovano je 576 slučajeva COVID-19, od kojih je 547 izlečeno, a 29 je umrlo. Vredi napomenuti da su ovi podaci prikupljeni iz „i” kosovskih i srpskih sistema koji funkcionišu u ovoj opštini. Tako je iz zdravstvenog sistema Kosova prijavljeno 95 pozitivnih na COVID-19, od kojih su 3 prijavljeni kao mrtvi. Dok je broj onih kojima je potrebna podrška zdravstvenog sistema Srbije znatno veći, ovde je 481 pozitivan rezultat pozitivan na COVID-19, od kojih je 26 registrovano sa smrtnim ishodom. Za koordinaciju i upravljanje merama na sprečavanju širenja pandemije COVID-19, opština je osnovala Štab za vanredne situacije, koji je preduzeo sve zaštitne mere za sprečavanje širenja pandemije COVID-19 u skladu sa odlukama Ministarstva zdravlja i Instituta za javno zdravlje Kosova.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

Nezaposlenost je jedan od najvećih problema sa kojima se opština Štrpce suočava već dugi niz godina. S obzirom na to da ova opština ima najrazvijeniji ugostiteljski sektor, pandemijska kriza je najviše pogodila ovaj sektor u kojem je mnogo radnih mesta izgubljeno.

Poslovno okruženje

Podaci pokazuju da su kao i u većini drugih malih opština na Kosovu i u ovoj opštini najviše pogođeni sektori ugostiteljstvo, gastronomija, turizam, ugostiteljstvo, uslužne delatnosti itd. Iako zvaničnici ove opštine kažu da je pandemijska kriza negativno uticala na razvoj od ostalih preduzeća, oni nemaju zvanične podatke o tome koliko je preduzeća zatvoreno u ovom periodu, ali prema njima, pandemija je negativno uticala na zatvaranje preduzeća i do -5%.

Ekonomsko upravljanje

Upravljanje situacijom, sa centralnog nivoa, prema njihovim rečima je rađeno ad-hoc, bez konkretne strategije. Stalno menjanje mera i njihovo pogrešno tumačenje od strane nadležnih je stvorilo više problema u sprovođenju mera. Saradnja je bila sa svim opštinama sa severa Kosova i svim lokalnim institucijama.

Uslovi na tržištu rada

Prema podacima istraživanja, zaposlenost u ovoj opštini je značajno opala tokom pandemije, dok su najugroženiji sektori ugostiteljstvo, gastronomija, turizam, katering, uslužne delatnosti itd. Slično kao i u situaciji u privrednim društvima, opština nema podatke o broju tražilaca posla ili onih koji su ostali bez posla u ovom periodu, ali prema rečima opštinskih zvaničnika, pandemija je negativno uticala na stopu nezaposlenosti i do -50%, dok je najveći negativan uticaj, oko -55%, posebno na nezaposlenost mladih.

Finansijsko okruženje

Prema odgovorima zvaničnika opštine Štrpce najveći deo budžeta ove opštine se sastoji od vladinih grantova i samo mali procenat opštinskog budžeta se sastoji od opštinskih prihoda. Tokom prve pandemijske godine došlo je do smanjenja sopstvenih izvornih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su ovi tada, prema podacima istraživanja, povećani u 2021.

Infrastruktura i povezanost

Što se tiče obezbeđenja pijaće vode, ova opština je imala problem zbog izgradnje mini hidroelektrane. Što se tiče usluga prevoza, tokom pandemijske krize ova usluga je smanjena za neka sela u ruralnim područjima opštine. Takođe, u ovom periodu povećan je broj zahteva za pružanje neophodnih socijalnih usluga koje pruža Sektor socijalnih usluga. Svi građani ove opštine imali su priliku da dobiju osnovne usluge u obrazovnim institucijama putem onlajn učenja.

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Najpogođeniji sektori su ugostiteljstvo, gastronomija, turizam, catering, uslužne delatnosti itd.
Ekonomsko upravljanje	Saradnja sa svim opštinama sa severa Kosova i svim lokalnim institucijama, ali je nedostajala komunikacija sa centralnim nivoom.
Uslovi na tržištu rada	Najpogođeniji sektori su ugostiteljstvo, gastronomija, turizam, catering, uslužne delatnosti itd.
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su oni tada, prema podacima istraživanja, porasli u 2021. godini.
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, voda za piće, sakupljanje otpada, sanitarne usluge su na zadovoljavajućem nivou u urbanim sredinama, dok su što se tiče saobraćaja, neka ruralna područja najviše pogođena.

Odgovor na krizu i mere oporavka

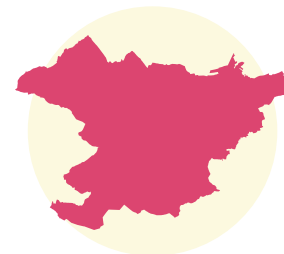
Opština je pružila pomoć ugostiteljskom i poljoprivrednom sektoru kroz saradnju sa nevladinim sektorom. Podrška opštine u pogledu poslovanja uglavnom je fokusirana na odluku o oslobađanju od oslobađanja od poreza i opštinskog zakupa poslovnog prostora za sve firme koje posluju u ovoj opštini, održavanje i dezinfekciju javnih prostora i objekata koji se koriste za formalne i neformalne poslovne aktivnosti (npr. kao što su ulice, javni trgovi, opštinske pijace, itd.), ciljanu podršku u obliku grantova ili tehničke pomoći za podršku inovacijama za odgovor na COVID-19 i oporavak itd.

Umesto zaključka

S obzirom da se i pre pandemije ova opština nalazila u teškoj ekonomskoj situaciji, pandemijska kriza je samo pogoršala ekonomiju. Najviše su pogođeni privatni sektor i mala preduzeća.

Opština Štimlje

Opštinski profil

U opštini Štimlje, od prvog slučaja COVID-19 u martu 2020. do decembra 2021. godine, identifikovano je 1958 slučajeva COVID-19, od kojih je 1924 izlečeno, a 34 su završila smrtnim ishodom. Za koordinaciju i upravljanje merama na sprečavanju širenja pandemije COVID-19, opština je osnovala Štab za vanredne situacije, koji je preduzeo sve zaštitne mere za sprečavanje širenja pandemije COVID-19 u skladu sa odlukama Ministarstva zdravlja i Instituta za javno zdravlje Kosova.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

Izazov za opštinu Štimlje, pre izbijanja pandemije bila je loša ekonomska situacija sa velikim brojem nezaposlenih, tokom pandemijske krize, upravljanje projektima, naplata prihoda je otežana, povećan je broj porodica sa socijalnom pomoći jer su porodice koje su zavisne od građevinskog sektora, na primer, kada su izgubile posao tokom pandemije, identifikovane kao porodice kojima je potrebna socijalna pomoć.

Poslovno okruženje

Podaci pokazuju da su, kao i u većini drugih malih opština na Kosovu, i u ovoj opštini najviše pogođeni sektori gastronomije, građevinarstva, maloprodaje, kozmetičkih salona itd. Iako zvaničnici ove opštine kažu da je pandemijska kriza negativno uticala na razvoj drugih preduzeća, oni nemaju zvaničnih podataka o tome koliko je preduzeća zatvoreno u ovom periodu. Ali prema opštinskim zvaničnicima, pandemija je imala negativan uticaj na zatvaranje preduzeća do -7% i uticala je na smanjenje ekonomske aktivnosti do -10%.

Ekonomsko upravljanje

Mehanizmi saradnje na lokalnom i centralnom nivou bili su informisanje i međusobne konsultacije. Takođe, prema rečima opštinskih zvaničnika, ova opština je održala sastanke sa centralnim nivoom u vezi sa saradnjom i lokalnog i centralnog nivoa za mere koje treba preduzeti, za podršku upravljanju situacijom i očuvanju javnog zdravlja.

Uslovi na tržištu rada

Prema podacima istraživanja, zaposlenost u ovoj opštini je značajno opala tokom pandemije, a najviše su pogođeni sektori građevinarstva, proizvodnje, maloprodaje i gastronomije. Slično kao i u situaciji sa preduzećima, opština nema podatke o broju tražilaca posla ili onih koji su ostali bez posla u ovom periodu. Ali na osnovu podataka dobijenih od opštinskih zvaničnika, pandemija je imala negativan uticaj na stopu nezaposlenosti do -11%, dok je najveći negativan uticaj, oko -10%, posebno na nezaposlenost žena i mladih.

Finansijsko okruženje

Prema odgovorima zvaničnika opštine Štimlje, kao i većina malih opština, ima mali opštinski budžet. Tokom prve pandemijske godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su oni tada, prema podacima istraživanja, porasli u 2021.

Infrastruktura i povezanost

Što se tiče snabdevanja pijaćom vodom tokom 2020. i 2021. godine je na zadovoljavajućem nivou, usluga koja nije pogođena pandemijskom situacijom, slično ovom upravljanju otpadom. Što se tiče usluga prevoza, tokom pandemijske krize ova usluga je smanjena za neka sela u ruralnim područjima opštine. Prema podacima opštinskih zvaničnika, pandemija je imala negativan uticaj koji se procenjuje na oko -10% na dostupnost transporta i mobilnosti. Takođe, tokom ovog perioda došlo je do porasta broja zahteva za pružanje potrebnih socijalnih usluga koje pruža Sektor socijalnih usluga. Svi građani Štimlja su imali priliku da dobiju osnovne usluge u obrazovnim institucijama putem onlajn učenja.

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Najpogođeniji sektori su gastronomija, građevinarstvo, maloprodaja, kozmetički saloni itd.
Ekonomsko upravljanje	Opština je blisko sarađivala sa centralnim nivoom, odnosno sa Ministarstvom zdravlja za preduzete korake.
Uslovi na tržištu rada	Najpogođeniji sektori su građevinarstvo, proizvodnja, maloprodaja i gastronomski sektor.
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su isti tada, prema podacima istraživanja, povećani u 2021.
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, voda za piće, sakupljanje otpada, sanitarne usluge su na zadovoljavajućem nivou u urbanom području, dok su u oblasti transporta najviše pogođena neka ruralna područja.

Odgovor na krizu i mere oporavka

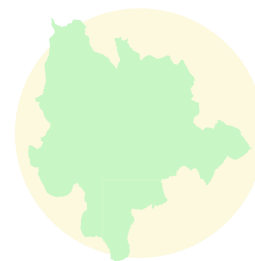
Podrška opštine u pogledu poslovanja uglavnom je fokusirana na odluku o oslobađanju od oslobađanja od poreza i opštinskog zakupa poslovnog prostora za sve firme koje posluju u ovoj opštini, održavanja i dezinfekcije javnih prostora i objekata koji se koriste za formalne i neformalne poslovne aktivnosti (npr. kao ulice, javni trgovi, opštinske pijace, itd.), ciljanu podršku u vidu grantova ili tehničke pomoći za podršku inovacijama za odgovor na COVID-19 i oporavak itd. Takođe, mnoga preduzeća su finansijski potpomognuta od strane opštine, gde se većina subvencija izdvaja za poljoprivredu (pogođenu pandemijom i gradom).

Umesto zaključka

Uloga lokalne uprave u opštini Štimlje je bila da više sprovodi centralne odluke i pokriva i upravlja situacijama sopstvenim ljudskim, finansijskim i logističkim kapacitetima. U međuvremenu, nema dugoročnog plana za ekonomski oporavak osim do sada preduzetih mera prema nadležnostima i sopstvenim finansijskim sredstvima.

Opština Srbica

Opštinski profil

Opština Srbica nije dala podatke o broju identifikovanih, izlečenih i izgubljenih pacijenata pandemijom COVID-19 tokom 2020. i 2021. godine. Za koordinaciju i upravljanje merama za sprečavanje širenja pandemije COVID-19, Opština je osnovala Štab za vanredne situacije, koji je preduzeo sve zaštitne mere radi sprečavanja širenja pandemije COVID-19 u skladu sa odlukama MZ-a i IJZK-a.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

I pre pandemije, opština Srbica se suočila sa velikim brojem izazova, počevši od slabog ekonomskog razvoja, posebno u poljoprivredi, proizvodnji i uslužnom sektoru. Mnoga preduzeća su u letnjoj sezoni zavisna od dijaspore, ali je pojava pandemije i početak perioda izolacije dodatno pogoršala situaciju.

Poslovno okruženje

U opštini Srbica je, prema istraživanju, pre pandemije bilo oko 600 aktivnih preduzeća i tokom perioda pandemije nisu bila zatvorena već su obustavljena zbog nerazvijenosti delatnosti, koja je već u ozbiljnom stanju uprkos dobijenim subvencijama sa lokalnog i centralnog nivoa. Tokom ovog perioda, zbog mera oporavka Vlade i lokalnog nivoa, nastavljeno je otvaranje novih preduzeća, uglavnom start-up-ova koji su dobili grantove od opštine.

Ekonomsko upravljanje

Prema rečima opštinskih zvaničnika Srbije, do sada je postojala dobra saradnja na lokalnom i centralnom nivou, gde se AKO procenjuje kao fasilikator u ovoj saradnji. Prema njihovim rečima, tokom ovog perioda pandemije mesečno se obavljaju informisanja i konsultacije.

Uslovi na tržištu rada

Prema podacima istraživanja opštine Srbica, budući da u lokalnoj ekonomiji dominiraju individualna preduzeća i mikro preduzeća koja su pogođena situacijom pandemije, sektori koji su najviše pogođeni u pogledu stope zaposlenosti su gastronomija, tekstil, građevinarstvo, maloprodaja, krojenje, kozmetički saloni itd. Međutim, nema zvaničnih podataka o broju zaposlenih i onih koji traže posao u periodu pandemije.

Finansijsko okruženje

Slično drugim opštinama, i u opštini Srbica tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su isti tada, prema podacima istraživanja, povećani u 2021. godini.

Infrastruktura i povezanost

Što se tiče zdravstvenih usluga, ruralna područja udaljena od zdravstvenih ustanova najviše su pogođena tokom pandemije jer su usluge javnog prevoza bile ograničenije tokom ovog perioda i u većini slučajeva građani su bili primorani da koriste privatni prevoz. Što se tiče vodovoda i pre pandemije bilo je problema jer nisu svi stanovnici priključeni na vodovodnu mrežu opštine. Slično je sa sanitarnim uslugama i uslugama prikupljanja otpada koje su bile problematičnije za stanovnike koji žive u izolovanim područjima.

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Oko 600 aktivnih preduzeća i tokom perioda pandemije nisu zatvorena već su obustavljena, koja su već u teškom stanju uprkos subvencijama dobijenim sa lokalnog i centralnog nivoa.
Ekonomsko upravljanje	Mehanizmi saradnje na lokalnom i centralnom nivou bili su informisanje i međusobne konsultacije.
Uslovi na tržištu rada	Sektori koji su najviše pogođeni stopom zaposlenosti su gastronomija, tekstil, građevinarstvo, maloprodajna industrija, krojenje, kozmetički saloni itd.
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su isti tada, prema podacima istraživanja, povećani u 2021.
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, sakupljanje otpada, pijaća voda, sanitarne, transportne usluge su na zadovoljavajućem nivou u urbanom području, dok su neka od ruralnih područja najviše pogođena.

Odgovor na krizu i mere oporavka

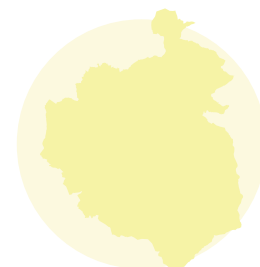
Tokom pandemijske krize, opština Srbica je, u okviru svojih budžetskih mogućnosti, iskoristila sve svoje moguće kapacitete, kao što je podrška preduzećima kod kojih je izvršeno oslobađanje od opštinskih taksi za korišćenje spoljnih prostorija, održavanje i dezinfekciju javnih površina i objekata koji se koriste za formalne i neformalne poslovne aktivnosti (kao što su ulice, javni trgovi, opštinske pijace, itd.), ciljana podrška u obliku grantova ili tehničke pomoći za podršku inovacijama za odgovor i oporavak na COVID-19. U periodu pandemije podeljeni su hitni paketi svim porodicama kojima je potrebna pomoć i onima koji su pogođeni porodičnim poslom, porodicama pogođenim pandemijom COVID-19 itd.

Umesto zaključka

S obzirom da je i pre pandemije ova opština bila u teškoj ekonomskoj situaciji, pandemija je samo pogoršala situaciju. Najviše su pogođeni privatni sektor i mala preduzeća.

Opština Suhareka

Opštinski profil

U opštini Suva Reka, od prvog slučaja COVID-19 u martu 2020. do decembra 2021. godine, identifikovan je 3061 slučaj COVID-19, od kojih je 2962 izlečeno, a 99 je završilo smrtnim ishodom. Za koordinaciju i upravljanje merama na sprečavanju širenja pandemije COVID-19, opština je formirala Štab za vanredne situacije, koji je preduzeo sve zaštitne mere za sprečavanje širenja pandemije COVID-19 u skladu sa odlukama MZ-a i IJZK-a.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

Teška ekonomska i socijalna situacija i visok nivo nezaposlenosti istaknuti su kao dva glavna problema sa kojima se opština Suva Reka suočavala i pre izbijanja pandemijske krize. Takođe, ova opština se u kontinuitetu suočava sa poplavama koje su nanele velike štete privrednim subjektima, uglavnom u sektoru poljoprivrede.

Poslovno okruženje

Prema rečima zvaničnika ove opštine, tokom pandemije u opštini Suva Reka, pogođeni su skoro svi sektori poslovanja, kao što su gastronomija, tekstil, građevinarstvo, krojenje, kozmetički saloni, itd. Na osnovu podataka istraživanja, pandemija je imala negativan uticaj na zatvaranje preduzeća do -7% i uticala je na smanjenje ekonomske aktivnosti do -16%. U vreme pandemije, odnosno za poslednje dve godine, prema podacima u ovoj opštini, zatvoreno je 65 preduzeća, uglavnom delatnosti sektora kao što su građevinarstvo, gastronomija, kozmetički saloni itd. Dok, od ukupnog broja zatvorenih preduzeća, sedam su vodile žene, uglavnom kozmetički saloni.

Ekonomsko upravljanje

Prema rečima opštinskih zvaničnika Suve Reke, do sada je postojala dobra saradnja na lokalnom i centralnom nivou, gde se kao fasilitator u ovoj saradnji procenjuje da je AKO. Prema njihovim rečima, tokom ovog perioda pandemije mesečno se obavljaju informisanja i konsultacije.

Uslovi na tržištu rada

Prema podacima istraživanja, u ovoj opštini gastronomija je bila jedan od glavnih sektora koji je najviše pogođen antikovid merama što je takođe povećalo nivo nezaposlenosti s obzirom na činjenicu da je veliki broj mladih u ovim opštinama zaposlen u ovom sektoru. Prema rečima opštinskih zvaničnika, pandemija je negativno uticala na stopu nezaposlenosti do -19%, dok je najveći negativan uticaj, oko -55%, posebno na nezaposlenost mladih. Međutim, visoka stopa nezaposlenosti u ovom periodu pandemije pogodila je i žene, uglavnom one koje se bave malim biznisima poput kozmetičkih salona ili krojačkih radnji.

Finansijsko okruženje

Slično drugim opštinama, i u opštini Suva Reka tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su isti tada, prema podacima istraživanja, povećani u 2021. godini.

Infrastruktura i povezanost

Što se tiče zdravstvenih usluga, ruralna područja udaljena od zdravstvenih ustanova najviše su pogođena tokom pandemije jer su usluge javnog prevoza bile ograničenije tokom ovog perioda i u većini slučajeva građani su bili primorani da koriste privatni prevoz. Prema podacima opštinskih zvaničnika, pandemija je imala negativan uticaj koji se procenjuje na oko -40% na dostupnost transporta i mobilnosti. Usluge vode tokom perioda pandemije bile su pružene svim stanovnicima, ali su u nekim delovima uglavnom ruralna područja imala smanjene usluge. Slično je sa sanitarnim uslugama i uslugama prikupljanja otpada koje su bile problematičnije za stanovnike koji žive u izolovanim područjima.

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Pogođeni su gotovo svi sektori iz oblasti poslovanja kao što su gastronomija, tekstil, građevinarstvo, krojenje, kozmetički saloni, itd. Dok je zatvoreno 65 preduzeća, uglavnom preduzeća sektora kao što su građevinarstvo, gastronomija, kozmetički saloni itd.
Ekonomsko upravljanje	Opština je blisko sarađivala sa centralnim nivoom, odnosno sa Ministarstvom zdravlja za preduzete korake.
Uslovi na tržištu rada	Visoka stopa nezaposlenosti u ovom periodu pandemije najviše je pogodila žene, uglavnom one koje se bave malim biznisima poput kozmetičkih salona ili krojačkih radnji.
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su isti tada, prema podacima istraživanja, povećani u 2021.
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, voda za piće, sakupljanje otpada, sanitarne i transportne usluge su na zadovoljavajućem nivou u urbanim sredinama, dok su neka ruralna područja najviše pogođena.

Odgovor na krizu i mere oporavka

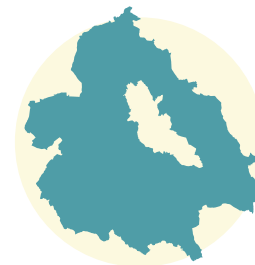
Tokom pandemijske krize, opština Suva Reka je, u okviru svojih budžetskih mogućnosti, iskoristila sve svoje moguće kapacitete, kao što je podrška preduzećima kod kojih je učinjeno oslobađanje od plaćanja opštinskih taksi za korišćenje spoljnih prostorija, propise koji olakšavaju registraciju preduzeća i licenciranje, održavanje i dezinfekcija javnih prostora i objekata koji se koriste za formalne i neformalne poslovne aktivnosti (kao što su ulice, javni trgovi, opštinske pijace, itd.), subvencije za hranu za porodice kojima je potrebna pomoć i slučajeve COVID-19, itd. Zbog ograničenog budžeta, ova opština ne radi nacrt dugoročnog plana oporavka.

Umesto zaključka

S obzirom da je i pre pandemije ova opština bila u teškoj ekonomskoj situaciji, pandemijska kriza je samo pogoršala ekonomsku situaciju. Najviše su pogođeni privatni sektor i mala preduzeća.

Opština Vitina

Opštinski profil

U opštini Vitina nisu dali informacije o broju identifikovanih, izlečenih i izgubljenih pacijenata od pandemije COVID-19 tokom 2020. i 2021. godine. Za koordinaciju i upravljanje merama za sprečavanje širenja pandemije COVID-19, opština je osnovala Štab za vanredne situacije, koji je preduzeo sve zaštitne mere za sprečavanje širenja pandemije COVID-19 u skladu sa odlukama MZ-a i IJZK-a.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

I pre pandemije, opština Vitina se suočila sa velikim brojem izazova, počevši od nedostatka dovoljnih kapitalnih investicija u vitalne projekte za građane sa centralnog nivoa, nedostatka podrške za nova preduzeća i nedovoljnog budžeta na opštinskom nivou.

Poslovno okruženje

Prema rečima zvaničnika ove opštine, tokom pandemije u opštini Vitina pogođeni su skoro svi sektori poslovne oblasti, kao što su gastronomija, tekstil, građevinarstvo, krojenje, kozmetički saloni, itd. Dok postoje tri preduzeća koja su zatvorena kao rezultat pandemije, koja su vodile žene u sektoru kozmetičkih salona, malo-prodaji, iako prema rečima opštinskih zvaničnika broj zatvorenih preduzeća može biti i veći, ali oni nemaju zvanične podatke. S druge strane, procenjeno je da je pandemija do 100% pozitivno uticala na olakšanje procedura za otvaranje novih preduzeća.

Ekonomsko upravljanje

Prema rečima opštinskih zvaničnika Vitine, do sada je postojala dobra saradnja na lokalnom i centralnom nivou, gde se kao fasilitator u ovoj saradnji procenjuje da je AKO. Prema njihovim rečima, tokom ovog perioda pandemije mesečno se obavljaju informisanja i konsultacije.

Uslovi na tržištu rada

Prema podacima istraživanja iz opštine Vitina, budući da lokalnom ekonomijom dominiraju individualna preduzeća i mikro preduzeća koja su pogođena situacijom pandemije, sektori koji su najviše pogođeni u pogledu stope zaposlenosti su gastronomija, tekstilna industrija, građevinarstvo, maloprodaja, krojenje, kozmetički saloni itd. Međutim, nema zvaničnih podataka o broju zaposlenih i onih koji traže posao u periodu pandemije.

Finansijsko okruženje

Slično drugim opštinama, u opštini Vitina tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su isti tada, prema podacima istraživanja, porasli u 2021. Međutim, prema zvaničnicima ove opštine, najveći deo budžeta se sastoji od vladinih grantova.

Infrastruktura i povezanost

Što se tiče zdravstvenih usluga, ruralna područja udaljena od zdravstvenih ustanova najviše su pogođena tokom pandemije jer su usluge javnog prevoza bile ograničenije tokom ovog perioda i u većini slučajeva građani su bili primorani da koriste privatni prevoz. Usluge vode tokom perioda pandemije bile su pružene svim stanovnicima, ali su u nekim delovima uglavnom ruralna područja imala smanjene usluge. Slično je sa sanitarnim uslugama i uslugama prikupljanja otpada koje su bile problematičnije za stanovnike koji žive u izolovanim područjima.

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Pogođeni su gotovo svi sektori poslovnog područja, kao što su gastronomija, tekstilna industrija, građevinarstvo, krojenje, kozmetički saloni, itd. Dok su 3 preduzeća vođena ženama zatvorena 2021. godine.
Ekonomsko upravljanje	Opština je blisko sarađivala sa centralnim nivoom, odnosno sa Ministarstvom zdravlja za preduzete korake.
Uslovi na tržištu rada	Sektori koji su najviše pogođeni stopom zaposlenosti su gastronomija, tekstilna industrija, građevinarstvo, maloprodajna industrija, krojenje, kozmetički saloni itd.
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su isti tada, prema podacima istraživanja, povećani u 2021.
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, voda za piće, sakupljanje otpada, sanitarne i transportne usluge su na zadovoljavajućem nivou u urbanim sredinama, dok su neka ruralna područja najviše pogođena.

Odgovor na krizu i mere oporavka

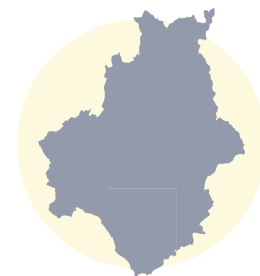
Tokom pandemijske krize, opština Vitina je, u okviru svojih budžetskih mogućnosti, iskoristila sve svoje moguće kapacitete, kao što je podrška preduzećima kod kojih je izvršeno oslobađanje od plaćanja opštinskih taksi za korišćenje spoljnih prostorija, održavanje i dezinfekciju javnih površina i objekata koji se koriste za formalne i neformalne poslovne aktivnosti (kao što su ulice, javni trgovi, opštinske pijace, itd.), ciljana podrška u obliku grantova ili tehničke pomoći za podršku inovacijama za odgovor na COVID-19 i subvencije za hranu za siromašne porodice i slučajeve COVID-19 itd. Zbog ograničenog budžeta, ova opština ne izrađuje nacrt dugoročnog plana oporavka.

Umesto zaključka

S obzirom da se i pre pandemije ova opština nalazila u teškoj ekonomskoj situaciji, pandemijska kriza je samo pogoršala ekonomsku situaciju. Najviše su pogođeni privatni sektor i mala preduzeća, dok je finansijski kapacitet opštine suviše ograničen da bi pomogao preduzećima da se oporave.

Opština Vučitrn

Opštinski profil

U opštini Vučitrn, od prvog slučaja COVID-19 u martu 2020. do decembra 2021. godine, identifikovan je 4961 slučaj COVID-19, od kojih je 4820 izlečeno, a 141 slučaj je bio sa smrtnim ishodom. Za koordinaciju i upravljanje merama na sprečavanju širenja pandemije COVID-19, opština je osnovala Štab za vanredne situacije, koji je preduzeo sve zaštitne mere za sprečavanje širenja pandemije COVID-19 u skladu sa odlukama Ministarstva zdravlja i Instituta za javno zdravlje Kosova.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

Izazov za opštinu Vučitrn, pre izbijanja pandemije, bila je loša ekonomska situacija sa velikim brojem nezaposlenih, nedovoljan kapacitet da se nosi sa krizom koja je zahvatila region i šire. Dok je u slučaju prvih slučajeva i povećanja broja ljudi zaraženih COVID-19, glavni izazov predstavljalo zaoštavanje ekonomske i socijalne situacije kao rezultat zatvaranja većine preduzeća, posebno u gastronomskom i građevinskom sektoru.

Poslovno okruženje

Podaci pokazuju da kao i u većini drugih malih opština na Kosovu, u ovoj opštini su najviše pogođeni sektori gastronomije, građevine, prerađivačke industrije, maloprodaje itd. Prema statističkim podacima ove opštine, broj zatvorenih preduzeća u 2020-2021. bio je 112. Ako pogledamo rodnu podelu preduzeća koje vode žene, ima ukupno 24 zatvorena preduzeća za period 2020-2021. Prema rečima opštinskih zvaničnika, u ovoj opštini postoje objekti za vreme otvaranja preduzeća i oni su besplatni. Dok se procenjuje da je neformalna ekonomija deo života poslovanja ali je u nižim parametrima.

Ekonomsko upravljanje

Mehanizmi saradnje na lokalnom i centralnom nivou bili su informisanje i međusobne konsultacije. Takođe, prema rečima opštinskih zvaničnika, ova opština je održala sastanke sa centralnim nivoom u vezi sa saradnjom i lokalnog i centralnog nivoa za mere koje treba preduzeti, za podršku upravljanju situacijom i očuvanju javnog zdravlja.

Uslovi na tržištu rada

Prema podacima istraživanja, zaposlenost u ovoj opštini je značajno opala tokom pandemije, a najviše su pogođeni sektori građevinarstva, proizvodnje, maloprodaje i gastronomije. Podaci Kosovske agencije za statistiku pokazuju brzi rast nezaposlenosti. Tačnije od marta 2020. godine broj tražilaca posla povećan je za 3126 ili oko 40%. Trenutno registrovani tražioci posla su 7869 lica od čega 4179 muškaraca i 3690 žena. Ako govorimo o Opštinskoj kancelariji za zapošljavanje, ukupan broj nezaposlenih je 624 lica, od čega 317 žena i 307 muškaraca. Što se tiče neformalnog zapošljavanja na osnovu pola u opštini Vučitrn prema proceni socio-ekonomskog uticaja pandemije COVID-19 trenutno je 39% muškaraca zaposlenih neformalno, dok je žena 12%.

Finansijsko okruženje

Prema odgovorima zvaničnika opštine Vučitrn tokom prve pandemijske godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreških prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su isti tada, prema podacima istraživanja, porasli 2021. godine.

Infrastruktura i povezanost

Što se tiče snabdevanja pijaćom vodom tokom 2020. i 2021. godine je na zadovoljavajućem nivou, usluga koja nije pogođena pandemijskom situacijom, slično ovom upravljanju otpadom. U vreme pandemije imali su značajno skraćeno vreme putovanja, u ostalim vremenskim periodima to nije uticalo na transport i mobilnost, pa samim tim nije bilo pogođenih područja. Takođe, tokom ovog perioda došlo je do povećanja broja zahteva za pružanje neophodnih socijalnih usluga koje pruža Sektor socijalnih usluga. Svi građani Vučitrna su imali priliku da dobiju osnovne usluge u obrazovnim institucijama putem onlajn učenja.

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Najpogođeniji sektori su gastronomija, građevinarstvo, prerađivačka industrija, maloprodaja itd. Broj zatvorenih preduzeća u 2020. - 2021. godini bio je 112, od kojih 24 preduzeća vode žene.
Ekonomsko upravljanje	Mehanizmi saradnje na lokalnom i centralnom nivou bili su informisanje i međusobne konsultacije.
Uslovi na tržištu rada	Od marta 2020. godine broj tražilaca posla povećan je za 3126 ili oko 40%. Trenutno registrovani tražioci posla su 7869 lica od čega 4179 muškaraca i 3690 žena.
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su isti tada, prema podacima istraživanja, povećani u 2021.
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, sakupljanje otpada, voda za piće, sanitarne usluge su na zadovoljavajućem nivou, dok su za saobraćajne usluge najviše pogođena neka od ruralnih područja.

Odgovor na krizu i mere oporavka

Podrška opštine u poslovnom smislu uglavnom je usmerena na odluku o oslobađanju od oslobađanja od poreza i opštinskog zakupa poslovnog prostora za sve firme koje posluju u ovoj opštini, oslobađanja plaćanja naknade za boravak dece u javnom vrtiću, - oslobađanja od plaćanja porodica koje su na programu socijalne pomoći za porez na prikupljanje otpada. Takođe, mnoga preduzeća su finansijski potpomognuta od strane opštine, a neka od njih su se prijavila i za pomoć (subvencije) u Vladi za broj zaposlenih i gubitke prouzrokovane tokom sezone pandemije.

Umesto zaključka

Opština Vučitrn je izradila plan za ekonomski oporavak, ali nema dovoljno sredstava za sprovođenje bez pomoći centralne Vlade. Prema rečima zvaničnika ove opštine, u okviru plana oporavka, cilj je da se što više bori protiv neformalnosti u ekonomiji.

Opština Zubin Potok

Opštinski profil

Opština Zubin Potok nije dala podatke o broju identifikovanih, izlečenih i izgubljenih pacijenata od pandemije COVID-19 tokom 2020. i 2021. godine. Radi koordinacije i upravljanja merama na sprečavanju širenja pandemije COVID-19, opština je osnovala štab za vanredne situacije, koji je preduzeo sve zaštitne mere kako bi sprečio širenje pandemije COVID-19.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

Opština Zubin Potok, kao mala opština, kao i opština Leposavić, pre početka pandemije, suočila se sa brojnim izazovima i problemima kao što su prirodne katastrofe (poplave, klizišta, požari), loši uslovi u domovima zdravlja, nedovoljna ulaganja u lokalni ekonomski razvoj itd.

Poslovno okruženje

Podaci pokazuju da je, kao i u većini drugih malih opština na Kosovu, u ovoj opštini najviše pogođen privatni sektor. Iako zvaničnici ove opštine kažu da je pandemijska kriza negativno uticala i na razvoj ostalih privrednih subjekata, nemaju zvaničnih podataka koliko je firmi zatvoreno u ovom periodu.

Ekonomsko upravljanje

Prema rečima zvaničnika ove opštine, imali su saradnju sa svim opštinama na severu Kosova i sve lokalne institucije odgovorne za sprovođenje anti-kovid mera na lokalnom nivou pokazale su visok nivo saradnje. Ova saradnja je olakšala rad privrednim subjektima u opštini i njihov ekonomski razvoj.

Uslovi na tržištu rada

Prema podacima istraživanja, zaposlenost u ovoj opštini je značajno opala tokom pandemije, a najteže su pogođeni sektori gastronomije, kozmetičkih salona, maloprodaje. Slično kao i u situaciji u privrednim društvima, opština nema podatke o broju tražilaca posla ili onih koji su ostali bez posla u ovom periodu.

Finansijsko okruženje

Prema odgovorima zvaničnika opštine Zubin Potok, veći deo budžeta ove opštine čine državni grantovi, a samo mali procenat opštinskog budžeta čine opštinski prihodi.

Infrastruktura i povezanost

Što se tiče snabdevanja pijaćom vodom tokom pandemijske krize bilo je na zadovoljavajućem nivou, usluga koja nije pogođena pandemijskom situacijom, slično ovom upravljanju otpadom. Takođe, u ovom periodu povećan je broj zahteva za pružanje neophodnih socijalnih usluga koje pruža Sektor socijalnih usluga. Svi građani ove opštine imali su priliku da dobiju osnovne usluge u obrazovnim institucijama putem onlajn učenja.

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Najviše je pogođen privatni sektor, ali nema zvaničnih podataka koliko je preduzeća zatvoreno tokom ove pandemijske krize.
Ekonomsko upravljanje	Saradnja sa svim opštinama sa severa Kosova i svim lokalnim institucijama ali je nedostajala komunikacija sa centralnim nivoom.
Uslovi na tržištu rada	Najpogođeniji sektori su gastronomija, kozmetički saloni, sektori maloprodaje.
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su isti tada, prema podacima istraživanja, povećani u 2021.
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, voda za piće, sakupljanje otpada, sanitarne usluge su na zadovoljavajućem nivou.

Odgovor na krizu i mere oporavka

Podrška opštine je uglavnom usmerena na pružanje pomoći najugroženijim slojevima stanovništva kroz obezbeđivanje neophodnih medicinskih sredstava i lekova, hrane i osnovnih sredstava za funkcionisanje tokom karantina. U tom smislu, opština je nastojala da pruži maksimalnu podršku zdravstvenom sistemu, kako u finansijskom smislu, tako i u obezbeđivanju neophodnog medicinskog materijala i opreme, a sve u cilju pružanja adekvatne zdravstvene zaštite stanovnicima opštine. Usvojene su različite mere i olakšice za ekonomski sektor kako bi se podstaklo njegovo poslovanje u kriznom periodu, kao što su odluka o oslobađanju od oslobađanja od poreza i opštinskog zakupa poslovnog prostora za sve firme koje posluju u ovoj opštini, održavanje i dezinfekcija javnih površina i objekata koji se koriste za formalne i neformalne poslovne aktivnosti (kao što su ulice, javni trgovi, opštinske pijace, itd.).

Umesto zaključka

Opština Zubin Potok nije usvojila plan upravljanja kriznim situacijama, ali prema rečima zvaničnika ove opštine, za održivi oporavak potrebno je da izrade akcione planove u kriznim situacijama. Naglasili su i potrebu blagovremenog produblivanja međusobne saradnje svih zainteresovanih strana kako bi se zaštitili i odgovorili na izazove koje predstavlja Covid-19.

Opština Zvečan

Opštinski profil

U opštini Zvečan, od prvog slučaja COVID-19 u 2020. godini do decembra 2021. godine, identifikovano je 2155 slučajeva COVID-19, od kojih je 2426 izlečeno, a 29 (18 muškaraca i 11 žena) je završilo smrtnim ishodom. Radi koordinacije i upravljanja merama na sprečavanju širenja pandemije COVID-19, opština je osnovala Štab za vanredne situacije koji je preduzeo sve zaštitne mere kako bi se sprečilo širenje pandemije COVID-19.

Glavni ekonomski i finansijski uticaji

Na osnovu dobijenih podataka, najveći izazov sa kojim se suočava opština Zvečan, pre pandemije (ali i tokom pandemijske krize), je neadekvatan vladin budžet za opštine na severu Kosova, koji nije dovoljan za najosnovnije potrebe za nesmetanim funkcionisanjem institucije. Ova opština se suočava i sa drugim problemima kao što su loš ekonomski razvoj i visok nivo nezaposlenosti.

Poslovno okruženje

Podaci pokazuju da je, kao i u većini drugih malih opština na Kosovu, u ovoj opštini najviše pogođen privatni sektor. S obzirom na to da je u ovoj opštini najrazvijeniji sektor poljoprivrede, zbog budžetskih ograničenja za subvencije najviše je pogođen u ovom periodu, ali i drugi sektori kao što su ugostiteljstvo, catering, uslužni sektor itd. Iako zvaničnici ove opštine kažu da je pandemijska kriza negativno uticala na razvoj poslovanja, nemaju zvaničnih podataka koliko je preduzeća zatvoreno u ovom periodu.

Ekonomsko upravljanje

Prema rečima zvaničnika ove opštine, sve lokalne institucije nadležne za sprovođenje antikovid mera na lokalnom nivou pokazale su visok nivo saradnje, ali je izostala komunikacija sa centralnim nivoom. Ova saradnja je olakšala rad privrednih subjekata u opštini i njihov ekonomski razvoj..

Uslovi na tržištu rada

Prema podacima istraživanja, zaposlenost u ovoj opštini je značajno opala tokom pandemije, a najviše su pogođeni sektori ugostiteljstva, keteringa i uslužni sektor. Slično kao i u situaciji u privrednim društvima, opština nema podatke o broju tražilaca posla ili onih koji su ostali bez posla u ovom periodu.

Finansijsko okruženje

Prema odgovorima zvaničnika opštine Zvečan, veći deo budžeta ove opštine čine vladini grantovi, a samo mali procenat opštinskog budžeta se sastoji od opštinskih prihoda.

Infrastruktura i povezanost

Usluge vode tokom perioda pandemije bile su pružene svim stanovnicima, ali su u nekim delovima, uglavnom ruralna područja imala smanjene usluge. Slično je sa sanitarnim uslugama, zdravstvom, transportom, prikupljanjem otpada koji su bili problematičniji za stanovnike koji žive u izolovanim područjima. Dok su svi građani ove opštine imali priliku da dobiju osnovne usluge u obrazovnim institucijama kroz onlajn učenje.

Dimenzije	Ključni nalazi
Poslovno okruženje	Najpogođeniji sektori su poljoprivreda, ugostiteljstvo, catering, uslužni sektor itd.
Ekonomsko upravljanje	Saradnja sa svim opštinama sa severa Kosova i svim lokalnim institucijama ali je nedostajala komunikacija sa centralnim nivoom.
Uslovi na tržištu rada	Najpogođeniji sektori su ugostiteljski, catering i uslužni sektori.
Finansijsko okruženje	Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja sopstvenih prihoda i poreskih prihoda u odnosu na prethodnu godinu, ali su isti tada, prema podacima istraživanja, povećani u 2021.
Infrastruktura i povezanost	Zdravstvena zaštita, voda za piće, sakupljanje otpada, sanitarne usluge su na zadovoljavajućem nivou u urbanom području, dok su što se tiče saobraćaja, neka ruralna područja najviše pogođena.

Odgovor na krizu i mere oporavka

Podrška opštine je uglavnom usmerena na pružanje pomoći najugroženijim slojevima stanovništva kroz obezbeđivanje neophodnih medicinskih sredstava i lekova, hrane i osnovnih sredstava za funkcionisanje tokom karantina. U saradnji sa opštinom, organizacije civilnog društva i lokalne nevladine organizacije izradile su niz rešenja za ekonomski odgovor na krizu. Pored savetodavnih usluga, pružili su pomoć stanovništvu u vidu podele zaštitne opreme, donacije tehnologije za nesmetano praćenje online nastave itd.

Umesto zaključka

Opština Zvečan nije usvojila plan upravljanja kriznim situacijama. Prema rečima zvaničnika ove opštine, u okviru plana oporavka, glavni fokus treba da bude podrška sektoru poljoprivrede, kao glavnog sektora koji posluje u ovoj opštini.

5

ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Realizovane ankete i regionalne radionice za potrebe ove studije pokazuju iskustva opština tokom krize COVID-19 i pomažu da se identifikuju pouke u vidu korisnih praksi. Socio-ekonomski efekti pandemijske situacije (Covid-19) bili su brojni i raznoliki. Kao rezultat toga, redovna saradnja između centralnih i lokalnih vlasti bila je praksa koju su koristile sve opštine.

Sa ciljem da se njihovim pitanjima pozabave na ekspeditivan način, Vlada Kosova i opštine su takođe uvele različite alate za interakciju, kao što su e-platforme, društveni mediji, itd. kako bi lokalna preduzeća i građani bili informisani. Ekonomski i finansijski uticaj pandemije negativno se odrazio na opštinske prihode – sopstvene prihode, međuvladine transfere, poreske prihode i opštinska sredstva prebačena iz državnog budžeta.

Iako je Vlada dodelila hitna sredstva opštinama za borbu protiv pandemije, one su bile pod pritiskom da povećaju javnu potrošnju kako bi ublažile najgore posledice krize i kako bi osigurale kontinuiranu isporuku osnovnih javnih dobara i usluga, uz istovremeno povećanje podrške ugroženom stanovništvu. Ovo se nije moglo uraditi bez preispitivanja prioriteta i reprogramiranja budžeta, a ta neophodnost je uticala uglavnom na programe kapitalnih investicija.

Opštine su pružale širok spektar ekonomskih i neekonomskih usluga, koje su od suštinskog značaja za ekonomiju svakog grada. Period pandemije povećao je potrebu za javnim službama. Bile su potrebne zdravstvene ustanove, uvećale su se usluge čišćenja i dezinfekcije javnih objekata i prostora koji se koriste za obavljanje poslova. Obim socio-ekonomske podrške ranjivim grupama, kao i finansijska i nefinansijska podrška preduzećima uticali su na opštine. Zbog smanjene ekonomske aktivnosti mnogi su ljudi ostali bez posla. U najtežoj situaciji bili su posebno oni koji nisu zaposleni u javnom sektoru, odnosno zaposleni u malim i srednjim preduzećima. Nalazi pokazuju da je situacija sa pandemijom COVID-19 predstavljala ekonomski izazov bez presedana. Vlada i opštine su spremne da preduzmu mere oporavka. Ali potrebne su odgovarajuće intervencije i upravljanje kako bi se ova situacija rešila.

Ovaj izveštaj pruža priliku centralnim i lokalnim institucionalnim liderima – kao i drugim zainteresiranim stranama – da razmisle o svom upravljanju, identifikuju propuste i poboljšaju sprovođenje efektivnih mera za oporavak nakon pandemije. Pokazalo se da je pandemija Covid-19 izazvala značajne promene u lokalnoj upravi, poslovnoj sferi i načinu života građana Kosova. Dakle, može se zaključiti da je pandemija COVID-19 direktno ili indirektno zahvatila sva područja društva koja se suočavaju sa zdravstvenom i socio-ekonomskom krizom, kao i različitim odgovorima lokalnih i centralnih vlasti.

Privatni sektor i mala preduzeća više su pogođeni pandemijskom krizom. Mnoga preduzeća su zatvorena, kao rezultat toga, stopa nezaposlenosti je porasla, došlo je do finansijske krize koja je imala velike implikacije, posebno za ugrožene grupe stanovništva i domaćinstva, od kojih su neka već na granici siromaštva.

Što se tiče mera oporavka, nijedna opština nije imala dugoročnu meru oporavka od uticaja pandemije COVID-19, a to se ističe kao izazov za sve opštine. Samo dve opštine su prijavile da su izradile planove za ekonomski oporavak. Opština Priština je izradila srednjoročni plan za oporavak malih preduzeća i javnog prevoza, dok je opština Vučitrn izradila plan za ekonomski oporavak, koji ima za cilj, između ostalog, borbu protiv neformalnosti u ekonomiji, iako nema dovoljno sredstava za njegovu implementaciju. Ostale opštine ne rade ni na izradi planova za dugoročne mere oporavka. Nalazi ukazuju na to da kosovske opštine nisu imale namenski budžet za rešavanje problema i krize koja je nastala kao posledica pandemije, pa su sva snabdevanja obezbeđivana iz redovnog budžeta.

Subvencije su bile veće u opštini Priština, uglavnom zbog veće mogućnosti nego u drugim opštinama, ali u isto vreme i većeg opterećenja od drugih opština zbog većih usluga i broja stanovnika.

Sektor gastronomije je identifikovan kao bitan za opštinske ekonomije, posebno u manjim opštinama. Shodno tome, opštinski zvaničnici su naveli da u okviru plana oporavka glavni fokus treba da bude podrška sektoru gastronomije. Međutim, dva izuzetka su bile male opštine, Parteš i Zvečan, koje su uglavnom zavisile od poljoprivrede, čija se podrška smatrala vitalnom za njihove ekonomije.

Predstavnik Udruženja gastronomije Kosova u Prištini identifikovao je nekoliko izazova u vezi sa merama oporavka. Navodi se da 65% preduzeća nije imalo koristi od [hitnih] mera paketa, jer nisu registrovana.

Udruženje je pripremlilo izveštaj za ministra finansija, rada i transfera, ali uputstva sadržana u izveštaju nisu uzeta u obzir i Vlada nije odgovorila. Kao problem je identifikovan i nedostatak inspektora rada; zajedno sa Vladom koja nije pravilno nadzirala isplate namenjene preduzećima. Takođe se navodi da je policija vršila diskriminaciju između privrednih subjekata prilikom primene ograničenja pandemije. Treba napomenuti da se broj preduzeća žena veštački povećao, jer su žene registrovale nova preduzeća samo da bi dobile grantove. Međutim, kako se ova novootvorena preduzeća zasnivaju samo na kratkoročnim projektima koji imaju za cilj dobijanje subvencija, iznos od 2000-3000 evra podrške je nedovoljan da se preduzeća održe aktivnim i da se stvori održiva lokalna ekonomija. U mnogim slučajevima, opštinski zvaničnici su izvestili da opštine, posebno one manje, nemaju kapacitet za dugoročni oporavak, što vide kao odgovornost centralne vlade. Shodno tome, koordinacija sa centralnom vladom smatra se ključnom. Fokus opština je na sprovođenju mera koje je usvojila centralna vlada, kao i na upravljanju situacijama vlastitim ljudskim i finansijskim resursima i logističkim mogućnostima.

Opštine sa srpskom većinom, a to su Gračanica, Leposavić, Severna Mitrovica, Novo Brdo, Ranilug, Zubin Potok, Zvečan, nalaze se u nepovoljnom položaju da se nose sa izazovima koje predstavlja pandemija. Zbog ograničenih kapaciteta, predstavnici navedenih opština su se izjasnili da nemaju planove za upravljanje krizom.

Nalazi, prednosti, izazovi i naučene lekcije čine osnovu za neke preporuke. Kako bi se odgovorilo na glavne izazove i ojačala perspektiva oporavka nakon pandemije, nude se sledeće opšte preporuke:

- / Za rukovodstvo MPAL-a i opštine od suštinske važnosti je da uzmu u obzir nalaze ovog izveštaja i da osmisle efikasne, inkluzivne, kao i participativne planove za mobilizaciju dodatnih finansijskih i nefinansijskih resursa za mere oporavka.
- / Vlada treba da poveća budžet za grantove i subvencije za mere oporavka. Pružiti dodatnu finansijsku podršku pogođenim opštinama dajući prioritet novim sredstvima za zelene programe, digitalizaciju, održivi razvoj, kao i održivu urbanu mobilnost i transport.
- / Vlada treba da pokrene međuinstitucionalnu saradnju kako bi podržala međusobnu povezanost obrazovanja, socijalne politike, socio-ekonomskog i obrazovnog razvoja za opštine.
- / Vlada treba da podrži adekvatno poslovno okruženje, očuva funkcionalna tržišta rada, stvori adekvatne finansijske uslove i uspostavi efikasne aranžmane ekonomskog upravljanja.
- / Iskustva opština tokom pandemije COVID-19 živo su svedočanstvo važnosti planova hitnog oporavka. Ovi planovi moraju posedovati detaljne matrice o merama, vremenskim rokovima, pokazateljima, ciljevima, potencijalnim troškovima i donatorima ili objašnjenjima „ko, kada, kako“.
- / Vlada treba da se fokusira na digitalizaciju procesa, odnosno da ažurira listu postojećih preduzeća, pogođenih sektora i socijalnih šema, uklanjanjem onih koji ne ispunjavaju uslove za podršku i uštedi sredstva koja bi se mogla iskoristiti za održivi razvoj.
- / Vlada, odnosno nadležna ministarstva kao i opštine treba da osnuju konsultantske kancelarije za informisanje i podršku preduzećima koja apliciraju za grantove, koja treba da se razvijaju sa kriterijumskim zahtevima koji osiguravaju podršku ženama u biznisu, posebno onima u ruralnim područjima.
- / Podršku opštinama treba upravljati na način koji isključuje mogućnost favorizovanja preduzeća bliskih opštinskim zvaničnicima, na primer uspostavljanjem prakse oglašavanja grantova „samo” na veb stranicama opština, itd.
- / Opštine treba da razmotre digitalizaciju javnih prostora putem GIS-a, i identifikuju lokacije za kapitalne investicije u dodatne zelene površine (javni parkovi, itd.)
- / Vlada i opštine treba da stimulišu i podrže preduzeća za korišćenje recikliranog materijala.
- / Šeme podrške MPAL-a trebale bi uključiti ove prioritete.

6

BIBLIOGRAFIA

AKO, SDC, „Studija o hitnim potrebama i socio-ekonomskom uticaju Covid-19 na lokalnu upravu na Kosovu“, jul 2020. Dostupno na: <https://covid-congress-hub.org/en/partner/16-association-of-kosovo-municipalities.html>

Albanski institut za statistiku (INSTAT), „Uticaj Covid-19 na Zapadni Balkan.“ April 2021. Dostupno na: <https://statswiki.unece.org>

Opštine albanske manjine, <https://www.ecmikosovo.org/uploads/Albanian.pdf>

EULEX, „Specijalni izveštaj o uticaju Covid-19 na vladavinu prava na Kosovu.“ Mart 2020-mart 2021. Dostupno na: https://www.eulex-kosovo.eu/eul/repository/docs/Covid%20Report_EN.pdf

Izveštaj Fondacije Fridrih Naumann za slobodu pod nazivom „Uticaj Covid-19 na ekonomiju Kosova“. Decembar 2020. Dostupno na: https://www.freiheit.org/sites/default/files/2021-05/broshura_eng.pdf

Kosovski institut za lokalnu upravu (KILU), „Uticaj Covid-19 na ekonomiju Kosova.“ 2020. Dostupno na: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/kosovo/17758.pdf>

Popis stanovništva Kosova (2011), <https://ask.rks-gov.net/media/2129/estimation-of-kosovo-population-2011.pdf>

OECD, „Krizna Covid-19 na Kosovu“. 31. januar 2021. Dostupno na: <https://www.oecd.org/south-east-europe/COVID-19-Crisis-in-Kosovo.pdf>

OECD, „Krizna Covid-19 na Kosovu“. 31. januar 2021. Dostupno na: <https://www.oecd.org/south-east-europe/COVID-19-Crisis-in-Kosovo.pdf>

Izveštaj MMF-a za zemlju br. 21/41, Uticaj Covid-19. Februar 2021. Dostupno na: <https://www.elibrary.imf.org/view/journals/002/2021/041/article-A000-en.xml>

Tim UN-a Kosova, „Brza procena socio-ekonomskog uticaja Covid-19 na Kosovu“. Maj 2021. Dostupno na: <https://kosovoteam.un.org/sites/default/files/2021-06/SEIA%203.pdf>

UN, Nova urbana agenda: ključne obaveze, 20. oktobar 2016., <https://www.un.org/sustainabledevelopment/blog/2016/10/newurbanagenda/>

UN-Habitat, O nama, <http://unhabitat.org/about-us/goals-and-strategies-of-un-habitat/>

UN-Habitat, Kosovo, Naš rad,, <https://unhabitat-kosovo.org/about-us/un-habitat-kosovo/>

UN-Habitat, Strateški plan 2020-2023, https://unhabitat.org/sites/default/files/documents/2019-09/strategic_plan_2020-2023.pdf

Izveštaj UN-Habitata, POSLEDICE COVID-19 NA SEKTOR PROSTORNOG/URBANSKOG PLANIRANJA, GRAĐEVINARSTVA, LEGALIZACIJE I STANOVANJA, dostupan na: https://unhabitat-kosovo.org/wp-content/uploads/2021/10/The-Consequences-of-COVID-19...7057_compressed_compressed.pdf (poslednji put pristupljeno 09/09/2022)

Vendbanimet e Komunave te Kosoves, <https://ask.rks-gov.net/media/1613/popullsia-sipas-gjinis%C3%AB-etnicitetit-dhe-vendbanimit.pdf>

Obaveštajna tabla SZO-a za korona virus. Dostupno na: <https://covid19.who.int/> (poslednji put pristupljeno 21/04/2022).

